

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

DOKTORA TEZİ

**ADOLESANLARIN YEME DAVRANIŞI VE BESLENME BİLGİLERİNİ
SAPTAMAYA YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI**

Yahya ÖZDOĞAN

EV EKONOMİSİ (BESLENME BİLİMLERİ) ANABİLİM DALI

**ANKARA
2013**

Her hakkı saklıdır

TEZ ONAYI

Yahya ÖZDOĞAN tarafından hazırlanan “**Adolesanların Yeme Davranışı ve Beslenme Bilgilerini Saptamaya Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması**” adlı tez çalışması 04/03/2013 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (Beslenme Bilimleri) Anabilim Dalı’nda **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Prof. Dr. Ayşe Özfer ÖZÇELİK
Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Jüri Üyeleri:

Başkan : Prof. Dr. Ayşe Özfer ÖZÇELİK
Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Üye : Prof. Dr. Funda Pınar ÇAKIROĞLU
Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Üye : Prof. Dr. Selahattin GELBAL
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Üye : Prof. Dr. Metin Saip SÜRÜCÜOĞLU
Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Üye : Doç. Dr. Muhittin TAYFUR
Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. İbrahim DEMİR
Enstitü Müdürü

ÖZET

Doktora Tezi

ADOLESANLARIN YEME DAVRANIŞI VE BESLENME BİLGİLERİNİ SAPTAMAYA
YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Yahya ÖZDOĞAN

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Ev Ekonomisi (Beslenme Bilimleri) Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ayşe Özfer ÖZÇELİK

Bu araştırmanın amacı, adolesanların beslenme bilgileri ve yeme davranışlarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirilmesidir. Araştırma, ilköğretim ikinci kademe ve ortaöğretim öğrencileri arasından tesadüfî örnekleme yöntemiyle seçilen beslenme bilgisi ve (503) yeme davranışı için (509) toplam 1012 (kız:520, erkek:492) bireyden elde edilen veriler üzerinde yapılmıştır. Literatür irdelenerek, beslenme bilgisi ve yeme davranışına yönelik ifadeler hazırlanmış, alan uzmanları tarafından incelenmiştir. Geçerliğin belirlenmesinde kapsam ve yapı geçerliği incelenirken, güvenilirlik testi için Kuder-Richardson (KR-20) ve Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ile test-tekrar test güvenilirlik yöntemleri kullanılmıştır. Beslenme bilgi testinin faktör yüklerinin 0.303-0.572 arasında değiştiği, KR-20'nin 0.89 olduğu belirlenmiştir. İki boyuttan oluşan yeme davranışı ölçeğinin sağlıklı yeme boyutunda faktör yükleri değerleri 0.254-0.567 arasında, sağlıksız yeme boyutunda 0.311-0.651 arasında değişmektedir. I. boyutta α değeri 0.89 iken II. boyutta 0.72 Cronbach Alpha olarak bulunmuştur. Yapılan istatistikî analiz ve işlemler sonucunda beslenme bilgi ölçeği 45 sorudan oluşan çoktan seçmeli test, yeme davranışı ölçeği 58 maddeden oluşan likert tipi (metrik) bir ölçek haline gelmiştir. Cinsiyete göre öğrencilerin ortalama beslenme bilgi ve yeme davranışı puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak önemli olmadığı ($p>0.05$), sosyo ekonomik düzey, öğrenim gördükleri sınıf ve yaşa göre ise ortalama beslenme bilgi ve yeme davranışı puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgular, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Mart 2013, 119 sayfa

Anahtar Kelimeler: Adolesan, beslenme bilgisi, yeme davranışı, ölçek geliştirme

ABSTRACT

Ph.D. Thesis

SCALE DEVELOPMENT PRACTICE: EATING BEHAVIOUR AND NUTRITIONAL KNOWLEDGE OF ADOLESCENTS

Yahya ÖZDOĞAN

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Home Economics (Nutrition Sciences)

Supervisor: Prof. Dr. Ayşe Özfer ÖZÇELİK

The purpose of this study is to develop a scale to identify adolescents' nutrition knowledge and eating behaviors. The study was carried out on a total of 1012 individuals (female: 520, male:492) randomly selected among the second grade students in primary schools and students in secondary education institutions for nutrition knowledge (503) and eating behavior (509). Upon literature review, statements were prepared about nutrition knowledge and eating behavior, and these statements were evaluated by experts. The validity of scope and structure were investigated for determining the validity of the application, while Kuder-Richardson (KR-20), Cronbach Alpha internal consistency coefficient and test-re-test methods were used for reliability test. The factors loads in nutrition knowledge test changed between 0.303 and 0.572, and α was determined as KR-20 0.89. In the healthy diet dimension of the two-dimensional scale of eating behavior, α values changed between 0.254 and 0.567, while it changed between 0.311 and 0.651 in the unhealthy diet dimension. α value was 0.89 in the 1st dimension, while it was determined as Cronbach Alpha 0.72 in the 2nd dimension. As a result of the statistical analysis and applications 45-item nutrition knowledge scale is a multiple-choice test, while 58-item eating behavior scale is a likert type (metric) scale. It was discovered that the mean scores of the students on nutrition knowledge and eating behaviors did not differ significantly ($p>0.05$) depending on gender whereas the scores statistically varied depending on socio-economic level, grade and age. The findings of validity and reliability studies indicate that the scale has a valid and reliable structure.

March 2013, 119 pages

Key Words: Adolescents, nutrition knowledge, eating behaviour, scale development

TEŞEKKÜR

Çalışmalarımı yönlendiren, araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek akademik ortamda olduğu kadar beşeri ilişkilerde de engin fikirleriyle yetişme ve gelişmeye katkıda bulunan danışman hocam Prof. Dr. Ayşe Özfer ÖZÇELİK'e (Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi), görüşleriyle ve eleştirileriyle katkıda bulunan Prof. Dr. Metin Saip SÜRÜCÜOĞLU (Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi) ve Prof. Dr. Funda Pınar ÇAKIROĞLU'na (Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi), ölçme ve değerlendirme alanında yapıcı önerileri, yorumları ile çalışmanın tamamlanmasında büyük katkıları olan Prof. Dr. Selahattin GELBAL'a (Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi), birlikte çalıştığım tüm arkadaşlarıma, araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilere, okul personeline, çalışmalarım süresince fedakârlıklar göstererek yanımda olan eşim Kübra, kızım Dilasude ve oğlum Vedat Kayra'ya en derin duygularla teşekkür ederim.

Adını sayamadığım, sevginin ve bilimin paylaştıkça arttığına inanmış, sevgisini ve bilgisini benimle paylaşan herkese teşekkürlerimle...

Yahya ÖZDOĞAN
Ankara, Mart 2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÇİZELGELER DİZİNİ	vi
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	18
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	39
3.1 Araştırmanın Türü	39
3.2 Araştırmanın Evreni.....	39
3.3 Araştırmanın Örnekleme	39
3.4 Veri Toplama.....	44
3.5 Ölçeğin Geliştirilme Süreci.....	45
3.6 Uygulama	46
3.6.1 Testin anlaşılabilirliğini ve süresini belirlemeye yönelik uygulama	46
3.6.2 Madde ve test özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan uygulama.....	46
3.7 Veri Çözümleme Yöntemleri.....	46
3.7.1 Ölçme aracının geliştirilmesine yönelik veri çözümleme yöntemleri.....	47
3.7.1.1 Güvenirlik	47
3.7.1.2 Geçerlik çalışması	49
3.7.1.3 Madde analizi	50
3.7.2 Ölçeklerin değerlendirilme ölçütleri.....	51
3.7.3 Karşılaştırmalarda kullanılan istatistiksel yöntemler	52
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	53
4.1 Beslenme Bilgi Testinin Geçerlik Düzeyi	53
4.2 Beslenme Bilgi Testinin Güvenirlik Düzeyi	55
4.3 Bilgi Testinden Elde Edilen Puanlar Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu	59
4.4 Yeme Davranışı Ölçeğinin Geçerlik Düzeyi.....	63
4.5 Yeme Davranışı Ölçeğinin Güvenirlik Düzeyi	67
4.6 Yeme Davranışı Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu.....	70
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	74
KAYNAKLAR.....	76
EKLER.....	87

EK 1 İzin Formu	88
EK 2 İzin Formu	89
EK 3 Ölçek Formu (İlk Uygulama)	90
EK 4 Ölçek Formu (İlk Uygulama)	98
EK 5 Ölçeklerin Dil ve Kapsam Geçerliliği İçin Görüşleri Alınan Uzmanlar	102
EK 6 Uzman Görüşü Yönergesi.....	103
EK 7 Uzman Görüşü Yönergesi.....	104
EK 8 Ölçek Formu (İkinci Uygulama).....	105
EK 9 Ölçek Formu (İkinci Uygulama).....	110
EK 10 Ölçeklerin Dil ve Kapsam Geçerliliği için Görüşleri Alınan Uzmanlar	113
ÖZGEÇMİŞ.....	114

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1 Öğrencilerin yaşları.....	40
Çizelge 3.2 Beslenme bilgi testine alınan örneklem ile ilgili bilgiler.....	42
Çizelge 3.3 Yeme davranışı ölçeği için alınan örneklem ile ilgili bilgiler.....	43
Çizelge 3.4 Beslenme bilgi testi ve yeme davranışı ölçeğinin değerlendirilme ölçütleri	51
Çizelge 4.1 Kaiser Meyer Olkin ve Bartlett Sphericity Testi	54
Çizelge 4.2 İlk analize göre ölçek maddeleri ve faktör yükleri	54
Çizelge 4.3 Madde analizi sonuçları	56
Çizelge 4.4 Analiz yapılan bilgi testlerinin özellikleri.....	57
Çizelge 4.5 İkinci analize göre beslenme bilgisi testi ölçek maddeleri ve faktör yükleri	58
Çizelge 4.6 Adölesanların ortalama beslenme bilgi puanları.....	60
Çizelge 4.7 Öğrencilerin beslenme bilgi düzeyleri	62
Çizelge 4.8 Kaiser Meyer Olkin ve Bartlett Sphericity Testi	64
Çizelge 4.9 İlk analize göre ölçek maddeleri ve faktör yükleri	65
Çizelge 4.9 İlk analize göre ölçek maddeleri ve faktör yükleri (devam).....	66
Çizelge 4.10 Yeme davranışları ölçeğindeki iki boyuta ait güvenilirlik ve tanımlayıcı istatistikler	68
Çizelge 4.11 İkinci analiz sonucuna göre faktör yükleri.....	69
Çizelge 4.12 Adölesanların ortalama yeme davranışı puanları.....	71
Çizelge 4.13 Öğrencilerin yeme davranışı düzeyleri	72

1. GİRİŞ

Toplumun sağlıklı olması, toplumun gelişmişliğini, huzurunu ve kalkınmasını belirleyen temel unsurdur. Sağlığın temelini ise yeterli ve dengeli beslenmenin oluşturduğu bugün herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir (Baysal 2012). Beslenmenin bireylerin sağlığı üzerine etkisi, beslenme durumunun saptanması ile değerlendirilir. Bireyin beslenme durumu değerlendirilirken, besin öğelerine gereksinimi ve besin öğelerinin alımı arasındaki denge sorgulanmaktadır. Sağlığın korunması için beslenme durumunun sürekli ve düzenli olarak saptanması gerekmektedir. Ancak bu şekilde beslenme desteği, beslenme eğitimi ve danışmanlık hizmetleri etkin olarak planlanıp yürütülebilir (Hodul 2001).

Epidemiyolojik veri toplama, nüfusun beslenme araştırmalarında dolaylı olan bir araştırmadır. Sağlıksız diyet, hareketsiz yaşam tarzı ve kardiyovasküler rahatsızlıklar, diyabet ve kanser gibi kronik-dejeneratif hastalıklar arasındaki bağlantının hızla arttığı bilinmektedir. Sağlıklı yeme alışkanlıkları, düzenli yaşam tarzı ve sağlık eğitimi arasındaki ilişkinin, sağlığı geliştirme-iyileştirme konusundaki önemi kabul edilmektedir. Nüfusun belirli bir örneklemini üzerinde açık ve net bir beslenme projesi planlamak, bu örneklemin beslenme sorunlarını ve başlıca ihtiyaçlarını belirlemeyi gerektirmektedir (Turconi vd. 2003).

Bireyin beslenme durumu; besinin üretiminden tüketimine kadar birçok etmen tarafından etkilenmektedir. Bu etmenler; bireyin genetik özellikleri, yaşı, beslenme durumu ve diğer yaşam biçimi şekilleri (fiziksel aktivite ve sigara içme alışkanlığı gibi), sosyal ve çevresel etmenler (ev koşulları, sanitasyon ve hijyen gibi), stres, çalışma koşulları ve aile desteği gibi birçok diğer sosyal ve kültürel çevre özelliklerinin ürünüdür (Pekcan 2008).

Beslenme şekli, insan sağlığının en önemli ve değiştirilebilir yaşam biçimi belirleyicisidir. Hem yetersiz beslenme, hem de aşırı beslenme ölümlerin ve hastalıkların oluşumunda önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle beslenme durumunun saptanması bireyin ve toplumun sağlığının geliştirilmesinin temel taşıdır. Ayrıca elde

edilen verilerin, ulusal besin ve beslenme politikalarının geliştirilmesi (besin güvencesi, besin güvenliği, sağlıklı beslenme ve yaşam biçimi) ile önceliklerin belirlenmesi, besine dayalı rehberlerin hazırlanması gibi birçok aktivitenin planlanması, uygulanması ve yeniden değerlendirilmesi olanağı sağlayacağı bildirilmektedir (Pekcan 2008).

Yirmi dört saati hatırlatma yöntemi, diyet öyküsü ve besin kayıt yöntemi gibi geleneksel olarak kullanılan ölçme araçları sadece günlük diyetteki enerji ve besin ögesi alımlarını ölçebilmektedir. Bu metodlar 50-60 yıldır çoğunlukla kullanılmasına rağmen, diyetsel araştırmalarda kullanım alanlarını sınırlayacak bazı özellikler göstermekte; çoğu maliyet, cevap yükü, önyargılar ve uygulanması için iyi eğitilmiş personel gereksinimi nedenleriyle her zaman uygun olmamaktadır (Turconi vd. 2003).

Beslenmeyle ilgili epidemiyolojik araştırmalarda son yıllarda en çok kullanılan metodlar yarı-nicel beslenme sıklığı anketleridir. Diğer geleneksel diyet alım değerlendirmesi metodlarına göre kısa ve özdürler, maliyetleri azdır, yöneltilmeleri ve uygulamaları daha kolaydır. Sözü edilen anketler günlük tüketilen besinlerin, enerji ve besin öğeleri alımını ölçmek için tasarlanmış olduğu için beslenmenin hem kendisiyle hem de besin güvenliğiyle ilgili olan yeme alışkanlıkları ve yeme davranışları gibi diğer yönlerini araştırmamaktadırlar. Tüm bu faktörler beslenme ile ilgili bir araştırma programında çok önemlidir. Son zamanlarda beslenme ile ilgili diğer faktörleri araştırma amaçlı puanlar ve ölçeklerle yapılandırılmış anketler geliştirilmiştir. Her anketin geniş ölçekli çalışmalarda kullanım öncesi, güvenilirliğini ölçme amaçlı test edilmesi gerektiği bildirilmektedir (Turconi vd. 2003).

Güvenirlilik, bir takım şeyleri tekrarlanabilir bir şekilde ölçmenin derecelendirme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Turconi vd. 2003). Araştırmacılar tarafından farklı çalışmalarda ya da paralel testlerle yapılan bireysel ölçümlerde, ölçme aracının aynı sonucu veriyor olması güvenilir olduğunu göstermektedir. Güvenirlilik, 0 ile 1 arasında bir sayı olarak açıklanmaktadır. Sıfır güvenirliliğin olmadığına, bir ise mükemmel güvenirlilik olduğuna işaret etmektedir (Turconi vd. 2003). Güvenirlilik belirlemede iki yaklaşım vardır. Bunlardan birincisi ölçek maddelerinin birbirleriyle yüksek bir şekilde bağlantılı olmalarını içeren iç tutarlık, diğeri ise test-tekrar test sonuçlarının her

ölçümde aynı çıkması durumudur. Test-tekrar test güvenilirliğinde, ölçme aracı katılımcılara iki ayrı durumda uygulanır ve sonuçlar bir istikrar katsayısı sağlayacak şekilde bağdaştırılır. Son dönemde hazırlanan beslenme anketlerinin sınırlamaları olduğu, beslenme bilgisinin sınırlı bir alanını kapsadığı veya sadece bazı yaş grupları için tasarlandığı belirlenmiştir (Turconi vd. 2003). Yapılan bir çalışmada anketlerdeki yapısal geçerliğin değerlendirilmediği, anketlerin iki değişik durumda sadece bir gün ara ile uygulanarak test-tekrar test güvenilirliğinin ölçüldüğü bildirilmiştir. Böylelikle güvenilirlik her ne kadar yüksek bulunmuşsa da, ölçümün uzun bir zaman sürecinde sabit kalıp kalmayacağı şüphelidir (McDougall 1998).

Beslenme bilgisi bireylerin, ailelerin ve toplumların beslenme durumları ve alışkanlıklarını etkileyen etmenlerdendir (Şanlıer ve Ersoy 2005). Adolesan dönemde yetersiz ve dengesiz beslenmenin nedenlerinden biri beslenme bilgisinin yetersiz oluşudur. Adolesanların beslenme bilgisinin önce aile çevresinde geliştiği, sonra gerek okul öncesinde gerekse okul yıllarında öğretmenlerinin ve çevresel etmenlerin etkisiyle oluştuğu kabul edilmektedir (Baltacı vd. 2008).

Sağlıklı beslenme alışkanlıkları, doğru besin tercihi ve sağlıklı bir şekilde yaşamın sürdürülmesi için bireylerin yeterli düzeyde beslenme bilgisine sahip olması gerekmektedir. Beslenme bilgisi de ancak beslenme eğitimi ile kazanılır (Steafleu vd. 1996). Beslenme eğitiminin amacı, yeterli ve dengeli besin tüketme alışkanlıklarının geliştirilmesi, yanlış ve olumsuz beslenme uygulamalarının ortadan kaldırılması, besinlerin sağlık bozucu duruma gelmesinin önlenmesi, besin kaynaklarının ekonomik kullanımı konularında toplumu eğiterek beslenme durumunun düzeltilmesi ve sağlığın korunmasıdır (Kızıltan 2000, Özçelik vd. 2007).

Beslenme eğitim programlarının, beslenme bilgisi ve diyet davranışları üzerinde doğrudan etkili olduğu bilinmektedir (Steafleu vd. 1996). Eğitim kişileri bilgilendirme, eğitilen konu hakkında bir tutum oluşmasını sağlama ve sonunda istenen davranışa ulaştırma için geliştirilmiş dinamik bir sistemler bütünüdür (Demirel 2007, Özçelik vd. 2007, Kutluay-Merdol 2008). Eğitim ve öğretimi geniş bir açıdan ele almış, özümsemiş kişiler yaşamın değişen koşullarına daha iyi uyum gösterirler (Kutluay-Merdol 2008).

Amacına uygun verilen beslenme eğitiminin, öğrencilerin doğru bilgiye ulaşmaları, bunu tutum ve davranışlarına yansıtarak mevcut kaynakları en etkili biçimde değerlendirmeleri, yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı kazandırmaları beklenmektedir (Kızıltan 2000).

Bireylerin eğitimine ne kadar erken yaşta başlanırsa o kadar etkili ve kalıcı olmaktadır. Beslenme eğitimi özellikle ilköğretim çağındaki çocuklar için çok önemli olup, yaşamın sonraki yıllarında da devam etmektedir. Çocuklara beslenme bilgisi verildiğinde, büyüme ve gelişmeleri için gerekli olan besin öğeleri hakkında bilgi sahibi olurlar (Steafleu vd. 1996, Martin ve Driskell 2001).

Okul ortamı yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıkları kazandırarak kısa ve uzun sürede ortaya çıkabilecek hastalıkların önlenmesi için gerekli bilgi, yetenek ve davranışların gelişmesinde önemli bir konuma sahiptir (Jonides vd. 2002). Yapılan bir araştırmada beslenme derslerinin ilkokulda başlamasının yararlı sonuçlar verdiği belirlenmiştir (DeCicco ve Bergman 1997).

Beslenmenin sağlık üzerine etkileri hakkında bilgi verme veya edinme bireyleri besin seçiminde ve tüketiminde bilinçli ve düzeyli davranmaya yöneltebilir. Başka bir ifade ile beslenme bilgisinin yetersiz veya yanlış olması bireyleri akılcı besin alma davranışında bulunmaktan alıkoymayacaktır. Beslenme eğitiminin çoğu zaman bu şekilde olumlu sonuçlar vereceği varsayılır. Oysa yeme davranışı dolayısı ile beslenme, karmaşık bir olgudur ve kişilik, kültür, sosyal çevre, inançlar ve tutumlar gibi değişik faktörlerden etkilenir. Beslenme bilgisi yanında, davranış değişikliğinin yaratılmasında beslenmeye karşı tutum ve inançlarda değişikliğin yaratılması hem daha kolay hem de daha etkili sonuç verebilmektedir (Kavas ve Kavas 1985).

Beslenme alışkanlıkları bireylerin bedensel ve zihinsel sağlıklarını etkilemesi bakımından önemlidir (Yücecan 1999). Beslenme ile ilgili araştırmalar; yenilen besinlerin türü, öğün atlama, öğünler arası sürenin uzun veya kısa oluşu, bir öğünde fazla besin tüketimi gibi beslenme alışkanlıklarının insan metabolizması ve sağlığı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle öğün sayısı, atlanan öğün, atlama

nedenleri, öğünlerde dengeli-dengesiz beslenme durumu, öğün aralarında besin tüketim durumu ve yemek yemeyi etkileyen psikolojik durumlar bireyin beslenme alışkanlığını yansıtıcı niteliklerdir. Öğün atlama bir alışkanlık haline dönüştüğünde kişinin beslenmesi engellenmekte ve yetersiz beslenmeye bağlı sorunlar oluşabilmektedir. Öğünler arası sürenin uzaması ise metabolizmanın yavaşlamasına, alınan enerjinin glikojen olarak depolanmasına neden olabilmektedir (Elmacioğlu 1995).

Kalp damar hastalıkları, diyabet, obezite, osteoporoz ve kanserlerin oluşumunda o zamana kadar alınan enerji miktarı ve bunun bileşimi önemli rol oynamaktadır (Romieu vd. 1997). Yağ ve enerji içeriği yüksek besinlerin beslenmedeki payının giderek artması ile dengeli beslenme daha zor hale gelmektedir (Bull 1992). Enerji alımı ve harcaması geniş bir yelpazede iç ve dış etkenlerden etkilenen besin seçme, besin tüketimi, televizyon izleme, spor yapma gibi davranışların sonuçlarıdır (Wardle 2007).

Kültürler, alışkanlıklar, günlük yaşantı biçimi ve dolayısı ile yeme alışkanlıkları hızla değişim göstermektedir. Bu değişim, şimdiki kadar fark edilmeyen ya da dikkate alınmayan bazı davranış örüntülerinin patolojik sayılıp sayılmayacağı ya da var olan patolojilerden hangisine yakın olabileceği ile ilgili bir dizi araştırma ve tartışmaya zemin oluşturmaktadır (Andesen ve Yager 2005).

Yeme davranışları otomatik bir süreç olmamakla beraber, bireyi çevreleyen kültürden toplumdaki ve bireysel psikolojik yaşantılar tarafından geniş bir biçimde etkilenmektedir. Son 30 yılda geliştirilen teorilere göre yeme motivasyonunun değişken yönleri olduğu, yetersiz besin alımı ve vücut ağırlığı kontrolü konularına hakim olunmaya çalışıldığı ifade edilmektedir. Çalışmaların bazıları üç teori üzerinde durmaktadır. Teorilerden birincisi psikomatik teoridir. Duyguların kontrol ettiği yemenin rolü vurgulanmaktadır. Açlığın işareti olarak bireylerin psikolojilerinin olumsuz ruh halinden etkilenmesi gösterilmektedir. Dış etkenler diye adlandırılan teori ise yemeğin görünüşü ve tadının etkilerine dikkati çekmektedir. Son teori ise sınırlandırılmış yeme, bilinçli besin sınırlandırılmasının derecesidir. Yapılan birçok çalışmada bu üç yeme davranışı ile beden kütle indeksi (Bozan vd. 2011, Porter ve Johnson 2011, Bailly vd. 2012), besin tüketiminin doğası (Burton vd. 2007, Baños vd.

2011) ve depresyon anksiyete gibi psikolojik sorunlar (Goossens vd. 2009, Flament vd. 2012) irdelenmiştir. Üç yeme davranışını kapsayan geçerliği ve güvenilirliği yapılmış “Hollanda Yeme Davranışı” ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek değişik ülkelerin diline çevrilip birçok çalışmada kullanılmıştır. Ayrıca bu ölçek değişik yaş grupları için de uyarlanmıştır (Bailly vd. 2012).

Ülkemizde beslenme ile ilgili araştırmalarda, Amerika veya Avrupa’da yapılmış çalışmalar ve o ülkeler için güvenilirlik çalışmaları yapılmış beslenme anketleri kullanılmaktadır. Fakat ülkemizde beslenme durumunun belirlenmesi çalışmalarında bu beslenme anketlerinin kullanılabilmesi için bu soruların ülkemizde geçerlilik ve güvenilirliğinin araştırılması gerekmektedir (Uncu-Soykan 2007).

Yeme davranışları 6 farklı konu başlığı üzerinden yapılmaktadır. Bunlardan birincisi tokluk yanıtı diye nitelendirebilecek olan davranışsal olarak ölçülebilen, genellikle yiyecek tüketimlerinde bir önceki atıştırılanı telafi etmek için yiyecek tüketiminde azalma olup olmadığının tespit edilmesidir. İkincisi beslenme isteğinin dış etkenlerden etkilenmesi ve artışını sağlayan davranışlarla ifade edilebilmesidir. Üçüncüsü duyguların beslenmedeki rolüdür. Örneğin; kötü ruh halinin genellikle bireylerin besin tüketimini arttırdığı bilinmektedir. Dördüncüsü besinlere karşı genel bir ilgi halidir. Açlık isteği, besinleri arzulamak ve besin tüketimini sevmek gibi etkenler bu madde içinde sayılabilmektedir. Beşinci konu başlığı ise yeme hızıdır. Yeme hızının davranışsal bir biçimde açıklanabileceği belirtilmektedir. Son konu başlığı ise besinlere karşı aşırı titizlik göstermektir. Besinlerin genellikle seçildiği kabul edilmektedir (Wardle vd. 2001).

Bir davranışı değiştirmeye çalışmadan önce değiştirmek istenilen davranışın doğasını anlamaya çalışmak hayati önem taşımaktadır. Sağlıklı beslenme, enerjisi yoğun besinleri doğal olarak tercih etmeyi engellemek anlamına gelmektedir. Bireylerin günde besinlerle ilgili yaklaşık 200 tercih yaptıkları, bunların küçük bir bölümünün bilinçli olarak yapıldığı bildirilmektedir. Bu, bilinçli düzeyde değişiklik yapmaya yönelik müdahalelerin çoğu seçimin bilinçsiz yapıldığı gerçeğiyle sınırlandırılması anlamına gelmektedir (Anonymous 2012). Diyet davranışlarının fazlalığı, kilo vermek adına

sağlıklı (sebze ve meyve yemek vb.) ve sağlıksız (öğün atlama vb.) girişimler arasındaki ayrımın genellikle yapılamamasına yol açmaktadır (Gillen vd. 2012).

Beslenme alışkanlıklarının çağlar boyunca süregelen değişikliklerle biçimlendiği ve alışkanlığın değiştirilmesinin uzun süreli davranış değiştirme yöntemleri uygulaması ile başarılabilirliği ifade edilmektedir. Sağlıklı beslenme davranışlarının çocukluk ve adolesan dönemlerde kazanılması, kişilerin yaşamlarının sonraki dönemlerinde de bu davranışlarını sürdürme olasılıklarını artırmaktadır (Kutluay-Merdol 2008).

İnsan yaşamında yeterli ve dengeli beslenmenin çok önemli olduğu birkaç dönem vardır. Bu dönemlerden biri de çocukluk çağı ile olgunluk çağı arasındaki geçiş dönemi sayılan, fiziksel, biyokimyasal, ruhsal ve sosyal yönden hızlı büyüme, gelişme ve olgunlaşma süreçleriyle çocukluktan yetişkinliğe geçişi kapsayan adolesan dönemdir (Jackson ve Saunders 1993, Rasor-Greenhalgh vd. 1995, Bekar 2006, Hockenberry ve Wilson 2010, Arlı vd. 2012).

Adolesan döneminin temel özellikleri ve yaş sınırları gibi konularda çok farklı görüşler vardır. Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre adolesan dönemi 10-19 yaşları arasını kapsar (Anonymous 2005, Baltacı vd. 2008). Adolesan dönemi psikolojik sıkıntılar için savunmasız bir dönem olarak kabul edilmekte (Nagata vd. 1993), ruhsal ve bedensel yönden önemli gelişmelerin ve büyümenin hızlı olduğu, buna paralel olarak besin gereksiniminin de arttığı ifade edilmektedir. Bu açıdan değerlendirilecek olursa; beslenmesi üzerinde titizlikle durulması gereken grupların başında gelmektedir (Kırkincioğlu 2003, Baysal 2012).

Bireysel karakter ve kişilik kesin olarak adolesan dönemde biçimlenmektedir. Genç insanlar kendi yeme alışkanlıkları ile ilgili sorumluluğu almaya başlar. Sağlıkla ilgili tavır ve davranışlar ile artan bağımsızlıkları genellikle alışılmadık yeme düzenleriyle ilişkilendirilmektedir. Adolesan dönemdeki olumsuz yeme davranışları bazı bireylerde geçici olmakla birlikte, sağlıkla ilgili davranışlar adolesan dönemde takip edilmelidir. Adolesanların besin seçimi ve tüketim kalıpları, fizyolojik olmanın yanında kültür, din, etnik yapı, ekonomi, gelenekler ve psikolojiyi de içine alan birçok etmen tarafından

etkilenir (Driskell 2000, Şanlıer ve Ersoy 2005). Adolesan dönemde, enerji ve besin öğeleri yeterli ve dengeli miktarda alınmadığı zaman; büyümede yavaşlama, dikkat süresinde azalma olduğu, öğrenmede güçlük çekildiği, okul başarısının düştüğü yapılan çalışma sonuçları ile ifade edilmiştir (Quesenberry vd. 1998, Benjelloun 2000, Noor 2000, Croll vd. 2001).

Adolesanların beslenme davranışı; yetersiz dengesiz enerji ve besin ögesi alımı, ekonomik yetersizlikler, psikososyal faktörler, yaşam tarzı, fiziksel aktivite durumu, sosyokültürel faktörler, ailedeki birey sayısı, kişisel inanç ve değer yargıları, fast food yiyecekleri tercih etme, beslenme bilgisindeki yetersizlikler ve beslenme alışkanlıkları, kitle iletişim araçları, öğün sayısı, öğün atlama, yeme bozuklukları, besinlerin elde edilebilirliği, üretimi ve dağıtımı, tek yönlü beslenme, besin tamamlayıcıların (vitamin, mineral vb.) aşırı kullanımı, alkol, sigara, uyuşturucu kullanımı, çeşitli hastalıklar gibi pek çok faktör tarafından etkilenmektedir (Şanlıer ve Ersoy 2004).

Batı ülkelerinde çoğu adolesanın fakir diyetle beslendiği iddiası ile adolesanların yeme davranışları son yıllarda giderek mercek altına alınmaktadır. Özellikle diyetteki yağ düzeyinin artması, sebze ve meyve tüketiminin azalması buna işaret etmektedir. Bu kaygıların ışığında gençlerin yeme davranışlarını ölçebilmek için yeni yaklaşımlar ilgi odağı haline gelmektedir. Ölçme yöntemleri besin tüketim sıklığı, besin kayıtları ve hatırlatma gibi değişik metodları kullanarak besin alımını ortaya çıkarmaya çalışan yeni anket ve ölçekler oluşturmaya çalışmaktadır. Bu yaklaşımların adolesanların diyetlerinin ya da beslenme durumlarının etkilerini ortaya çıkarabilmek için makul bir seviyede geçerli ve güvenilir uygun metodlar sağlaması gerektiği ifade edilmektedir. Yiyecek davranış ilişkisi, tutumlar ve sağlıklı yeme uygulamalarını tahmin etmeye çalışmakta ya da ilişki düzeyi ile ilgili bilgiler vermektedir. Bu açıdan davranış kalıpları ile bağlantılı bir yaklaşımın önemi vurgulanmaktadır (Johnson vd. 2002).

Tüm dünyada ve ülkemizde yaygın olarak görülen kalp damar hastalıkları, diyabet, bazı kanser türleri, gut ve artrit gibi pek çok hastalığın temellerinin çocukluk ve adolesan dönemde atıldığı, fizyolojik gelişmeye bağlı olarak obezite, protein-enerji malnütrisyonu, vitamin mineral yetersizlikleri gibi beslenme bozuklukları, yanlış besin

seçimi ve estetik kaygılardan dolayı sağlıksız diyet uygulamaları gibi istenmeyen birçok beslenme davranışı da oldukça sık olarak görülmektedir (Balmaker ve Cohen 1985, Quesenberry vd. 1998, Karaağaoğlu 1999, Benjelloun 2000, Kızıltan 2000, Noor 2000, Daşbaşı 2003, Baltacı vd. 2008).

Adolesanların gelecekteki sağlıkları için günümüzde ne yemelerini gerektiği konusunda endişelenmedikleri, onların sağlıklı diyet için ne yapması gerektiğini bildikleri, ama bu bilgilerini davranışlarına yansıtamadıkları bildirilmiştir (Frobisher vd. 2005). Araştırmalar, adolesan döneminde görülen beslenme davranışı kazanımlarının, sonraki yaşlarda da devam ettiğini, yetişkinlikte de devam etmesinin genel bir eğilim olduğunu göstermektedir (Turconi vd. 2003, Neumark-Sztainer vd. 2011).

Yetersiz ve dengesiz beslenme dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de adolesanların içinde buldukları sağlıklı ortamın büyük ölçüde bozulmasına, buna bağlı çeşitli sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına ve çocuk mortalite ve morbidite hızlarının önemli ölçüde etkilenmesine neden olmaktadır (Kızıltan 2000, Köksal 2006).

Çocuğun sağlığını korumayı, sağlıklı yaşamayı uygulayarak öğrendiği yer, aileden sonra okul çevresidir (Karaağaoğlu 1999). Adolesanların toplum yaşamına ilk kez bilinçli olarak girdiği okul çağında, genellikle okulda ve okul dışında tek başına kalan çocukta yanlış beslenme alışkanlıkları görülmektedir. Bireylerin ne miktarda ve hangi tür besinlere ihtiyacı olduğunu bilmemesi, metabolizma hızlarının artması, düzensiz besin alımı, yanlış besin seçimi, besinlerin hazırlanması, pişirilmesi ve saklanmasıdaki hatalı uygulamalar, okullarda verilen ve yenilen besinlerin uygun olmayışı beslenme sorunlarına neden olmaktadır (Kızıltan 2000, Köksal 2006).

Adolesanların sabah erken saatlerde başlayan ve çoğunlukla gün boyu devam eden eğitim, sportif aktiviteler, tam veya yarım gün çalışma gereği gibi yaşam biçimi, ilgi alanlardaki artış, yaşlılar ile bütünleşme kaygıları ve vakit yetersizliği gibi nedenler ile ev dışında yemek, öğün atlamak ve öğünler arası saatlerde bir şeyler atıştırarak açlığı bastırmak gibi alışkanlıkları çoğunlukla beslenme yetersizliklerine sebep olmaktadır (Kımk 1996, Karaağaoğlu 1999).

Yetişkin hayatındaki sağlık ve esenliğin geliştirilmesi ile ilgili bir eğitsel beslenme programı planlanmasında, adolesanların beslenme bilgisi ve yeme davranışları ile ilgili bilgi çok önem kazanmaktadır (Turconi vd. 2003).

Ülkemizde beslenme konuları içerisinde yer alan beslenme bilgisi ve yeme davranışlarını değerlendirmeye yönelik birçok çalışma yapılmıştır/yapılmaktadır. Bu çalışmalarda ölçme araçları (anket, çoktan seçmeli test, ölçek vb.) araştırmacıların kendileri tarafından veya daha önce yapılan araştırmalardan alınarak kullanılmaktadır. Aynı amaç doğrultusunda hazırlanan anketler incelendiği zaman; soruların içeriklerinin farklı olduğu görülmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak çalışmalarda bütünlük sağlanamadığı tartışma, yorum ve değerlendirme aşamalarında yapılması gereken kıyaslamaların uygun bir şekilde yapılamadığı düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

Beslenme bilgi testi ve yeme davranışı ölçeği geçerli ve güvenilir midir, bağımsız değişkenlere göre bilgi testinden ve yeme davranışı ölçeğinden alınan puanlar farklılaşma göstermekte midir?

Alt Problemler

Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Beslenme bilgisi testi istenilen psikometrik özelliklere sahip midir?

1a. Beslenme bilgi testi güvenilir midir?

1b. Beslenme bilgi testi geçerli midir?

2. Yeme davranışı ölçeği istenilen psikometrik özelliklere sahip midir?

2a. Yeme davranışı ölçeği güvenilir midir?

2b. Yeme davranışı ölçeği geçerli midir?

3. Bilgi testinden elde edilen puanlar bağımsız değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

3a. Cinsiyete göre bilgi testi puanları farklılaşmakta mıdır?

3b. Sosyo ekonomik düzeye göre bilgi testi puanları farklılaşmakta mıdır?

3c. Sınıfa göre bilgi testi puanları farklılaşmakta mıdır?

3d. Yaşa göre bilgi testi puanları farklılaşmakta mıdır?

4.Yeme davranışı ölçeğinden elde edilen puanlar bağımsız değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

4a. Cinsiyete göre yeme davranışı puanları farklılaşmakta mıdır?

4b. Sosyo ekonomik düzeye göre yeme davranışı puanları farklılaşmakta mıdır?

4c. Sınıfa göre yeme davranışı puanları farklılaşmakta mıdır?

4d. Yaşa göre yeme davranışı puanları farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, adolesanların beslenme bilgisi ve yeme davranışına yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesi ve elde edilen puanların, bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının değerlendirilmesidir

Araştırmanın Önemi

Geliştirilmiş olan bu ölçekle adolesanların yeme davranışları ve beslenme bilgileri ile ilgili daha ayrıntılı bir değerlendirme yapılabileceği düşünülmektedir. Ölçekten beklenen faydalar; maliyetin bu alanda yapılan çeşitli araştırmalardan düşük olması, uygulaması ve analizinin kolay olması, bu alanda yapılan çalışmalarla kıyaslama olanaklarının daha sağlıklı olacağı düşüncesi ve ihtiyaç duyulduğunda diğer popülasyonlara modifiye edilmesinin uygun olabileceğidir. Son yıllarda yapılan çalışmalarda kullanılan ölçme araçlarının tek yönlü olması, daha ayrıntılı sonuçlara ulaşabilmek için bu tür ölçek çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Yirmi dört saati hatırlatma yöntemi, diyet öyküsü ve besin kayıt yöntemi gibi geleneksel olarak kullanılan ölçme araçları sadece günlük diyetteki enerji ve besin ögesi alımlarını ölçebilirken, geliştirilecek olan ölçek ile beslenme bilgilerinin daha ayrıntılı irdelenmesi de mümkün olabilecektir. Sosyal bilimlerde kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliğinin yapıyor olması, çalışmaların daha kaliteli olmasına, araştırmacıların daha sağlam temelli araştırmalar yapmasına yol açmaktadır. Bu nedenle bu alanda geçerli ve güvenilir ölçeklerin geliştirilmesine ihtiyaç olduğu gözlenmiş ve çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir.

Sayıtlar

Bu araştırmanın planlanıp yürütülmesinde, ulaşılan bulguların yorumlanmasında aşağıda verilen sayıttan yola çıkılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin bilgi ve davranış ölçeğinde yer alan yeterlilik ifadelerini nesnel ve doğru bir biçimde cevap verdikleri kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma beşinci sınıf öğrencilerinin alınmamasının nedeni, araştırma verilerinin toplandığı dönemde beşinci sınıfın ilköğretim birinci kademe içinde yer almasıydı. On ikinci sınıfta öğrencilerin çoğu, üniversiteye hazırlanma nedeni ile örgün eğitime rapor olarak devam etmemektedirler. Bu ise geliştirilmeye çalışılan ölçeğin pilot ve ön uygulamasında sorun teşkil etmektedir. Bu nedenle 12. sınıflar evren tanımı içerisinde olmasına rağmen sınırlılık olarak kabul edilmiş ve araştırma kapsamına dahil edilmemiştir.

Konu İle İlgili Tanımlar

Madde: Testin puanlanabilen en küçük birimine denilmektedir (Turgut ve Baykul 2010).

Ölçme: Varlık veya olayların belli bir nitel veya nicel özelliğe sahip oluş derecelerini belirleme işlemidir (Özçelik 2010).

Genel tarama modeli: Çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar 2012).

Tarama modeli: Geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan birey, olay ya da nesne kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenilen şey vardır ve oradadır (Karasar 2012).

Tesadüfi örnekleme yöntemi: Evrendeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları örnekleme türüdür (Karasar 2012).

Likert tipi ölçek: Tek boyutlu ölçeklemeden başlayarak çok boyutlu ölçeklemeye kadar çeşitli ve daha karmaşık işlemlere dayalı tekniklerden en yaygın olarak kullanılanı “Dereceleme Toplamlarıyla Ölçekleme” modeli olarak adlandırılan bu tiptir. Likert tipi ölçekler bireyin kendisi hakkında bilgi vermesi (self report) esasına dayalıdır. Genellikle bireye bir soru listesi (anket, envanter, ölçek, test) verilir ve bireyden listedeki ölçek maddelerine tepkide bulunması (soruları cevaplaması) istenir. Bireyden varsayımsal olarak ortaya konan durumlarda takınacağı tavrın veya göstereceği davranışın ne olacağını belirtmesi istenir (Tezbaşaran 2008).

Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) testi: Bu test, örneklem yeterliliğini ölçer ve örneklem büyüklüğüyle ilgilenir. Bunun için, gözlenen korelasyon katsayılarının büyüklüğü ile

kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştırır. Bu testin değeri küçük çıkarsa, çift olarak değişkenler arasındaki korelasyon ilişkisinin diğer değişkenlerce açıklanmayacağını gösterir. Bu durumda da faktör analizine devam etmek doğru olmaz (Nakip 2006).

Bartlett testi (Bartlett Test of Sphericity): Korelasyon matrisinin, bütün köşegen (diyagonal) terimleri 1, köşegen dışındaki terimleri 0 olan birim matris olup olmadığını test etmek amacı ile kullanılır (Akgül ve Çevik 2005).

Geçerlik: Bir ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı özelliği tam ve doğru olarak, bir başka özellikle karıştırmadan ölçebilme derecesidir (Tavşancıl 2010).

Kapsam geçerliği: Bir testin, bu testle ölçülmek istenen davranışları ne derecede kapsadığını ifade etmektir (Baykul 2010).

Uzman kanısına dayalı geçerlik: Her uzmandan, her test maddesinin ilgili davranışı yoklayıp yoklamadığı konusundaki görüşünün alınması işlemine denmektedir (Baykul 2010).

Yapı geçerliği: Yapı, birbirleriyle ilgili olduğu düşünülen belli öğelerin ya da öğeler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu bir örüntüdür (Tekin 2012).

Faktör analizi: Birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk vd. 2012).

Alfa katsayısının değerlendirilmesinde uyulan değerlendirme kriterleri:

$0.00 \leq \alpha \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir

$0.40 \leq \alpha \leq 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir

$0.60 \leq \alpha \leq 0.80$ ise oldukça güvenilirdir

$0.80 \leq \alpha \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (Özdamar 2011).

Madde-toplam test korelasyonu: Test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar (Büyüköztürk 2011). Madde-toplam test korelasyonunun pozitif ve yüksek olması beklenir. Bu da, ölçme aracının iç tutarlılığının yüksek olduğunu ifade eder (Fraenkel ve Wallen 2006).

Güvenirlilik: Ölçme aracının ölçtüğü özelliği ya da özellikleri, diğer bir deyişle etkilenecek ölçülere yansıttığı etki kaynaklarını, bu kaynaklarda bir değişme olmadığı sürece, ne derecede bir kararlılıkla ölçülere yansıtılabildiğini gösterir (Özçelik 2010).

İç tutarlık: Her ölçme aracının, belli bir amacı gerçekleştirmek (bütünü oluşturmak) üzere, birbirinden deneysel olarak bağımsız ünitelerden (test maddelerinden, anket sorularından) oluştuğu ve bunların, bütün içinde, bilinen ve birbirlerine eşit ağırlıklara sahip olduğu varsayımıdır (Karasar 2012).

Kuder Richardson 20 (KR-20): Hesaplanan güvenirlilik katsayısı testin maddelerinin, testin bütünüyle olan tutarlığını verir. Bir testteki bütün maddeler testin bütünüyle tutarlı ise birbiriyle tutarlıdır (Turgut ve Baykul 2010).

Cronbach Alpha katsayısı: Ölçümlerin güvenirliliğini kestirmek için Cronbach tarafından geliştirilen (α) alpha katsayısı yöntemidir (Turgut ve Baykul 2010).

Metrik ölçek: Cevaplayıcılardan, her bir davranış ifadesine yönelik tepkilerini en olumludan en olumsuz doğru uzanan bir doğru parçası üzerinde uygun bir yere işaret koymak suretiyle hazırlanan ölçek türüdür (Yıldız 1998).

Çoktan seçmeli test: Her soru ile birlikte bu sorunun cevabı ve onun cevabı sanılabilecek olan ifadeler verilmesi ve cevaplayıcılardan, bunlardan hangisinin sorulan sorunun cevabı olduğunun belirtmesinin istenmesi olarak tanımlanabilir (Özçelik 2010).

Madde analizi: Madde istatistiklerinin hesaplanması, doğrudan teste konulabilecek maddelerin belirlenmesi ve bu maddeler üzerinde yapılacak düzeltme çalışmalarının ne

doğrultuda olacağını saptanması, teste konulması mümkün olmayan maddelerin ayıklanması amacıyla yapılan işlemler bütünüdür (Turgut ve Baykul 2010).

Madde güçlük indisi: Değeri 0 ile +1.00 arasında değişen maddeye doğru cevap verenler sayısının gruptaki toplam birey sayısına oranıdır. Testi yanıtlayan üst ve alt gruplardaki hiç kimsenin doğru cevaplayamadığı bir maddenin güçlük derecesi sıfır, herkesin doğru cevaplandığı bir maddenin güçlük derecesi +1.00 olmaktadır (Tekin 2012).

Madde ayıricılık gücü indisi: Testteki herhangi bir maddeye üst grupta doğru cevap verenler sayısının, alt grupta doğru cevap verenler sayısından büyük olması beklenir. Bu fark ne kadar büyük olursa testin bütünü ile madde arasındaki korelasyon da o kadar yüksek olmaktadır. Madde ayıricılık gücü indisi kesin olmamakla beraber şöyle değerlendirilebilir.

0.40 ve daha büyük: Çok iyi bir madde

0.30-0.39: Geliştirmek için üzerinde düşünülebilecek iyi bir madde.

0.20-0.29: Genel olarak düzeltilmesi ve geliştirilmesi gerekli olan maddelerdir.

0.19 ve daha küçük: Çok zayıf maddeler. Böyle maddeler, eğer düzeltmelerle geliştirilemiyorsa testten kesinlikle çıkarılmalıdır (Tekin 2012).

Test tekrar test yöntemi (Test-Retest Method): Testin uygulama koşullarındaki değişmelerden etkilenmeme, yani ölçüleri, uygulama koşullarındaki farklılaşmaların etkisine kapalı tutma derecesinin bir göstergesidir (Özçelik 2010).

Pearson momentler çarpım korelasyon katsayısı: İki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin bir ölçüsü olarak en çok kullanılan korelasyon katsayısıdır (Turgut ve Baykul 2010).

T testi: İki grubun ortalamaları karşılaştırılarak, aradaki farkın rastlantısal mı, yoksa istatistiksel olarak anlamlı mı olduğuna karar verilen bir analiz yöntemidir (Büyüköztürk 2011).

Varyans ve standart sapma: Bir veri kümesinde ölçme sonuçlarının aritmetik ortalamadan farklarının karelerinin aritmetik ortalamasına varyans, bunun kare köküne de standart sapma denir (Turgut ve Baykul 2010).

Açımlayıcı faktör analizi: Değişkenler arasındaki ilişkilerden hareketle faktör bulmaya, teori üretmeye yönelik yapılan işlemlerdir (Büyüköztürk 2002).

Özdeğer (Eigen value): Her bir faktörün faktör yüklerinin kareleri toplamı, her bir faktör tarafından açıklanan varyansın oranının hesaplanmasında ve önemli faktör sayısına karar vermede kullanılan bir katsayıdır. Özdeğer yükseldikçe, faktörün açıkladığı varyans da yükselir (Büyüköztürk 2002).

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Bu bölümde, konu ile ilgili yapılan çalışmalar kronolojik ve alfabetik sıraya göre özetlenerek verilmiştir.

Başoğlu ve Baysal (1987) öğrencilere verilen beslenme eğitiminin, bilgi düzeyi ve davranışlara etkisini belirlemek için yaptıkları çalışmada; beslenme eğitimi verilmeden önce %6.0 bilgili öğrenci var iken eğitim sonrası bu oran %73.8'e yükselmiştir. Bu artış istatistiksel olarak önemlidir ($p<0.01$). Eğitimden önce uygulanan davranış testinden elde edilen bilgilere göre; öğrencilerin %14.0'ü öğrendiğini uygulamakta, %54.0'ü kısmen uygulamakta, %12.0'si ise öğrendiğini hiç uygulamamaktadır. Eğitimden sonra, öğrendiğini uygulayan öğrencilerin oranı %88.8'e yükselmiş, grupta öğrendiğini uygulamayan öğrenci kalmamış, bu değişimler istatistiksel açıdan önemli bulunmuştur ($p<0.01$).

Claude vd. (1991)'nin kahvaltının kan şekeri, ruh hali, kısa süreli bellek ve konsantrasyon üzerine etkisini inceledikleri çalışma, 13-20 yaşları arasındaki 319 adolesan üzerinde yürütülmüştür. Kahvaltıda yüksek enerji alımının, değerlendirilen tüm örneklerde kısa süreli belleğin çağrışım yapması üzerine yararlı bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Bununla beraber konsantrasyonun yüksek kalorili bir kahvaltıyla azaldığı ortaya çıkmış olup, ek enerji ihtiyacına göre çalışılan parametrelerde farklılık görülmediği bildirilmiştir.

Şimşek (1991) ortaokul öğrencilerinin beslenme bilgilerini ve alışkanlıklarını saptamak amacıyla yaptığı çalışmada; ortaokul öğrencilerinin %48.2'sinin orta düzeyde beslenme bilgisine sahip olduğunu tespit etmiştir. Çok iyi bilgi düzeyine sahip olanların sadece beslenme dersi okuyan grupta olduğu belirlenmiştir. Ev ekonomisi ya da beslenme dersi alan öğrencilerin bilgi puanlarının orta düzeyde yoğunlaşması her iki derste de verilen beslenme eğitiminin yeterince yararlı olmadığını ya da öğrencilerin konuya gereken önemi veremediğini ortaya çıkarmıştır. Beslenme bilgilerini ev ekonomisi dersi içinde ve beslenme dersi adı altında alanlar ile bu dersleri hiç almayanlar arasında beslenme bilgi ve alışkanlıkları yönünden az da olsa bir farklılık

bulunduğu saptanmıştır.

Waldron ve Lilburne (1992) ilkokul ğrencilerinin beslenme bilgi, tutum ve davranışlarını saptamak amacıyla 110 ğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada; öğrencilerin %54.0'ünün normal, %23.0'ünün hafif şışman, %16.0'sının obez, %7.0'sinin zayıf olduğunu belirlemişlerdir. Zayıf olan kızlar ve erkekler arasında porsiyon miktarlarının farklı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Öğrencilerin %96.0'sının haftada en az bir kez okul kantininden alışveriş yaptığını; okul kantininden en çok sandviç, patates cipsi, meyve suyu ve bskvi aldıklarını tespit etmişlerdir.

Wardle vd. (1992) 846 İngiliz adolesanının besin alımları ve yeme tarzı arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Diyetisyen tarafından alınan diyet öyküsü, özel olarak hazırlanmış bir dizi soru ile yiyeceklere karşı tutumları ve besin alımları, Hollanda yeme davranışı leği (Dutch Eating Behaviour Questionnaire) ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda sınırlandırılmış, içten ve dışarıdan gelen yeme tutum ve davranışlarının çok farklı profiller ile ilişkili olduğu bildirilmiştir. Bu sınırlandırmalardan dolayı, vct ağırlığının arttığı, besinlere karşı daha olumsuz tutumlar geliştiği belirlenmiştir. Dış etkenlerin (yiyeceklerin görünüşü, kokusu vb.) daha düşük vct ağırlığı, besinlere karşı olumlu tutumlar ve daha yüksek enerji alımlarına yol açabileceği bildirilmiştir. Duyguların besin alımlarında aşırı yemeye karşı olumsuz bir tutum oluşturduğu ifade edilmiştir.

Höglund vd. (1998) İsveçli adolesanların sosyo ekonomik durumlarına bağlı olarak yeme alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada; adolesanların düzensiz olarak sebze ve meyve tükettiklerini, gofret, hafif içecekler, dondurma ve patates kızartmasının günde birden fazla tkettildiğini belirlemişlerdir. Okulda verilen ücretsiz öğle yemeğini erkeklerin %50.0'sinin kızların %30.0'nun yediğini, geri kalanların ise abur cubur yediklerini saptamışlardır. Abur cubur tüketimi ve öğünlerin düzensiz tüketiminin özellikle düşük sosyo ekonomik durumdaki kızlar arasında yaygın olduğunu belirlemişlerdir.

Neumark-Sztainer vd. (1999) St. Paul ve Minn'deki iki kırsal bölge okuluna devam eden 141 adolesanın, yeme alışkanlıkları ve yiyecek seçimlerini etkileyen faktörler hakkındaki düşüncelerini öğrenmek amacıyla yaptıkları çalışmada; grup odaklı görüşmelerin yapılması neticesinde açlık duygusu, cezbedici yiyecekler, gençlerde ve ailelerde zaman sorunu, yiyeceklere ulaşma imkanı, din-kültür gibi faktörler, ruh hali, vücut şekli, alışkanlıklar, yiyeceklerin fiyatları, medya ve vejetaryen inançlar adolesanların yiyecek seçimini etkileyen faktörler olarak saptanmıştır.

Oktar ve Şanlıer (1999) 136 ilköğretim öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin %50.7'sinin kahvaltıyı bazen veya hiç yapmadığı, kahvaltı yapmama nedenleri olarak canının istememesi (%41.8), sabah uyanamama (%25.3), okula geç kalma (%19.0) ve anne ve babasının kahvaltı yapmamasının (%13.9) gerekçe olarak gösterildiği bildirilmiştir. Öğrencilerin %40.4'ü okul kantininden, %58.8'i okul çevresindeki satıcılardan yiyecek satın aldıklarını ifade etmişlerdir.

Parmenter ve Wardle (1999) İngiltere'de adolesanlar için genel beslenme bilgisi soruları geliştirmek amacıyla yaptıkları çalışmada; iç tutarlık katsayısının yüksek olduğunu (Cronbach's alpha: 0.70-0.97), test tekrar test güvenilirliğinde en az olması gereken 0.7'den daha fazla olduğunu bildirmişlerdir. Araştırma kapsamına alınan diyetetik öğrencilerinin puanlarının, bilgisayar bilimi öğrencilerinden anlamlı derecede farklı olduğu saptanmıştır (p<0.001). Yaş ve etnik kökene göre her iki grupta anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Thakur ve D'Amico (1999) 9-12. sınıflara devam eden adolesanlarda obezite ile beslenme bilgisi arasında ilişki olup olmadığını araştırdıkları çalışmada; adolesanların %26.0'sının obez olduğu tespit edilmiş, beslenme bilgisi ile obez ve obez olmayan öğrenciler arasında, beslenme davranışları ya da besin seçimleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Yaşar vd. (1999) ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin günlük tükettikleri ortalama öğün sayısının devlet okullarında 3.6 ± 0.07 , özel okullarda

5.1±0.35 olduğu bulunmuştur. Devlet okullarındaki çocukların %69.3'nün, özel okullara giden çocukların ise %84.7'sinin öğün atladığı belirlenmiştir.

Eser vd. (2000)'nin Konya'da adolesanların beslenme durumlarını belirlemek için yaptıkları çalışmada; genel örnekleme en çok atlanan öğünün sabah kahvaltısı (%58.3) olduğu, akşam yemeği (%22.0) ve öğle yemeğinin (%19.7) onu takip ettiği saptanmıştır. Erkeklerin %4.0'ünün günde 1-2, %86.0'sının 3, %10.0'unun 4-5 öğün, kızların ise %16.4'ünün 1-2, %79.5'inin 3, %4.1'inin 4-5 öğün yemek yedikleri belirlenmiştir. Adolesanların etli sebze yemeklerini, kurubaklagil yemeklerini, zeytinyağlı sebze yemeklerini hiç sevmedikleri, bunun yerine köfte-kebab türü yiyecekleri ve börekleri tercih ettikleri; öğün aralarında tüketilen besinlerin başında erkeklerde ilk sırayı simit-bisküvi-kurabiye, ikinci sırayı şeker-çikolata-gofret, üçüncü sırayı kolalı içeceklerin; kızlarda ise ilk sırayı erkeklerde olduğu gibi simit-büsküvi-kurabiye, ikinci sırayı kolalı içeceklerin ve üçüncü sırayı da çay-kahve gibi içeceklerin aldığı bildirilmiştir. Öğünler arası besin tüketimi yönünden erkekler ve kızlar arasında önemli bir fark olduğu tespit edilmiştir (p=0.03)

Önder vd. (2000)'nin lise son sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada; öğrencilerin %60.7'sinin günde üç, %18.0'inin iki, % 14.6'sının dört öğün yemek yedikleri tespit edilmiştir.

Pirouznia (2001)'nin Ohio'da bulunan bir ortaokulda, beslenme bilgisinin yeme alışkanlıkları üzerindeki etkisini incelediği çalışmada; beslenme bilgisi ve davranışları arasındaki ilişkinin, altıncı sınıf öğrencileri için önemsiz ancak yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri için önemli olduğu bildirilmiştir. Altıncı sınıf (13.68±3.70), 7. sınıf (11.80±3.24) ve 8. sınıfların (11.55±3.39) ortalama beslenme bilgi puanları arasında yapılan istatistikî analizler sonucunda 7. ve 8. sınıflar arasında önemli fark bulunamamıştır ($F_{1,339}=0.48$, $p=0.488$). Altıncı sınıf (19.49±2.79), 7. sınıf (29.85±6.39) ve 8. sınıf (26.84±6.25) yeme davranış puanları arasında yapılan istatistiki analizlerde ise 7. ve 8. sınıflar arasında önemli fark bulunmuştur ($F_{1,339}=19.03$, $p=0.0001$). Altıncı sınıftaki öğrencilerin beslenme bilgileri ile yeme davranışları

arasında anlamlı bir korelasyon bulunmamasına rağmen 7. ($p<0.008$) ve 8. ($p<0.01$) sınıflar arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Speck vd. (2001) adolesanlarda yeme alışkanlığı ve sıklığını araştırdıkları çalışmada; adolesanların önerilen miktarlardan daha yüksek miktarda et, yağ ve şeker, daha az miktarda ekmek, sebze tükettikleri belirlenmiştir. Katılımcıların yağ oranı yüksek ürünleri, yağ oranı düşük ürünlere oranla daha fazla tükettikleri de saptanmıştır.

Wardle vd. (2001) çocuklardaki yeme şekillerinin aile ile ilişkisini belirlemek amacıyla, 8 boyuttan oluşan yeme davranışları ölçeği geliştirmişlerdir. Otuzbeş sorudan oluşan bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin (test tekrar testinin) 0.52 ve 0.64 arasında değiştiği ve bu sonucun yeterli olduğu bildirilmiştir. Geliştirilmiş olan bu ölçek ile yeme bozukluklarının önceden tahmin edilebilmesinin sağlanabileceği ve bu alanda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Yücesan-Aktaş (2001) Konya il merkezinde farklı sosyo ekonomik düzeyde bulunan 9-11 yaş grubu öğrencilerle yaptığı çalışmada; öğün sayısı, öğle yemeğinin yenildiği yer, ara öğünlerde tüketilen şeker, çikolata, kuruyemiş ve kolalı içeceklerin tüketim durumu obeziteyi etkileyen faktörler olarak önemli bulunmuştur ($p<0.05$). Öğrencilerin %38.5'inin kötü, %41.7'sinin orta, %20.2'sinin iyi beslenme alışkanlıklarına sahip olduklarını tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Alphan vd. (2002)'nin özel okul (ÖÖ) ve devlet okulunda (DO) öğrenim gören yaşları 12-18 arasında değişen toplam 487 adolesanın beslenme alışkanlıklarını ve bunu etkileyen etmenleri değerlendirmek amacıyla yaptıkları çalışmada; genel örnekleme öğrencilerin %15.6'sı günde bir, %53.1'i iki ve %31.3'ü ise üç ve daha fazla öğün tükettiklerini ifade etmişlerdir. ÖÖ'daki öğrencilerin %45.0'i süt ve ürünlerini, %37.6'sı sebze ve meyveyi, %34.0'ü fast-food'u ve %22.0'si yağlarla şeker ve tatlıları daha fazla tükettiklerini belirtmişlerdir. DO'daki öğrencilerin %44.0'ünün tahıl ürünlerini, %40.0'ının fast-food tarzı yiyecekleri, %35.0'inin şeker ve tatlıları daha fazla tükettikleri belirlenmiştir.

Anderson vd. (2002) 98 ilkokul öğrencisinin beslenme bilgilerini değerlendirmek için, hazırlamış oldukları testin geçerlik ile güvenilirliğini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda; ayırt edicilik puanlarının 0.06 ile 0.83 arasında değiştiğini, test tekrar test puanlarının ve (sağlıklı beslenme bilgisi 0.458, $p<0.001$; yiyecek hazırlama bilgisi 0.577, $p<0.001$; yiyecek pişirme bilgisi 0.381, $p<0.001$) iç tutarlık katsayısının (cronbach's alpha) istatistiksel olarak anlamlı olduğunu saptamışlardır. Geçerliliği ve güvenilirliği yapılmış olan bu testin beslenme bilgisi ve besin ile ilgili yapılan yanlış uygulamaların iyileştirilmesine yönelik olarak kullanılabilir bir araç olduğu kabul edilmiştir.

Berg vd. (2002) yaşları 11 ile 15 arasında değişen 181 öğrencinin, besin seçimleri ile vücutta alınan yağ ve diyet posası içeriğine ilişkin bilgileri arasında ilişki olup olmadığını inceledikleri çalışmada; diyet posasının sağlık açısından özellikleri ve kaynaklarına ilişkin bilgi ile posa yönünden zengin tahıllar ve ekmeğin günlük tüketimi arasında ilişki olduğunu saptamışlardır. Benzer şekilde sınırlı yağ alımına yönelik olumlu davranış örüntüsü, yağı azaltılmış süt ürünleri tüketimi olarak düşünülmüştür. Bununla birlikte yağ oranı azaltılmış, posa oranı artırılmış yiyecekleri belirten etiket sembollerine ilişkin bilgi ile yiyecek seçimleri arasında bağlantı bulunamamıştır.

Geçkil (2002)'in adolesanların sağlık davranışlarının belirlenmesi, beslenme ve stresle baş etme eğitiminin sağlığı geliştirmeye etkisinin incelendiği çalışmada eğitim verilmiş; öğrencilerin beslenmeye ilişkin sorunlarının düşük düzeyde olduğu, beslenme alt puanlarının cinsiyetlerle karşılaştırıldığında, erkek öğrencilerin beslenme sorunlarının kızlardan anlamlı düzeyde fazla olduğu ($t=2.47$; $p<0.01$) belirlenmiştir. Adolesanların eğitim öncesi ve sonrası aldıkları puanlar karşılaştırıldığında; eğitim sonrasında beslenme alt test puanlarında anlamlı bir artma olduğu ve beslenme alt test kapsamında; sabah kahvaltı etme, günde üç öğün düzenli yemek yeme ve yiyecekleri alırken koruyucu ya da katkı maddesi içermeyeni seçme davranışlarında anlamlı bir artış olduğu ($p<0.05$) belirlenmiştir.

Johnson vd. (2002) İngiltere'nin kuzey batısında ortaokul 7. sınıfa devam eden yaşları 13-16 arasında değişen 1822 adolesanın sağlıklı yeme davranışlarını ölçmek için

yaptıkları çalışmada; hazırlamış oldukları soru havuzundaki maddelerden geçerliği kabul edilen 23 madde seçmişlerdir. Bu maddelerin, diyetteki yağ ve posa alımı, sebze ve meyve tüketimi, diyetin sınırlandırılması, beslenme bilgisi ve ailenin gelirinin belirlenmesine yönelik ifadeler olduğu bildirilmiştir. Araştırma sonucunda geliştirilmekte olan ölçeğin, ölçümler arasındaki korelasyonu iyi bir düzeyde birleşme-aynılık geçerliği (convergent validity) sağladığı, aynı zamanda yüksek bir iç tutarlık (Cronbach's $\alpha=0.82$) ve test-tekrar test güvenilirliği ($r=0.90$ $p<0.001$) gösterdiği ifade edilmiştir. Ailenin maddi durumu dışında cinsiyetler arası farklılıkların istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir. Kızların erkekler göre daha sağlıklı yeme alışkanlıklarına sahip oldukları ($F(1,1821)=92.3$, $p<0.001$), diyetteki yağ ($F(1,1812)=164.6$, $p<0.001$) ve posa ($F(1,1811)=49.0$, $p<0.001$) düzeylerinin daha düşük olduğu, daha fazla sebze ve meyve tükettikleri ($F(1,1818)=10.1$, $p<0.01$), diyet sınırlandırmasının ($F(1,1812)=218.8$, $p<0.001$) ve beslenme bilgisinin de ($F(1,1590)=9.5$, $p<0.01$) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Post-Skagegard vd. (2002)'nin İsveçli adolesanların yeme alışkanlıklarındaki değişiklikler üzerine yaptıkları çalışmada; yeme alışkanlıklarının yaşam stilineki değişimle birlikte adolesan döneminde önemli ölçüde değişiklikler meydana getirdiği ifade edilmiştir.

Şanlıer ve Arıkan (2002)'in Ankara'da bulunan dört ilköğretim okuluna devam eden öğrencilerin beslenme bilgileri, alışkanlıkları ve beslenme saati uygulamalarını tespit etmek amacıyla yürüttükleri çalışmada; öğrencilerin kahvaltı yapmadıkları, okulların çoğunda beslenme saati uygulandığı, çocukların besinlerini evden getirdiği, harçlık aldıkları ve beslenme bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Tezcan vd. (2002) Ankara'da bir ilköğretim okulunda 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada; öğrencilerin %84.5'inin her gün kahvaltı yaptığını, %61.3'ünün öğle yemeği ve %92.8'inin akşam yemeği yediğini, %32.0'sinin hiç ara öğün yemediğini, %75.8'inin süt ve süt ürünlerini her gün tükettiğini, et tüketiminin haftada 1-2 (%46.9) ile ayda 1-2 kezde (%36.1) yoğunlaştığı saptamışlardır.

Yılmaz (2002) İstanbul ilinde iki farklı ilköğretim okuluna devam eden 10–12 yaş grubu 287 öğrenci ile çalışmıştır. Sosyo-ekonomik düzeyi farklı iki ilköğretim okulu öğrencilerinin beslenme bilgi düzeylerini; cinsiyet, doğum yeri, baba mesleği ve kardeş sayısının etkilediği tespit edilmiştir. Her iki okul öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları arasında farklılıklar olduğu ve en çok atladıkları öğünün kahvaltı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin cinsiyetleri ile kahvaltı yapma durumları karşılaştırıldığında kızların %78.3'ünün, erkeklerin %80.5'inin kahvaltı yaptığı belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyin öğrencilerin beslenme bilgi ve alışkanlıkları üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Aslan vd. (2003)'nin Ankara'da lise ikinci sınıfına devam eden 240 kız öğrenci ile yaptıkları çalışmada; öğrencilerin %63.2'sinin her gün kahvaltı yaptığı, %38.3'ünün her gün kuşluk öğünü, %78.7'sinin öğle yemeği, %84.9'unun akşam yemeği yediği tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin %47.0'sinin süt ve yoğurdu, %61.4'ünün peyniri, %69.1'inin meyve-sebzeyi her gün; %47.2'sinin beyaz eti, %41.6'sinin kırmızı eti, %40.0'inin yumurtayı, %47.9'unun kuru baklagilleri haftada 1-2 kez tükettikleri belirlenmiştir.

Güçüz-Doğan vd. (2003)'nin yaptığı “Ankara'da bir lisenin 1. ve 2. sınıf öğrencilerindeki şişmanlık ve zayıflık sıklığı” konulu çalışmada; öğrencilerin %92.4'ünün düzenli akşam yemeği yediği, %60.8'inin düzenli kahvaltı yaptığı saptanmıştır. Öğrencilerin %92.4'ünün öğün aralarında atıştırma alışkanlığı olduğu; en çok tüketilen yiyeceklerin bisküvi, çerez, çikolata ve cips olduğu belirlenmiştir.

Güler (2003)'in yaptığı çalışmada; ilköğretim öğrencilerinin %10.8'inin akşam, %22.5'inin öğle, %31.7'sinin sabah kahvaltısını atladıkları, %35.0'inin ise öğün atlamadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin %5.0'i günde beş ve daha çok öğün yemek yerken, %76.7'si üç öğün yemek yediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %65.1'inin canı istemediği, %25.6'sinin vakti olmadığı, %5.8'inin uyanamadığı, %3.5'inin ise hazırlayanı olmadığı için öğün atladıkları saptanmıştır.

Polat vd. (2003) Elazığ'da iki ilköğretim okulunun 6.7.8. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin, beslenme alışkanlıklarını inceledikleri çalışmada; öğrencilerin düzenli olarak kahvaltı, öğle ve akşam yemeği yeme sıklıkları sırasıyla; %61.3, %52.7 ve %88.6'dır. Öğrencilerin %12.3'ü kahvaltıyı, %15.3'ü öğlen yemeğini hiç yemediğini, %74.8'i ise ara öğün tükettiklerini ifade etmişlerdir. Ara öğünlerde tüketilen yiyecek- içecekler; simit, ekmek, kola, çikolata, gofret ve ciptir. Öğrencilerin %51.8'i süt ve süt ürünlerini, %72.0'si sebze ve meyveyi, %61.4'ü şekeri her gün; %38.1'i yumurtayı haftada 1 kez, %73.7'si kuru baklagilleri iki haftada 1-2 kez ve %70.4'ü eti ayda 1-2 kez tükettiğini ifade etmişlerdir. Hiç et tüketmeyen öğrenci oranının ise %8.5 olduğu bulunmuştur.

Sjöberg vd. (2003) İsveç'te 15-16 yaşlarında 9. sınıfta okuyan adolesanların yiyecek seçimlerini incelemişlerdir. Erkek adolesanların %93.0'ünün, kızların %85.0'inin düzenli olarak akşam yemeği yediklerini, en az atlanan öğünün akşam yemeği, en çok atlanan öğünün ise kızlarda ve erkeklerde öğle yemeği olduğunu (sırasıyla %76.0, %70.0) saptamışlardır. Kahvaltıyı düzensiz yapanların erkeklerde %12.0, kızlarda %24.0 olduğunu, kahvaltı ve öğle yemeklerini atlayan kızların (%8.0) daha az sağlıklı ve besin değeri düşük yiyecekleri tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Düzenli öğün tüketen adolesanların düzenli kahvaltı ve öğle yemeği tüketmeyen adolesanlara göre daha fazla sebze ve meyve, daha fazla süt ve süt ürünleri, daha az beyaz ekmek, tatlı, meşrubat ve patates kızartması tükettiklerini tespit etmişlerdir.

Turconi vd. (2003)'nin İtalya'da adolesanların beslenme bilgisi, alışkanlıkları ve yeme davranışlarını belirlemek için yaptıkları güvenilirlik analizi sonucunda; cronbach alpha katsayısının 0.55 ile 0.75 arasında değiştiği, iç tutarlık katsayısının sadece iki bölümde zayıf olduğu bildirilmiştir. Pearson korelasyon katsayısı en düşük 0.78 en yüksek 0.88'dir. Tüm pearson korelasyon katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.01$). Ölçeğin adolesanların beslenme durumlarını belirlemek için uygun, uygulama ve analiz için ucuz olduğu, diğer yaş gruplarına da uygun olarak modifiye edilebileceği ifade edilmiştir.

Demirezen ve Coşansu (2005) 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarını belirleyebilmek için, Beslenme Alışkanlıkları İndeksi (BAİ) kullanarak bir çalışma yapmışlardır. Revize ettikleri BAİ maddelerinin madde toplam korelasyon katsayıları (r) 0.37-55 arasında dağılmış, cronbach alfa değeri ise 0.68 olarak saptanmıştır. Buna göre öğrencilerin %99.8'i beslenme alışkanlıkları yönünden farklı derecelerde riskli bulunmuştur. Erkeklerde risk düzeyinin kızlara göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir (χ^2 :10.5, p=0.03). Erkeklerin kızlara göre sık sık yağlı ve şekerli yiyecekler yediği, günde 3 fincandan fazla kahve, çay, kola vb. içtiği; kızların ise erkeklere göre yiyeceklerine daha çok tuz ekledikleri, salam, sucuk sosis tükettikleri ve hamburger, patates kızartması pizza gibi dışarıda satılan menülerden yedikleri tespit edilmiştir.

Frobisher vd. (2005) yaşları 11-12 arasında değişen, Merseyside bölgesinden 541, Kuzey İrlanda'dan 128 adolesanın beslenme bilgilerinin ve tutumlarını karşılaştırmak amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Çalışma iki ayrı anketten oluşmuş, tutum soruları için beşli likert ve beslenme bilgisi için üçlü likert tipi sorular kullanılmıştır. Merseyside bölgesindeki adolesanların bilgi puanları Kuzey İrlanda bölgesindekilerden istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksek bulunmuştur (toplam puan: Merseyside: %51.0, Kuzey İrlanda: %43.0 p<0.05). Sağlıklı yeme mesajlarının Merseyside bölgesinde daha iyi algılandığı, ancak yeme alışkanlıkları önerilerinin bilgileri uygulamaya dönüştüremediği tespit edilmiştir.

Powers vd. (2005)'nin ilköğretim ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin beslenme davranışları ve beslenme bilgileri üzerine, beslenme eğitiminin etkisini araştırmak için yaptıkları çalışmada; deney grubundaki çocukların, besin piramidini anlama, besin ögesi, besin ilişkisini içeren beslenme bilgilerinin, kontrol grubundakilerden anlamlı derecede daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Von-Ranson vd. (2005) yeme bozukluklarının belirtilerini, davranış ve tutumların psikometrik, karakteristik gelişimlerini değerlendirmek için kısa bir öz-değerlendirme ölçeği geliştirmişlerdir. Bu ölçek kullanılarak 700 aile ve onların yaşları 11-17 arasında değişen ikiz kızları ile uzunlamasına bir çalışma yapılmıştır. Hazırlanmış olan Minnesota yeme davranışları ölçeğinin istatistiksel olarak faktör analizi sonuçlarının, her yaş

grubunda yeterli olduğu, iç tutarlık güvenilirliği ve kriter geçerliği sağladığı, ölçeğin diğer yaş gruplarına da uygulanabileceği bildirilmiştir.

Shi vd. (2005) Çin'in Jiangsu Province bölgesinde iki farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 12-14 yaş 824 adolesanın beslenme alışkanlıkları ve tercihlerindeki sosyo demografik farklılıkları inceledikleri çalışmada; öğrencilerin %76.0'sının düzenli olarak günde 3 öğün tükettikleri, kentteki öğrencilerin %8.1'inin, kırsaldaki öğrencilerin %3.4'ünün haftada 1-3 kez veya daha az kahvaltı yaptıkları belirlenmiştir. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki erkek ve kız öğrencilerin hergün meyve tüketimi sırasıyla %42.0, %55.0 iken yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki erkeklerde %66.0 kızlarda %72.0'dir. Öğrencilerin yarısından fazlasının batı tarzı fast food türü yiyecekler (hamburger, meşrubat ve çikolata vb.) tükettiği belirlenmiştir. Yüksek sosyo-ekonomik düzeyde erkek öğrencilerin %10.0'u hergün hamburger tüketirken, düşük sosyo-ekonomik düzeyde bu oranın %2.8 olduğu bildirilmiştir.

Şanlıer ve Güler (2005) ilköğretim ikinci kademesinde eğitim gören öğrencilere verilen beslenme eğitiminin öğrencilerin beslenme bilgi ve alışkanlıklarına etkisini saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada; öğrencilerin %76.7'sinin günde üç öğün yemek yediklerini, %52.5'inin bazen öğün atladığını, %35.0'inin ise öğün atlamadıklarını saptamışlardır. Beslenme eğitimi almayan öğrencilerin, verilen eğitim öncesi ve sonrasında beslenme bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğunu tespit etmişlerdir ($p<0.05$). İlköğretim çağındaki öğrencilere verilen beslenme eğitiminin öğrencilerin beslenme bilgi düzeyinde olumlu değişiklikler yaptığını belirlemişlerdir. Bununla beraber tek başına eğitim vermek yerine sözel ve görsel araçları da kullanarak verilen eğitimin daha etkin ve başarılı olacağı sonucuna varmışlardır.

Avan (2006) Mardin'in Kızıltepe ilçesindeki 6-8. sınıf öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarını incelediği çalışmada; öğrencilerin öğün atladığını (%99.4) ve en fazla atlanan öğünün öğle (%61.3) olduğunu belirlemiştir. Okul kantinlerinden öğrencilerin tost, sandviç, simit, gofret, çikolata ve cips satın aldıkları saptanmıştır. Kızların ve erkeklerin sırasıyla (%74.5-%78.7) süt grubu, (%65.0-%61.7) et grubu, (%56.8-%61.7)

yağ ve şeker grubu, (%53.6-%46.1) sebze ve meyve grubu besinleri yetersiz düzeyde tükettikleri bildirilmiştir.

Baş ve Kızıltan (2006)'ın adolesanların beslenme bilgi düzeyi ve yetersiz sebze-meyve tüketimi arasındaki ilişkiyi saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada; regresyon analizleri sonucunda beslenme bilgi puanı ve meyve-sebze tüketimi arasında önemli ilişki olduğu, yüksek beslenme bilgi puanı olan grubun daha fazla meyve-sebze tükettiği saptanmıştır. Adolesanlarda yetersiz meyve ve sebze tüketimi ile zayıf aile etkileşimi, aşırı televizyon seyretme, aşırı bilgisayar kullanımı ve düşük beslenme bilgisi arasında önemli ilişki olduğu belirlenmiştir.

Bekar (2006) Samsun'un Vezirköprü ilçesinde, yatılı olan ve olmayan kız adolesanların beslenme durumlarını, beslenme alışkanlıklarını belirlemek üzere yürüttüğü çalışmada, adolesanların %52.3'ünün günde üç öğün, %36.1'inin dört öğün ve %11.7'sinin iki öğün tükettiğini, her iki grupta en fazla atlanan öğünün öğle olduğunu (yatılılarda %39.8 yatılı olmayanlarda %53.2) tespit etmiştir.

Demir (2006) liseye devam eden kız öğrencilerin beslenme alışkanlıkları ve beden algısını etkileyen etmenleri incelediği çalışmada; öğrencilerin %14.5'inin kahvaltıyı, %5.9'unun öğle, %3.9'unun ise akşam yemeğini atladıklarını bildirmiştir. Öğün aralarında atıştırma oranının çok yüksek olduğu (%99.4) bulunmuştur. Öğrencilerin %29.6'sı her gün öğün aralarında hem süt-yoğurt hem hazır meşrubat, %19.7'si çikolata-şeker, %23.0'ü hamur işi, %63.2'si meyve-sebze, %7.3'ü kuruyemiş-cips tükettiklerini ifade etmişlerdir.

Dereköy (2006)'ün ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler ile yaptığı çalışmada; öğrencilerin %64.3'ünün günde üç öğün tükettikleri; %8.7'sinin kahvaltıyı, %17.7'sinin öğle yemeğini, %1.3'ünün akşam öğününü atladığı tespit edilmiştir. Sabah öğününde en çok tüketilen yiyeceğin peynir, içeceğin ise çay olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %57.3'ünün öğle yemeğini okul kantininden sağladıkları ve %88.0'inin ara öğünlerde yiyecek-içecek tükettikleri bulunmuştur. Ara öğünlerde en çok tüketilen yiyeceğin meyve (%63.2), içeceğin ise çay olduğu (%52.8) tespit edilmiştir.

Öğrencilerin çeşitli besinleri tüketim sıklıkları incelendiğinde en çok tüketilen besinlerin; tahıl ve tahıl ürünleri grubundan ekmek (%93.5), et ve et ürünlerinden tavuk eti (%44.9), süt ürünlerinden yoğurt (%60.6), şeker ve yağlardan bitkisel sıvı yağ (%55.1) ve şekerlemeler (%59.4) olduğu saptanmıştır.

Dikmen (2006)'in 11-15 yaşları arasında 331 öğrenci üzerinde yaptığı araştırma sonucunda; çocukların reklamları izlediği ve reklamı yapılan ürünleri almaya eğilimli oldukları tespit edilmiştir. Reklamı en sevilen yiyecek-içecek türünün kola ve kolalı içecekler; en çok tüketilen içecek türünün kola olduğu belirlenmiştir.

Karasu (2006) yatılı olan ve olmayan lise öğrencilerinin beslenme bilgi ve durumlarını değerlendirmek amacı ile yürüttüğü çalışmada; lise öğrencilerinin %80.8'inin günde üç öğün, %9.2'sinin iki öğün, %10.0'unun ise dört ve daha fazla öğün yemek yediği; yatılı öğrencilerde üç öğün yemek yiyenlerin oranının %86.6, yatılı olmayan öğrencilerde ise %66.7 olduğunu belirlemiştir. En çok atlanan öğünün sabah kahvaltısı olduğu, öğün atlama nedeninin ise canının istememesi ve vakit bulamama gibi nedenlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Yatılı okuyan öğrencilerin ortalama beslenme bilgi puanının (26.74 ± 6.23), yatılı olmayan öğrencilerden (25.41 ± 6.08) daha yüksek olduğu saptanmıştır ($t=1.584$; $p<0.05$). Kızların ortalama beslenme bilgi puanı 28.18 ± 6.29 , erkeklerin ise 25.55 ± 6.01 'dir. Yapılan t-testi sonucuna göre kız ve erkek lise öğrencilerinin ortalama beslenme bilgi puanları arasında $\alpha=0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=3.187$, $p<0.05$).

Özdoğan (2006)'ın Konya il merkezinde farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarına devam eden çocukların kahvaltı yapma alışkanlıklarını incelediği çalışmada; öğrencilerin düzenli kahvaltı yapmadıkları, öğle, akşam yemekleri ve kahvaltı alışkanlıkları değerlendirildiğinde; %77.5'inin öğün atladığı belirlenmiştir. Öğün atlayanlar arasından, sadece sabah kahvaltısını %49.9, hem sabah kahvaltısı hem de öğle yemeğini %14.3, sadece öğle yemeğini %29.7 ve akşam yemeğini atlayanların oranının %6.2 olduğu belirlenmiştir. Okulda atıştırılan yiyeceklerde ilk sırayı %44.0 ile bisküvi, kraker ve simitin, ikinci sırayı ise %38.0 ile poğaçaya ve böreğin aldığı saptanmıştır.

Serter-Yiğit (2006) Düzce ili İsmet Paşa İlköğretim Okulu'nda 6-8. sınıflara devam eden öğrencilerin beslenme bilgi düzeyleri ve alışkanlıklarını incelediği çalışmada; öğrencilerin %66.6'sının bazen, %22.8'inin her zaman öğün atladıklarını, en çok atlanılan öğünün öğle yemeği olduğunu ve öğrencilerin %60.6'sının canının istememesi nedeni ile öğün atladıklarını bildirmiştir. Öğrencilerin %43.8'inin öğle yemeğinde genellikle hamburger-tostu, %42.8'inin simit-poğaçayı, akşam yemeklerinde ise %45.9'unun et yemeklerini tercih ettikleri saptanmıştır. Besin tüketim sıklıkları incelendiğinde; öğrencilerin her gün %95.7'sinin ekmek, %73.7'sinin peynir, %72.6'sının meyve, %48.0'inin çikolata-gofret, %35.7'sinin yumurta tükettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin 15 bilgi sorusuna 0-13 aralığında doğru cevap verdikleri, ortalama beslenme bilgi puanının 4.6 olduğu tespit edilmiş olup, cinsiyetlere göre gruplar arasında istatistiksel olarak farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Sormaz (2006) lise öğrencilerinin besin tercihleri ve beslenme bilgi düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada; erkek öğrencilerin %53.3'ünün, kız öğrencilerinin %50.6'sının günde 3 öğün yemek yediklerini tespit etmiştir. Erkek ve kız öğrencilerin sırasıyla %53.9, %44.5'inin kahvaltısı, %50.6, %53.9'unun öğle yemeğini, %82.2, %76.1'inin akşam yemeğini düzenli yedikleri saptanmıştır. Erkek ve kız öğrenciler arasında sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemeğini yeme durumları açısından anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Öğrencilerin fast food servisi yapan restoranlardan hamburger restoranını, fast food ürünlerinden en çok hamburgeri, içeceklerden kolayı, ayaküstü satılan yiyeceklerden en çok köfte ekmek ve simit poğaçayı, meyvelerden en çok mandalina ve muz, tatlılardan en çok bal ve reçeli tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Yaman vd. (2006)'nin ilköğretim okulu birinci ve ikinci kademe öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları arasındaki farklılıkları saptamak amacıyla yaptıkları çalışmada; her iki gruptaki öğrencilerin de öğün atladıkları (%9.1), öğün aralarında birinci kademedeki süt, taze meyve (%67.7), kola, bisküvi, cips (%65.5), meyve suyu (%60.0), ikinci kademedeki kola (%69.6), taze meyve (%68.6), bisküvi (%62.7) tükettikleri ve birinci kademe öğrencilerinin (%47.3), ikinci kademe öğrencilerine (%26.4) göre beslenme konusunda daha seçici davrandıkları bildirilmiştir.

Duman (2007) Ankara'da bir yetiştirme yurdunda kalan erkek adolesanlar üzerinde yaptığı çalışmada; adolesanların %43.3'ünün günde üç ana öğün tükettiği, %86.6'sının öğün atladığı, yurttan olmadıklarında en fazla kebab (%37.3) ve fast-food (%17.9) tükettikleri, en çok tercih ettikleri yemeklerin başında et yemeklerinin (%46.7) geldiği saptanmıştır. Adolesanların diyetle aldıkları protein, yağ, karbonhidrat miktarları ile günlük enerjiye katkılarının sağlıklı ve dengeli beslenme açısından uygun olduğu belirlenmiştir. Günlük ortalama 212.22±79.9 g süt-yoğurt, 52.31±33.29 g kırmızı et, 29.9±34.98 g beyaz et, 173.26±80.27 g sebze ve 230±152.67 g meyve tükettikleri, bu miktarların Türkiye için önerilen miktarlardan düşük olduğu bulunmuştur (p<0.05).

Özmen vd. (2007) lise öğrencilerinin yeme alışkanlıklarını ve beden ağırlığını denetleme davranışlarını inceledikleri çalışmada; öğrencilerin %34.0'ünün düzenli kahvaltılı yapma, %38.3'ünün düzenli öğle yemeği yeme, %6.5'inin düzenli akşam yemeği yeme alışkanlığının olmadığı, %6.5'inin diyet yaptığı ve %59.1'inin abur cubur yediği belirlenmiştir.

Raghunatha-Rao vd. (2007) farklı okullardaki adolesan kızların beslenme alışkanlıkları ve iki farklı eğitim programının sınıf içerisinde beslenme bilgisine etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada; sosyo-ekonomik durumlarına bakılmaksızın adolesanların, gazlı içecekler, unlu mamüller ve hızlı hazır yiyecek tüketimlerinin fazla, tahıl tüketimlerinin az olduğu belirlenmiştir. Verilen eğitim sonucunda, ortalama beslenme bilgi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır (p>0.05).

Saviage vd. (2007) Avustralyalı 3841 adolesanın besin alım modellerini yaş, cinsiyet ve yerleşim bölgesine göre değerlendirmişlerdir. Avustralya sağlıklı beslenme rehberine göre öğrencilerin %85.2'sinin ekmek ve tahıl grubunu, %66.7'sinin meyve ve meyve suyunu, %73.0'ünün sebze, %72.5'inin süt grubunu, %71.4'ünün et, kurubaklagiller ve yumurtayı her gün tükettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin %34.6'sının günlük beş, %26.8'inin dört, %17.5'inin üç ve %21.1'inin üçten daha az temel besin gruplarından tükettikleri tespit edilmiştir. Adolesanların besin gruplarını tüketim durumları ile cinsiyet ve yerleşim yerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunduğu

saptanmıştır (p=0.007). Adolesanların önemli bir kısmının Avustralya sağlıklı beslenme rehberine göre daha az besin aldıkları bildirilmiştir.

Türk vd. (2007)'nin lise birinci sınıf öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve çeşitli besinler konusunda bilgi ve davranışlarını belirlemek amacıyla yürüttükleri çalışmada; öğrencilerin %81.0'inin öğün atladıkları, en sık tükettikleri sağlıksız hazır besinlerin hazır kek/bisküvi, ketçap/mayonez, kızartma, salam, sosis, çips, hamburger/tost olduğu; et çeşitleri ve yumurtayı lezzetli ve besleyici bulmakla beraber başta balık olmakla beraber tümünü az tükettikleri saptanmıştır.

Türkmenoğlu (2007) ilköğretim okullarına devam eden 9-12 yaş grubu çocukların beslenme alışkanlıklarını değerlendirdiği araştırmada; kızların %84.1'inin, erkeklerin %79.2'sinin açıkta satılan besinleri satın almadığını belirlemiştir. Açıkta satılan besinleri satın alan kız öğrencilerin %50.8'inin, erkek öğrencilerin %49.3'ünün canı istediği için satın aldığı, açıkta satılan besinleri satın almayan kız öğrencilerin %85.1'inin, erkek öğrencilerin %81.9'unun besinlerin temiz olmadıklarını düşündüğü için satın almadıkları saptanmıştır.

Uncu-Soykan (2007) onbeş-kırkdokuz yaş kadınların beslenme sıklığı anketinin geliştirilmesi ve bu anketin geçerlik ve güvenilirliğinin belirlenmesini amaçladığı çalışmada; güvenilirlik çalışması için aynı anketi iki kez uygulamıştır. İki uygulama sonrası; sigara içme, kilo değişimi, diyet uygulanması, uyku, stres durumları, fiziksel aktivite, kullanılan yağlar ve yemek pişirme şekillerinin uyum yüzdeleri incelenmiş, cevapların genellikle uyumlu olduğu belirlenmiştir. Yemek pişirme şekilleri, yemek pişirmede kullanılan yağlar ve salata yapmada kullanılan yağlar ile ilgili soruların diğer seçeneklerinin sıklıkları ile ilgili cevaplarda ve diğer aktiviteleri yapma sıklığı sorusunun cevabında uyum %40.0'ın altında bulunmuştur. Korelasyon katsayılarına göre, iki beslenme sıklığı anketi arasındaki tüketimler için iyi derecede uyumlu (0.7 ve üzeri) bulunan yiyecek ve içecekler; süt, içli köfte, balık, revani, irmik helvası, işkembe çorbası ve greyfurttur. Ankette bulunan diğer 79 farklı yiyecek ve içeceğin korelasyonları orta derecede (0.5-0.7) anlamlı bulunmuştur. Uyarlanmış/geliştirilmiş olan beslenme sıklığı anketinin güvenilirliğinin orta ölçüde olduğu bildirilmiştir.

Ünsal (2007) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yeme davranışlarını etkileyen bazı faktörleri incelemek için yaptığı araştırmada; öğrencilerin %79.7'sinin günde üç, %13.3'ünün dört, %7.0'sinin ise iki öğün yemek yediği; en çok atlanan öğünün sabah kahvaltısı, öğün atlama nedenlerinin ise daha çok iştahsızlık ve zaman olmaması olduğunu tespit etmiştir. Öğrencilerin %44.3'ünün ara sıra, %40.3'ünün her zaman öğün aralarında besin tükettikleri belirlenmiştir. Öğün aralarında en fazla tüketilen besinler gofret, çikolata, sandviç-simit, kolalı içecekler, meyve suyu, kuruyemiş, süt ve yoğurttur. Öğrencilerin %89.3'ünün okul kantininden alışveriş yaptığı; en çok sandviç, simit, gofret, çikolata, meyve suyu, kolalı içecekler, süt, ayran aldıkları belirlenmiştir.

Ekmen (2008)'in kız adolesanların atıştırma besin tüketimlerini ve atıştırma besin tüketiminin besin ögesi alımına katkısını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; en çok atlanan öğünün öğle öğünü olduğu, %24.0'ünün hiç kahvaltı yapmadığı, %45.3'ünün ise ara sıra yaptığı saptanmıştır. Öğrencilerin öğün atlamalarının nedeni çoğunlukla iştahsızlıktır. Öğrencilerin %42.7'sinin öğleden sonra her zaman atıştırma tükettiği belirlenmiştir. Öğrencilerin %47.3'ünün atıştırma olarak en çok çikolata, cips ve şekerleme gibi yiyecekleri, daha sonra da kola, hazır meyve suları gibi içecekleri tükettikleri bulunmuştur.

Özdoğan vd. (2008) 15-17 yaşındaki 360 adolesanın yeme davranışlarını belirlemek amacıyla "Eating Attitude Test" (EAT 26) kullandıkları çalışmada; yüksek puanların sağlıklı yeme davranışının, düşük puanların sağlıklı yeme davranışının varlığını gösterdiğini bildirmişlerdir. Ortalama yeme davranışı puanı kızlarda 115.79 ± 16.58 , erkeklerde 120.73 ± 16.89 olup, aralarındaki farkın istatistiksel olarak önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$).

Tekgül-Şanlıer vd. (2008) gençlerin beslenme alışkanlıkları, davranışları ve beden kütle indeksi arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada; anket soruları 3'lü likert şeklinde hazırlanmıştır. Çalışma verilerinin geçerlik ve güvenilirliği test edilmiştir. Ortalama davranış puanı erkeklerde 90.82 ± 7.08 , kızlarda 92.91 ± 7.34 olarak hesaplanmıştır. Cinsiyete göre ortalama davranış puanları arasındaki fark önemli bulunmuştur ($p < 0.05$). Şişmanların ortalama davranış puanı 91.61 ± 8.03 , normal

ağırlıklı olanların puanı 92.04 ± 7.28 ve zayıf olanların puanı 91.82 ± 6.63 'tür. Gruplar arası fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Utter vd. (2008)'nin 13-15 yaşlarında Yeni Zelandalı 3245 öğrenci ile yaptıkları çalışmada; öğrencilerin %47.8'inin her gün 5 porsiyon ve üzerinde sebze-meyve tükettiklerini, %31.6'sının her gün evde kahvaltı yaptıklarını tespit edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin %25.5'inin her gün atıştırma yiyecekler satın aldıkları, %30.4'ünün her gün çikolatalı atıştırma ürünleri tükettikleri saptanmıştır.

Keskin (2009) yatılı ilköğretim bölge okullarında verilen beslenme eğitiminin, öğrencilerin besin tüketimine ilişkin bilgi ve davranışlarında anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını incelemiştir. Beslenme eğitiminin deney grubu öğrencilerinde tüm öğünlerde öğün atlama davranışlarında genel anlamda azalma olmasında etkili olduğu görülmüştür. Deney grubunun beslenme bilgi testi ortalama puanı ön testte 3.10 iken, son testte 9.05'e yükselmiştir. İki test arasındaki fark anlamlı bulunmuş ($p < 0.001$), eğitimin deney grubu öğrencilerinin bilgi düzeyleri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Sabbağ (2009) Ankara'da iki ilköğretim okulunun 5. ve 6. sınıflarına devam eden öğrencilere verilen beslenme eğitiminin beslenme bilgi, tutum ve davranışlara etkisini incelemiştir. Öğrencilerin eğitimden önce %71.9'unun, eğitimden sonra %83.5'inin, izleme döneminde %77.7'sinin günde üç öğün yemek yediği, eğitimden önce %27.6'sının, eğitimden sonra %12.2'sinin, izleme döneminde %8.0'inin öğün atladığı tespit edilmiştir. Eğitim alan gruplarda düzenli kahvaltı yapma alışkanlığının son testte yükseldiği saptanmıştır. Öğrencilerin eğitim öncesi dönemde ortalama beslenme bilgi puanı 11.0 ± 3.3 iken, verilen eğitimden sonra 18.6 ± 5.6 'ya yükselmiş, izleme döneminde ise 15.9 ± 4.0 'a düşmüştür. Verilen beslenme eğitiminin beslenme bilgi, tutum ve davranışlarında olumlu etki yaptığı saptanmıştır.

Schembre vd. (2009) Amerika'da 18-24 yaşları arasındaki öğrencilerin vücut ağırlığı ile beslenmeleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile 4 faktörlü bir ölçek geliştirmişlerdir. Güncellenmiş ve geliştirilmiş olan bu ölçeğin geçerlik çalışmaları

yapılmıştır. Vücut ağırlığı ve beslenme arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılmasında kullanılabileceği ifade edilmiştir.

Soytürk (2010)'ün 43'ü kız, 37'si erkek olan 80 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada; iki grup oluşturulmuş [grup I = öğrenciler ve velileri (n=40); grup II = sadece öğrenciler (n=40)], iki gruba da eğitim verilmiş ve anket formu uygulanarak öğrencilerin beslenme bilgi düzeyleri ve alışkanlıkları saptanmıştır. Öğrencilerin eğitim öncesinde ve sonrasında I. grupta ortalama beslenme bilgisi bilgi puanı sırası ile 3.8 ± 1.55 , 8.9 ± 0.88 , II. grupta 4.5 ± 1.88 , 8.7 ± 1.21 , ortalama sağlıklı ve sağlıksız beslenme alışkanlıkları bilgi puanı; I. grupta 10.6 ± 2.34 , 10.7 ± 2.15 , II. grupta 14.7 ± 0.51 , 14.7 ± 0.71 , ortalama beslenme bilgisi bilinç düzeyi puanı I. grupta 3.5 ± 2.01 , 3.2 ± 2.22 , II. grupta ise 0.9 ± 0.85 , 1.3 ± 0.88 olarak bulunmuştur. Sağlıklı ve sağlıksız beslenme alışkanlıkları, beslenme bilgisi, beslenme bilgisi bilinç düzeyi puanlarına göre aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bildirilmiştir ($p < 0.05$).

McClain vd. (2011) yemeyi anlama indeksi (Meaning of Eating Index) geliştirmek amacıyla yapmış oldukları çalışmada, 3 farklı örneklemden çocukları (sırasıyla 175, 100 ve 962 kişi) değerlendirmişlerdir. Çocukların yaşları sırasıyla 9.43 ± 0.57 , 9.52 ± 0.57 ve 9.27 ± 0.48 yıldır. Çalışmada faktör analizi uygulanmış, eigen value 1.0'in üzerinde tutulmuş, madde toplam korelasyonu 0.50'nin altında olanlar çıkarılmıştır. Yirmidört madde ve 5 faktörden oluşan ölçekte, bireysel olumsuz duygular ve yeme endişeleri ile yüksek kalorili aperatif yiyeceklerin alım sıklığı arasında olumlu ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = 0.21$, $p < 0.05$; $r = 0.33$, $p < 0.01$). Toplum baskısıyla yemenin sebze tüketimine olumsuz etkisi olduğu ($r = -0.20$; $p < 0.05$), kendini iyi hissetme ile sebze tüketiminin pozitif ilişki gösterdiği ($r = 0.20$; $p < 0.05$) saptanmıştır. Yemek yemekten zevk almanın besin alımı ile bir ilişkisi olmadığı belirtilmiştir. Yemeyi anlama indeksi'nin çocukların besin alımlarını etkileyen değişkenlerin belirlenmesinde kullanılabilecek bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

Özkaya ve Özel (2011) 11-13 yaşlarındaki 227 adolesanın beslenme durumlarını karşılaştırmak amacı ile yaptıkları çalışmada; düşük sosyo ekonomik düzeydeki adolesanların %56.1'inin, yüksek sosyo ekonomik düzeydeki adolesanların %47.8'inin

öğün atladıklarını, en çok atlanan öğünün (düşük sosyo ekonomik düzeyde %94.1, yüksek sosyo ekonomik düzeyde %89.2) sabah kahvaltısı olduğunu saptamışlardır.

Akkoç vd. (2012) zayıf, normal, yüksek tartılı, obez çocukların beslenme davranışlarını değerlendirdikleri araştırmada; 11 sorudan oluşan beslenme davranışı anketi kullanmışlardır. En doğru davranış 4, en yanlış 1 puan olacak şekilde hazırlanmış, 11-19 puan kötü, 20-27 puan orta, 28-35 puan iyi, 36-44 puan çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Bütün gruplarda beslenme davranışı büyük oranda iyi ve çok iyi olarak bulunmuş, bütün grupta kötü olarak sınıflanan sadece bir kişi olmuştur. Beslenme davranışı iyi ve çok iyi bulunanların zayıftan şişmana oranları sırasıyla %86.7, %89.3, %89.4, %93.7 ve tüm grup %90.1'dir. Zayıf, normal, yüksek tartılı ve obez grupların beslenme davranışları arasında istatistiksel açıdan fark olmadığı belirlenmiştir.

Gökalp vd. (2012) beslenme eğitimi alan ve almayan ilköğretim 6-8 sınıf öğrencilerinin beslenmeye ilişkin tutum ve davranışlarını değerlendirmek amacıyla yaptıkları çalışmada; beslenme eğitimi alan grupta, almayan gruba oranla öğün atlama oranının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Beslenme eğitimi alan grupta en sık atlanan öğün öğle yemeği (%51.9), eğitim almayan grupta ise kahvaltıdır (%49.6). Her iki grupta da öğrencilerin büyük bir kısmı dışarıdan yemek yediklerini, en sık tercih ettikleri kantin yiyeceklerinin sandviç-tost (eğitim alan=%64.0, almayan=%58.6) olduğu; simit-bisküvi (eğitim alan=%20.0, almayan=%23.6) ile şeker, çikolata gofret türü (eğitim alan=%8.0, almayan=%10.0) yiyeceklerin, bu yiyecekleri izlediği belirlenmiştir. Eğitim alan öğrencilerde (%30.3) okula beslenme çantası götürülenlerin, almayanlara (%22.1) göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir.

Neumark-Sztainer vd. (2012) ortaokul ve lise öğrencisi 1902 adolesanın diyet yapma ve sağlıksız vücut ağırlığı kontrol davranışlarını, 10 yıllık süre içinde üç proje şeklinde izlemişlerdir. İlk projeden üçüncü projeye kadar geçen süre içerisinde beden kütle indeksinin artış gösterdiği tespit edilmiştir. Kızların diyet için ilaç, erkeklerin besin yerine geçen ürünler kullandıkları, her iki cinsiyetin de çok az yedikleri ve öğün atladıkları üçüncü proje sonucunda bildirilmiştir. Yapılan bu longitudinal çalışmada,

adolesanlarda diyet yapma ve sağlıksız vücut ağırlığı kontrol davranışlarının, tahmin edildiği gibi, zaman içerisinde ağırlık kazanımlarına sebep olduğu belirtilmiştir.

Unutmaz-Duman vd. (2012)'nin 10-18 yaş grubu 47 lisanslı yüzücünün beslenme bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada; genel beslenme bilgisi puanı 10 üzerinden ortalama 7.32 ± 1.52 , sporcu beslenmesi puanı 10 üzerinden ortalama 6.85 ± 1.06 olarak tespit edilmiştir. Sporcuların beslenme bilgi düzeyleri ile beslenme alışkanlıkları ve antropometrik ölçümleri karşılaştırılmış, aralarında önemli bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0.05$). Sporcuların beslenme alışkanlıklarında iyileştirilmesi gereken noktalar olduğu saptanmış, yaşam boyu sağlıklı beslenme alışkanlıkları kazanmalarının hem büyüme ve gelişmeleri, hem yetişkinlikteki sağlıkları hem de yaptıkları sporda performansları üzerinde olumlu etkileri olacağı bildirilmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırma, adolesanların (13-19 yaş grubu) beslenme bilgileri ve yeme davranışlarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirilmesi ve geliştirilen ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik yönünden incelenerek değerlendirilmesi amacı ile planlanmış ve yürütülmüştür.

Bu bölümde; araştırmanın amacına ulaşabilmesi, geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edilebilmesi için yapılan işlemler açıklanmış; araştırmanın türü, araştırmanın evreni, araştırmanın örnekleme, veri toplama, ölçeğin geliştirilme süreci, uygulama ve veri çözümleme yöntemleri konularına yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Türü

Araştırmanın yürütülmesinde genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma ile ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin beslenme bilgileri ve yeme davranışlarını belirlemeye yönelik ölçekler geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu belirlemeler, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerine dayalı olması nedeniyle araştırma betimsel niteliktedir. Bu araştırmada, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin beslenme bilgileri ve yeme davranışları kendi koşulları içerisinde, olduğu gibi gözlenmekte ve tanımlanmaktadır.

3.2 Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, Ankara il merkezi sınırları içerisinde bulunan İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ve özel ilköğretim okullarının ikinci kademeleri ile ortaöğretim okullarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur.

3.3 Araştırmanın Örnekleme

Yapılan çalışmada geliştirilmiş olan ölçek için gönüllü öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Örnekleme oluşturan öğrenciler evreni temsil etmesi açısından sosyo-ekonomik düzeyleri farklı ilçelerdeki okullardan seçilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu

(TÜİK) kayıtlarından gelişmişlik düzeylerine göre sosyo ekonomik düzeyi düşük ilçe olarak Mamak, sosyo ekonomik düzeyi orta ilçe olarak Keçiören ve sosyo ekonomik düzeyi yüksek olarak Çankaya ilçesi alınmıştır. Örneklem seçiminde öğrencilerin sınıfları da dikkate alınmıştır. Tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen okullar örnekleme dahil edilmiştir. Ankara ili Mamak ilçesinden Barbaros Hayrettin Paşa İ.Ö.O. ve Nahit Mentеше Lisesi, Keçiören ilçesinden Vildan Nurettin Demirer İ.Ö.O. ve İncirli Lisesi, Çankaya ilçesinden Hürriyet İ.Ö.O. ve Çankaya Cumhuriyet Lisesi, özel okullardan da Özel Arı İ.Ö.O. ve Özel Arı Lisesine devam edenler içinden seçilen öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Öğrencilerin uygulayacağı test/ölçek'lerin uzun olmasından dolayı iki farklı ölçeği cevaplamalarının doğru olmayacağı düşünülmüştür. İki farklı ölçeği cevaplayan kişilerin zorlanacakları, sıkılacakları ve birbirlerine bakma ihtimali de düşünülerek, iki farklı örneklem grubunun seçilmesinin araştırmanın iyi sonuçlar vermesi açısından doğru olacağına karar verilmiştir. Tesadüfi örnekleme yöntemiyle birinci örnekleme beslenme bilgisi testi için 503 öğrenci, ikinci örnekleme yeme davranışı ölçeği için 509 öğrenci seçilmiştir. Toplam 1012 öğrenci örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları çizelge 3.1'de gösterilmiştir. Araştırmada hem beslenme bilgisi hem de yeme davranış ifadelerini cevaplayan öğrencilerin yaşları 13-19 yıl arasında değişmektedir.

Çizelge 3.1 Öğrencilerin yaşları

Yaş (Yıl)	Beslenme Bilgisi		Yeme Davranışı	
	n	%	n	%
13	61	12.1	65	12.8
14	67	13.3	67	13.2
15	80	15.9	81	15.9
16	66	13.1	71	13.9
17	109	21.7	112	22.0
18	101	20.1	94	18.5
19	19	3.8	19	3.7
Toplam	503	100.0	509	100.0

Çizelge 3.1’de de görüldüğü gibi beslenme bilgisi testini cevaplayanların %12.1’i 13, %13.3’ü 14, %15.9’u 15, %13.1’i 16, %21.7’si 17, %20.1’i 18 ve %3.8’i 19 yaşındadır. Yeme davranışı ölçeğine katılan öğrencilerin yaşları incelediğinde %12.8’inin 13, %13.2’sinin 14, %15.9’unun 15, %13.9’unun 16, %22.0’sinin 17, %18.5’inin 18 ve %3.7’sinin 19 yaşında oldukları çizelge 3.1’de görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ortalama yaşı beslenme bilgisi testinde 15.94 ± 1.77 yıl, yeme davranışları ölçeğinde ise 15.89 ± 1.76 yıldır.

Beslenme bilgi testine alınan örneklem ile ilgili bilgiler (sınıf, cinsiyet ve okullar) çizelge 3.2’de, yeme davranışı ölçeği için alınan örneklem ile ilgili bilgiler (sınıf, cinsiyet ve okullar) çizelge 3.3’de verilmiştir.

Çizelge 3.2 Beslenme bilgi testine alınan örneklem ile ilgili bilgiler

		Beslenme Bilgisi																											
		İlköğretim II. Kademe												Ortaöğretim										Toplam					
İlçe	Sınıf	6				7				8				9				10				11							
	Cinsiyet	E		K		E		K		E		K		E		K		E		K		E				K			
	Okullar	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Mamak	Barbaros Hayrettin Paşa İ.Ö.O.	14	36.8	8	24.2	5	17.2	11	33.3	11	26.2	14	37.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	63	12.6
	Nahit Mentеше Lisesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	21.6	16	43.2	10	17.5	21	31.3	10	27.0	12	21.4	77	15.3		
Keçiören	Vildan Nurettin Demirer İ.Ö.O.	9	23.7	11	33.3	15	51.7	8	24.2	9	21.4	10	27.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	62	12.3
	İncirli Lisesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	10.8	12	32.5	13	22.8	18	26.9	15	40.5	30	53.6	92	18.3		
Çankaya	Hürriyet İ.Ö.O.	9	23.7	9	27.3	8	27.6	8	24.2	10	23.8	8	21.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	52	10.3
	Çankaya Cumhuriyet Lisesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	67.6	9	24.3	21	36.9	10	14.9	12	32.5	14	25.0	91	18.1		
	Özel Arı İ.Ö.O.	6	15.8	5	15.2	1	3.5	6	18.3	12	28.6	5	13.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35	6.9	
	Özel Arı Lisesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	22.8	18	26.9	-	-	-	-	31	6.2		
Toplam		38	100.0	33	100.0	29	100.0	33	100.0	42	100.0	37	100.0	37	100.0	37	100.0	57	100.0	67	100.0	37	100.0	56	100.0	503	100.0		

E: Erkek, K: Kız

Çizelge 3.3 Yeme davranışı ölçeği için alınan örneklem ile ilgili bilgiler

		Yeme Davranışı																										
		İlköğretim II. Kademe												Ortaöğretim										Toplam				
İlçe	Sınıf	6				7				8				9				10				11						
	Cinsiyet	E		K		E		K		E		K		E		K		E		K		E		K				
Okullar	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Mamak	Barbaros Hayrettin Paşa İ.Ö.O.	17	37.0	6	20.0	8	25.8	12	31.6	9	20.0	8	25.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	60	11.8
	Nahit Mentеше Lisesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	17.9	12	34.3	14	25.0	16	25.0	9	22.5	14	25.9	72	14.1
Keçiören	Vildan Nurettin Demirel İ.Ö.O.	10	21.7	11	36.7	9	29.0	11	28.9	12	26.7	12	38.7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	65	12.8
	İncirli Lisesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	20.5	13	37.1	10	17.9	18	28.1	16	40.0	24	44.4	89	17.5
Çankaya	Hürriyet İ.Ö.O.	14	30.4	7	23.3	7	22.6	12	31.6	10	22.2	7	22.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	57	11.2
	Çankaya Cumhuriyet Lisesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24	61.6	10	28.6	18	32.1	12	18.8	15	37.5	16	29.7	95	18.7	
	Özel Arı İ.Ö.O.	5	10.9	6	20.0	7	22.6	3	7.9	14	31.1	4	12.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39	7.6
	Özel Arı Lisesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	25.0	18	28.1	-	-	-	-	-	32	6.3
Toplam		46	100.0	30	100.0	31	100.0	38	100.0	45	100.0	31	100.0	39	100.0	35	100.0	56	100.0	64	100.0	40	100.0	54	100.0	509	100.0	

E: Erkek, K: Kız

Beslenme bilgi testini cevaplayan öğrencilerin %52.3'ü kız %47.7'si erkektir. Beslenme bilgi testinin genel örnekleminin %12.6'sı Barbaros Hayrettin Paşa İ.Ö.O., %15.3'ü Nahit Menteşe Lisesi, %12.3'ü Vildan Nurettin Demirer İ.Ö.O., %18.3'ü İncirli Lisesi, %10.3'ü Hürriyet İ.Ö.O., %18.1'i Çankaya Cumhuriyet Lisesi, %6.9'u Özel Arı İ.Ö.O., %6.2'si de Özel Arı Lisesi öğrencilerinden oluşmuştur (Çizelge 3.2).

Yeme davranışı ifadelerini cevaplayan öğrencilerin %50.5'i kız ve %49.5'i erkektir. Testin örnekleminin %11.8'i Barbaros Hayrettin Paşa İ.Ö.O., %14.1'i Nahit Menteşe Lisesi, %12.8'i Vildan Nurettin Demirer İ.Ö.O., %17.5'i İncirli Lisesi, %11.2'si Hürriyet İ.Ö.O., %18.7'si Çankaya Cumhuriyet Lisesi, %7.6'sı Özel Arı İ.Ö.O., %6.3'ü de Özel Arı Lisesi öğrencilerinden oluşmuştur (Çizelge 3.3).

3.4 Veri Toplama

Öğrencilerin beslenme bilgisini belirlemek amacıyla hazırlanan test, kendi içerisinde iki alt bölümden ve toplam 75 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde “Genel Bilgiler” başlığı altında, öğrencilere ilişkin 5 soruya, ikinci bölümde ise “Beslenme Bilgisi” başlığı altında 70 çoktan seçmeli beslenme bilgisi sorusuna yer verilmiştir (EK 3).

Öğrencilerin yeme davranışlarını belirlemek amacıyla hazırlanan ölçek de kendi içerisinde iki alt bölümden ve toplam 84 maddeden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Genel Bilgiler” başlığı altında, öğrencilere ilişkin 5 soruya, ikinci bölümde ise “Yeme Davranışları” başlığı altında 79 yeme davranışı ifadesine yer verilmiştir (EK 4).

Okullarda uygulamaların yapılabilmesi için Ankara Valiliği (EK 1), Milli Eğitim Müdürlüğü'nden (EK 2) ve daha sonra okul yönetimlerinden öğrencilerin eğitimlerini aksatmayacak şekilde uygulama için izin alınmıştır. Araştırmada sosyo ekonomik düzey, cinsiyet, yaş, sınıf gibi alt problemlerin çözümlenebilmesi için demografik bilgilerin sorgulanması amaçlanmıştır.

İki ayrı ölçek geliştirilen bu çalışmada soru sayısının fazla olması ve uygulamaların sınıfta yapılacak olmasından dolayı, aynı sınıflardan iki farklı grubun seçilmesinin

çalışmanın daha objektif olmasına katkı sağlayacağı düşünülmüştür. İki farklı örneklem grubu seçildiği için yan yana oturan öğrencilerin birbirlerine bakmaları engellenmiş, sıkılmalarının da önüne geçilmeye çalışılmıştır.

3.5 Ölçeğin Geliştirilme Süreci

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesi aşamasından önce, araştırmanın temellendirilmesi ve belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için konuyla ilgili İngilizce ve Türkçe literatürler (tez, makale, bildiri, kitap, bilimsel araştırma vb.) incelenmiştir (Glanz vd. 1998, Roininen vd. 1999, Thakur ve D'Amico 1999, Johnson vd. 2002, Schlundt vd. 2003, Turconi vd. 2003, Frobisher vd. 2005, Makowske and Feinman 2005, Osberg vd. 2008) Adolesan çağıdaki öğrenciler tarafından anlaşılabilir olmasına dikkat edilerek veri toplama aracının kavramsal yapısı ve ana çerçevesi belirlenmiştir. Beslenme bilgisi testi ve yeme davranışı ölçeğinin taslakları hazırlanmıştır.

Metrik ölçekte cevaplayıcılardan, her bir davranış ifadesine yönelik tepkilerini en olumludan en olumsuz doğru uzanan bir doğru parçası üzerinde uygun bir yere işaret koyarak belirtilmesi istenir. Cevaplayıcı tepkileri belirlendikten sonra, tepkilerin sayısallaştırılması için ölçekte yer alan olumlu cümleler doğru parçasının sol, olumsuz maddeler de sağ ucundan başlamak üzere işaretlenen yere kadar bir cetvel aracılığıyla ölçülebilir. Cümlelere verilen tepkilerin bir doğru parçası üzerine işaretlenmesi ve bu tepkilerin nicelleştirilmesinde cetvelden yararlanılması, ölçme sonuçlarının daha anlamlı olmasını sağlar. Metrik ölçekle elde edilen tutum ölçekleri Likert tipi ölçeklerde olduğu gibi, ifadelere verilen tepkilerin ağırlıklarının toplamından oluşur (Yıldız 1998, Nartgün 2002).

Bireylerin ifadeler ile ilgili tepkilerini bir doğru üzerinde gösterebilecekleri düşünülerek, davranışların “metrik ölçek” adı verilen ölçeklerle ölçülmesinin sonuçların güvenilirliğinin artacağına da inanılmaktadır (Yıldız 1998). Bu nedenle yeme davranışları için metrik ölçek, beslenme bilgileri için ise çoktan seçmeli test yönteminin uygun olduğu düşünülmüştür.

3.6 Uygulama

3.6.1 Testin anlaşılabilirliğini ve süresini belirlemeye yönelik uygulama

Ölçeğin cevaplanabilme süresini ve anlaşılabilirliğini değerlendirebilmek amacıyla yapılan ön deneme aşamasında, beslenme bilgi ve yeme davranışı ölçeklerinin her biri için toplam 40 ilköğretim ikinci kademesi ve 40 ortaöğretim öğrencisi ile ön uygulama yapılmıştır. Uygulama sonunda beslenme bilgi testinin yaklaşık 40-45 dakika arasında, yeme davranışı ölçeğinin 30-35 dakika aralığında cevaplandırılabilirdiği görülmüş, maddelerin anlaşılabilir nitelikte olduğu belirlenmiş gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3.6.2 Madde ve test özelliklerini belirlemek amacıyla yapılan uygulama

Ölçek uygulaması yapılmadan önce araştırmaya katılan öğrencilere konuya ilişkin kısaca bilgi verilmiş, kendilerine en yakın cevabı seçmelerinin araştırmanın güvenilirliği için önemli olduğu açıklanmıştır. Uygulama sırasında bir süre sınırlaması konulmamıştır. Test ve ölçeğin uygulama aşamalarında öğrencilerin etkilenmemeleri için birbirlerine bakmamaları ve kendi aralarında konuşmamaları sağlanmıştır. Veri toplama aracının uygulanması yaklaşık 35-45 dakika sürmüştür.

Ölçeğin ilk uygulaması 15 Şubat-16 Mayıs 2010 tarihleri arasında, planlanan ders saatlerinde okullara gidilerek araştırmacı tarafından yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda maddelerin boş bırakılması, maddelere birden fazla cevap verilmesi, maddelerin gelişigüzel cevaplandırılması gibi nedenlerden dolayı toplam 1033 (515 bilgi testi, 518 davranış ifadesi) anketten 21'i araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır.

3.7 Veri Çözümleme Yöntemleri

Bu araştırmada adolesanların beslenme bilgisi ve yeme davranışlarını belirlemeye yönelik iki ölçme aracı geliştirme ve ölçme araçlarından elde edilen sonuçların bazı değişkenlere göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda önce ölçme

aracı geliştirmede kullanılan veri çözümlene yöntemleri verilmiş, sonra karşılaştırmalarda kullanılan istatistik yöntemler açıklanmıştır.

Her iki ölçek uygulandıktan sonra beslenme bilgi ölçeği, çoktan seçmeli dört cevaptan oluştuğu için uygulamalardan elde edilen doğru cevaplara 1, yanlış cevaplara 0 puanı verilmiştir. Beslenme bilgi ölçeğinden alınabilecek maximum puan 45 ve minimum puan 0'dır.

Yeme davranışı ölçeği metrik ölçek şeklinde hazırlanmıştır. Metrik ölçekte, cevap eksenine üzerine bir çizgi koymak suretiyle alınan yanıtlar olumlu maddeler için soldan, olumsuz maddeler için ise sağdan başlangıç noktası alınmak üzere bir cetvel yardımı ile ölçülerek puanlanmıştır. Metrik ölçeğe ait cevap eksenine cevaplayıcıların davranış derecelerini daha rahat kestirebilecekleri varsayılarak 10 cm'lik bir eksen olarak verilmiştir. Metrik ölçekte alınabilecek maximum puan 580 ve minimum puan 0'dır. Her iki ölçekte de yüksek değerler olumlu davranışa ve bilginin iyi olduğuna işaret etmektedir.

3.7.1 Ölçme aracının geliştirilmesine yönelik veri çözümlene yöntemleri

Bu bölümde ölçme aracının güvenilirlik, geçerlik ve madde analizinde kullanılan yöntemler açıklanmıştır.

3.7.1.1 Güvenirlik

Ölçme araçlarının güvenilirliğini belirlemek amacıyla geliştirilmiş yöntemlere "Reliability" ve bu araçta yer alan soruların irdelenmesine ise "Item analysis" denilmektedir (Özdamar 2011). Bireylerin test maddelerine verdikleri cevaplar arasındaki tutarlılık olarak tanımlanabilen güvenilirlik, testin ölçmek istediği özelliği ne derece ölçtüğu ile ilgilidir.

Bu çalışmada test/ölçek'lerin güvenilirliği için, iki ayrı yöntemle başvurulmuştur. Bunlardan ilki test-tekrar test yöntemidir. Bu yöntemde testin aynı gruba belirli bir

zaman aralığında iki kez uygulanmasıyla elde edilen puanlar arasındaki tutarlılık ölçüsüne bakılır. Bir ölçme aracının güvenilirliği için iki temelden biri olan değişik zamanlarda elde edilen cevaplar (puanlar) arasındaki tutarlık için test-tekrar test korelasyonu uygulanabilmektedir (Büyüköztürk 2011). Test tekrar test güvenilirliği ile ölçme aracının belirli bir zaman aralığındaki kararlılığı test edilmektedir (Erkuş 2005, Özgüven 2007).

Beslenme bilgi testi ve yeme davranışı ölçeği için ilköğretim ikinci kademe ve ortaöğretim öğrencilerine 15 gün arayla test tekrar uygulanmıştır. Ölçekten alınan puanlar arasındaki tutarlık ölçüsü için veriler eşit aralıklı ve sürekli olduğundan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Hesaplama aşağıdaki formül kullanılmıştır (Baykul 1999).

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n X.Y - \frac{(\sum_{i=1}^n X)(\sum_{i=1}^n Y)}{n}}{\sqrt{\sum_{i=1}^n X^2 - \frac{(\sum_{i=1}^n X)^2}{n}} \sqrt{\sum_{i=1}^n Y^2 - \frac{(\sum_{i=1}^n Y)^2}{n}}}$$

Güvenirlik hesaplamasında kullanılan ikinci yöntem ise iç tutarlık katsayısıdır. Bilgi testi için iç tutarlık katsayısı olarak Kuder Richardson'ın 20 numaralı (KR-20) formülü kullanılmıştır (Baykul 1999).

$$KR_{20} = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_x^2} \right]$$

K : Soru/madde sayısı

p : Madde güçlüğü

q : 1- p

S_x^2 : Test puanları varyansı

Davranış ölçeğinin güvenilirliği için Cronbach Alpha (α) katsayısı kullanılmıştır (Baykul 1999).

$$\alpha = \frac{K}{K - 1} \left[1 - \frac{\sum s_j^2}{S_x^2} \right]$$

K = Testin soru sayısı

S_x^2 = Testin varyansı

s_j^2 = j maddesinin varyansı

3.7.1.2 Geçerlik çalışması

Ölçeğin geçerlik çalışması için iki ayrı yöntem kullanılmıştır. Bunlardan birincisi beslenme bilgi testi için kapsam geçerliği, yeme davranışı ölçeği için uzman kanısına dayalı geçerliktir. Ölçeklerin yapı geçerliliği için faktör analizinden faydalanılmıştır.

Uzman kanısına dayalı geçerlik

Testi oluşturan maddelerin, ölçülmek istenen bilgiyi ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığının uzman görüşleriyle sorgulanmasına kapsam geçerliği denir (Tezbaşaran 2008, Büyüköztürk 2011). Taslak olarak hazırlanan dört seçenekten oluşan beslenme bilgi test maddeleri için kapsam geçerliği, likert tipi ölçek şeklinde düzenlenen yeme davranış ifadeleri için ise uzman kanısına dayalı geçerlik yapılmıştır. Kapsam ve uzman kanısına dayalı geçerlik çalışması dahilinde öğrencilerin beslenme bilgi ve yeme davranışlarını ölçmeye uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla beslenme ve eğitim alanlarında görev yapan oniki konu uzmanının görüşlerine başvurulmuştur (EK 5).

Uzmanlara, Uzman Görüşü Yönergesi formları (EK 6 ve EK 7) ile beslenme bilgisi testi ve yeme davranışları taslak ölçeği gönderilmiştir. Uzmanlar ölçeklerdeki maddeler hakkındaki görüşlerini, Uzman Görüşü Yönergesi formları üzerine her bir madde için “√” işareti koyarak uygun olup olmadığını işaretlemiş, uygun olup düzeltilmesini önerdikleri maddelere ilişkin düşüncelerini “açıklamalar/öneriler” bölümünde

belirtmişlerdir. Uzman görüşlerine dayanılarak beslenme bilgisi test maddesinden öneriler doğrultusunda bazı maddeler çıkarılmış ve bazı maddeler öneriler doğrultusunda düzenlenerek azaltılmıştır. Yeme davranışı ifadeleri içinde aynı işlemler uygulanmıştır.

Yapı geçerliği

Yapı geçerliği testin/ölçeğin ölçmek istediği yapıyı başka yapılara karıştırmadan ölçüp ölçmediğini gösterir. Testlerin yapı geçerliğini belirlemek için faktör analizi tekniklerinden yararlanılabilir (Büyüköztürk vd. 2012).

Başlangıçta 70 çoktan seçmeli test şeklinde hazırlanan maddeler, yapılan istatistiksel işlemlerden sonra işlemeyen 25 madde atılarak 45 maddeye (Ek 8) indirilmiştir. Aynı işlemler davranış ifadeleri için de uygulanmış ve 79 ifadeden 21 ifade atılarak 58 ifadeye (Ek 9) indirilmiştir.

3.7.1.3 Madde analizi

Aynı yapıyı, kavramı ölçmeye yönelik ölçme araçlarından elde edilen test puanlarının geçerlik ve güvenirlik analizlerinden sonra araçta yer alan maddelerin özelliklerinin de betimlenmesi gerekir. Madde özelliklerini incelemeye yönelik analizlere madde analizi denilmektedir. Madde analizi, madde istatistiklerinin hesaplanması, doğrudan teste konulabilecek maddelerin belirlenmesi ve bu maddeler üzerinde yapılacak düzeltme çalışmalarının ne doğrultuda olacağını saptanması, teste konulması mümkün olmayan maddelerin ayıklanması amaçlarıyla yapılır (Baykul 2010). Beslenme bilgi testinin madde analizinde Henrysson Yöntemi kullanılmıştır. Madde özellikleri olarak madde güçlük indeksi ve madde ayırt ediciliğine bakılmıştır. Yeme davranışı ölçeğinde ise düzeltilmiş madde-test korelasyonları hesaplanmıştır. Madde seçiminde ayırt edicilik ve madde test korelasyonlarında 0.40 ve üzeri olanlar alınmıştır.

3.7.2 Ölçeklerin değerlendirilme ölçütleri

Beslenme bilgi testi ve yeme davranışı ölçeğinin değerlendirilme ölçütlerinden alınan puanlar kötü, orta, iyi ve çok iyi olarak değerlendirilmiştir. Beslenme bilgi testi için mümkün olduğu kadar eşit aralıklar verebilmek için ilk grup ≤ 12 alınmış sonraki gruba 10, daha sonraki gruba 11 puan aralık, son gruba da 12 puan verilmiştir. Yeme davranış ölçeğini dört grup altında sınıflayabilmek için ise toplam puanlar dörde bölünmüş ve en alt grup belirlenmiştir. Daha sonra dörtte biri değer eklenerek diğer gruplar elde edilmiştir.

Beslenme bilgi testi ve yeme davranışı ölçeğinin değerlendirilme ölçütleri çizelge 3.4'te olduğu gibidir.

Çizelge 3.4 Beslenme bilgi testi ve yeme davranışı ölçeğinin değerlendirilme ölçütleri

Beslenme bilgi testi (toplam 45 puan)	
≤ 12	kötü
13-22	orta
23-33	iyi
≥ 34	çok iyi
Yeme davranışı ölçeği (toplam 580 puan)	
≤ 145	kötü
146-290	orta
291-435	iyi
≥ 436	çok iyi

Çizelge 3.4'ten de görülebileceği gibi beslenme bilgi testinin değerlendirilme ölçütleri, ≤ 12 puan kötü, 13-22 orta, 23-33 iyi ve ≥ 34 puan çok iyi; yeme davranışı ölçeğinin değerlendirilme ölçütleri, ≤ 145 puan kötü, 146-290 orta, 291-435 iyi ve ≥ 436 puan çok iyi olarak değerlendirilmiştir.

3.7.3 Karşılaştırmalarda kullanılan istatistiksel yöntemler

Araştırmada geliştirilen ölçeklerden alınan puanların bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde araştırma örneklemi yeterince büyük, değişkenler sürekli ve eşit aralıklı ölçekte olduğundan veri analizinde parametrik yöntemler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler ortalama (\bar{X}), standart sapma (S) ve yüzde (%) değerleri verilmiştir. Bağımsız değişkenin kategori sayısı iki olduğunda (cinsiyet) bağımsız örneklem için t testi, ikiden çok olduğunda ise (sınıf, SED, yaş) F testi (varyans analizi) kullanılmıştır. F testinde önemli farklılık bulunduğunda, ikili karşılaştırmalar için “LSD” testi kullanılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

4.1 Beslenme Bilgi Testinin Geçerlik Düzeyi

Beslenme bilgi testinin geçerliliğini belirlemeye yönelik yapılan işlemler sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesi, temellendirilmesi ve belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için konuyla ilgili İngilizce ve Türkçe literatürler (tez, makale, bildiri, kitap, bilimsel araştırma vb.) incelenmiştir. Adolesan çağıdaki öğrenciler tarafından anlaşılabilir olmasına da dikkat edilerek veri toplama aracının kavramsal yapısı ve ana çerçevesi belirlenmiş, beslenme bilgi testi soruları oluşturulmuştur. Yazılan soruların dil ve içerik açısından uygun olup olmadığı, 12 uzmana sorulmuştur. Uzman görüşlerine göre sorularda düzenlemeler yapılmış ve olmadığı düşünülen bazı sorular çıkartılmıştır. Yetmişbeş sorudan oluşan taslak test uzman görüşleri doğrultusunda 70 soruya indirilmiştir. Bu işlemler sonucunda beslenme bilgi testinin kapsam geçerliğine sahip olduğu kabul edilmiştir. Soruların anlaşılabilirliğini denemek için 40 kişilik küçük gruba uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonuçlarına göre anlaşılmayan soru olup olmadığına ve toplam cevaplama süresinin ne olacağına bakılmıştır. Buna göre bilgi testinde yer alan 70 sorunun cevaplanması için 45 dakikanın yeterli olduğuna karar verilmiştir.

Beslenme bilgi testinin yapı geçerliğini belirleyebilmek için uzman kanısına dayalı olarak 70 maddeye indirilen test, araştırmanın birinci örnekleme uygun koşullarda tekrar uygulanmıştır. Uygulanan bilgi testi anahtara göre doğru olan cevaplar 1 ve diğer cevaplar (yanlış, boş, birden çok işaretleme vb.) 0 ile puanlanmıştır. Öğrencilerin doğru ve yanlış cevaplarından elde edilen verilere açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Verilerin açıklayıcı faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi ile incelenebilmektedir. Araştırmada KMO'nun 0.60'dan yüksek, Barlett Sphericity testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun

olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk 2011). Uygulama verilerine faktör analizi yapılabilirliğini gösteren analiz sonuçları çizelge 4.1’de verilmiştir.

Çizelge 4.1 Kaiser Meyer Olkin ve Bartlett Sphericity Testi

Faktör analizi için		
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)		0.839
Bartlett Sphericity Testi	Ki-kare	7046.056
	sd	2415
	Önemlilik	0.000

Çizelge 4.1 incelendiğinde de görülebileceği gibi KMO değeri 0.839 bulunmuştur. Barlett Testi sonucu ise 0.001 düzeyinde önemlidir. Bu iki sonuç uygulama verilerinin faktör analizi yapılabilmesi için yeterli olduğunu göstermektedir.

Faktör analizi sonucu her bir maddenin çeşitli boyutlardaki yük değerleri çizelge 4.2’de verilmiştir.

Çizelge 4.2 İlk analize göre ölçek maddeleri ve faktör yükleri

Madde No	Faktör Yükü	Madde No	Faktör Yükü	Madde No	Faktör Yükü
1	0.346	25	0.390	49	0.402
2	0.224	26	0.244	50	0.338
3	0.301	27	0.394	51	0.229
4	0.402	28	0.362	52	0.310
5	0.325	29	0.553	53	0.385
6	0.138	30	0.220	54	0.322
7	0.252	31	0.330	55	0.286
8	0.302	32	0.096	56	0.263
9	0.357	33	0.400	57	0.443
10	0.421	34	0.276	58	0.108
11	0.453	35	0.467	59	0.479
12	0.181	36	0.423	60	0.400
13	0.510	37	0.396	61	0.516
14	0.354	38	0.491	62	0.389
15	0.216	39	0.449	63	0.451
16	0.532	40	0.423	64	0.388
17	0.363	41	0.403	65	0.243
18	0.350	42	0.428	66	0.507
19	0.212	43	0.217	67	0.084
20	0.450	44	0.005	68	0.203
21	0.301	45	0.417	69	0.036
22	0.466	46	0.401	70	0.302
23	0.281	47	0.452		
24	0.308	48	0.437		

Çizelge 4.2 incelendiğinde de görülebileceği gibi, başlangıçta 70 madde olarak hazırlanan ölçme aracının, ilk analiz sonucunda maddelerinin faktör yüklerinin 0.005 ile 0.553 arasında değiştiği saptanmıştır. Turgut ve Baykul (1992) faktör sayısının, özdeğeri (eigen value) birden büyük olan faktörlerin sayısına eşit olduğunu ve faktör yüklerinin en az 0.30 olduğu gibi durumların kabul edilmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Bu çalışmada faktör analizi sonucu öz değeri 1'in üzerinde olan 24 faktör bulunmuş, ancak araştırmada bir faktörlü/boyutlu bir ölçme aracının hazırlanması amaçlandığından yalnızca birinci boyuttaki maddeler alınmıştır. Bu nedenle faktör yükü 0.303'ün altında bulunan 25 madde çıkarılmış madde sayısı 45'e indirilmiştir. Alınan sorular koyu olarak işaretlenmiştir. Faktör analizi ile 45'e indirilen soru sayısının ve bu soruların içeriğinin "beslenme bilgisini" ölçmek için yeterli olup olmayacağını belirlemek için test, beslenme alanında uzman 5 kişiye bir daha incelenmiştir. Uzman görüşlerine göre 45 maddelik testin de kapsam geçerliğine sahip olduğu kabul edilmiştir (EK 10).

Geçerlik çalışması için yapılan bütün sonuçlar beslenme bilgisi testinin yeterince kapsamlı ve istenilen yapıyı ölçtüğü sonucuna götürmüştür. Bundan sonraki aşamada beslenme bilgi testinin güvenilirliğine ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.2 Beslenme Bilgi Testinin Güvenirlilik Düzeyi

Beslenme bilgi testinin güvenilirliğini belirlemeye yönelik yapılan işlemler sırasıyla aşağıda olduğu gibidir. Beslenme bilgi testinin güvenilirliğini belirlemeden önce faktör analizi ile 45 maddeye düşen testteki maddelerin analizleri yapılmıştır. Uygulama sonucuna dayalı olarak yapılan madde analizi işlemleri aşağıda verilmiştir

Madde analizi

Test geliştirmede, maddelerin o madde ile ölçülen niteliğe sahip olanlarla olmayanları ayırmaları istenmektedir. Bu, ölçülmek istenen niteliğe sahip olanların maddeyi doğru cevaplamaları, olmayanların yanlış cevaplamaları veya cevapsız bırakmaları ile eş anlamlıdır. Maddenin, ölçülen nitelik yönünden bireyleri ayırmasının bir ölçüsü olarak ayırıcılık gücü indeksi (r_{jx}) kullanılır. Madde güçlük indeksi (p_j) ise, testte yer alan her

bir maddenin doğru yanıtlanma yüzdesini göstermektedir (Baykul 2010). Bu testte maddelerin güçlük indeksleri de hesaplanmıştır. Uygulama sonucuna dayalı olarak seçilen yada seçilmeyen soruların, madde analizi sonuçları çizelge 4.3'te gösterilmiştir.

Çizelge 4.3 Madde analizi sonuçları

	Madde No	Güçlük İndeksi (p)	Ayırıcılık İndeksi (r_{ix})	Madde No	Güçlük İndeksi (p)	Ayırıcılık İndeksi (r_{ix})
Seçilen maddeler	1	0.80	0.29	38	0.72	0.49
	4	0.81	0.34	39	0.58	0.52
	5	0.67	0.40	40	0.87	0.30
	9	0.91	0.20	41	0.78	0.36
	10	0.85	0.32	42	0.76	0.40
	11	0.75	0.44	45	0.46	0.52
	13	0.60	0.61	46	0.60	0.43
	14	0.72	0.36	47	0.69	0.49
	16	0.54	0.69	48	0.59	0.56
	17	0.60	0.41	49	0.56	0.50
	18	0.80	0.30	50	0.52	0.45
	20	0.58	0.54	52	0.46	0.34
	22	0.70	0.50	53	0.63	0.48
	24	0.77	0.29	54	0.45	0.41
	25	0.84	0.30	57	0.48	0.55
	27	0.83	0.31	59	0.54	0.63
	28	0.62	0.41	60	0.53	0.53
	29	0.83	0.43	61	0.67	0.60
	31	0.59	0.42	62	0.47	0.50
	33	0.84	0.32	63	0.67	0.51
35	0.74	0.48	64	0.62	0.43	
36	0.65	0.50	66	0.53	0.64	
37	0.62	0.48				
Seçilmeyen maddeler	2	0.61	0.29	34	0.44	0.38
	3	0.61	0.40	43	0.45	0.29
	6	0.87	0.13	44	0.24	0.05
	7	0.74	0.29	51	0.37	0.24
	8	0.91	0.20	55	0.49	0.39
	12	0.58	0.26	56	0.28	0.35
	15	0.48	0.24	58	0.36	0.17
	19	0.67	0.24	65	0.39	0.35
	21	0.94	0.15	67	0.29	0.03
	23	0.89	0.20	68	0.59	0.29
	26	0.54	0.35	69	0.40	0.07
	30	0.37	0.29	70	0.66	0.37
	32	0.45	0.14			

Çizelge 4.3'te de görüldüğü gibi, beslenme bilgisi sorularına uygulanan madde analizi sonucunda, madde ayırıcılık indeksine göre seçilen maddelerin beslenme bilgi testini ne derece ayırt ettiğini belirlemek amacıyla hesaplanan çift serili korelasyon katsayıları 0.20 ile 0.69 arasında değişmektedir. Güçlük indeksleri incelendiği zaman, alt ve üst sınırların 0.45-0.91, ortalamasının ise 0.66 olduğu belirlenmiştir.

Madde özelliklerine göre oluşturulan son testin güvenilirliğini belirlemek için iki ayrı yöntem kullanılmıştır. Bunlardan ilki test tekrar test yöntemi; diğeri iç tutarlık için KR-20 yöntemidir.

Test-tekrar test için 70 maddelik test, örneklemdaki 102 öğrenciye 15 gün ara ile iki kez uygulanmıştır. Bu iki uygulamada son testte seçilen 45 madde üzerinden alınan puanlar arasındaki korelasyon hesaplanmıştır.

KR-20 güvenilirliği için yapılan analizler çizelge 4.4'de verilmiştir.

Çizelge 4.4 Analiz yapılan bilgi testlerinin özellikleri

	Seçilen maddelerin özellikleri
N (Uygulama sayısı)	503
K (Soru sayısı)	45
\bar{x} (Aritmetik ortalama)	29.86
S (Testin standart sapması)	8.50
P (Ortalama madde güçlüğü)	0.66
Kuder Richardson-20	0.89

Güvenirlik için yapılan analizler sonucu test-tekrar test yöntemine göre ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0.83, KR-20 ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur. Bu iki güvenilirlik sonuçları beslenme bilgi testinin istenilen güvenilirliğe sahip olduğunun göstergesi olabilir. Alfa katsayısının değerlendirilmesinde uyulan kriterlere göre “ $0.00 \leq 0.40$ ise ölçek güvenilir değil”, “ $0.40 \leq 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirlikte”, “ $0.60 \leq 0.80$ ise oldukça güvenilir”, “ $0.80 \leq 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir” bir ölçek olarak sınıflandırılır (Özdamar 2011).

Çizelge 4.5’de İkinci analizdeki, ölçek maddeleri ve faktör yükleri verilmiştir.

Çizelge 4.5 İkinci analize göre beslenme bilgisi testi ölçek maddeleri ve faktör yükleri

Madde No	Yeni Madde No	Faktör Yüğü	Madde No	Yeni Madde No	Faktör Yüğü
1. madde	1. madde	0.331	38. madde	24. madde	0.504
4. madde	2. madde	0.410	39. madde	25. madde	0.453
5. madde	3. madde	0.314	40. madde	26. madde	0.433
9. madde	4. madde	0.337	41. madde	27. madde	0.417
10. madde	5. madde	0.416	42. madde	28. madde	0.444
11. madde	6. madde	0.462	45. madde	29. madde	0.418
13. madde	7. madde	0.513	46. madde	30. madde	0.422
14. madde	8. madde	0.357	47. madde	31. madde	0.467
16. madde	9. madde	0.536	48. madde	32. madde	0.451
17. madde	10. madde	0.364	49. madde	33. madde	0.398
18. madde	11. madde	0.344	50. madde	34. madde	0.351
20. madde	12. madde	0.446	52. madde	35. madde	0.312
22. madde	13. madde	0.472	53. madde	36. madde	0.385
24. madde	14. madde	0.303	54. madde	37. madde	0.322
25. madde	15. madde	0.393	57. madde	38. madde	0.441
27. madde	16. madde	0.398	59. madde	39. madde	0.488
28. madde	17. madde	0.355	60. madde	40. madde	0.406
29. madde	18. madde	0.572	61. madde	41. madde	0.523
31. madde	19. madde	0.338	62. madde	42. madde	0.384
33. madde	20. madde	0.411	63. madde	43. madde	0.442
35. madde	21. madde	0.477	64. madde	44. madde	0.377
36. madde	22. madde	0.429	66. madde	45. madde	0.511
37. madde	23. madde	0.407			

Çizelge 4.5’ten de incelenebileceği gibi, ilk yapılan uygulama sonucunda faktör yükleri düşük sorular çıkarıldıktan sonra kalan 45 soru tekrar sorulmuş, faktör yükleri tekrar hesaplanmıştır. İnceleme sonucunda maddelerin faktör yüklerinin 0.303 ile 0.572 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Parmenter ve Wardle (1999) İngiltere’de adolesanların genel beslenme bilgilerini değerlendirdikleri çalışmada; iç tutarlık katsayısının yüksek olduğunu (Cronbach’s alpha: 0.70-0.97), test tekrar test güvenilirliğin de en az olması gereken 0.7’den daha fazla olduğunu bildirmişlerdir. Diğer bir çalışmada Anderson vd. (2002) 98 ilkokul öğrencisinin beslenme bilgilerini değerlendirebilmek için, hazırlamış oldukları testin geçerlik ile güvenilirliğini tespit etmişler, çalışma sonucunda; ayırt edicilik puanlarının

0.06 ile 0.83 arasında değiştiğini, test tekrar test puanlarının ve (sağlıklı beslenme bilgisi 0.458, $p<0.001$; yiyecek hazırlama bilgisi 0.577, $p<0.001$; yiyecek pişirme bilgisi 0.381, $p<0.001$) iç tutarlık katsayısının (cronbach alpha) istatistiksel olarak anlamlı olduğunu saptamışlardır.

Turconi vd. (2003) İtalya'daki adolesanlar ile yaptıkları çalışmada, Cronbach alpha katsayısı 0.55 ile 0.75 arasında değiştiği, iç tutarlık katsayısının sadece iki bölümde zayıf olduğu bildirilmiştir. Pearson korelasyon katsayısı en düşük 0.78 en yüksek 0.88'dir. Tüm pearson korelasyon katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.01$). Yapılan alışmalar çalışmamıza benzer olarak güvenirlik katsayısının yüksek olduğunu göstermektedir.

4.3 Bilgi Testinden Elde Edilen Puanların Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu

Bu çalışmada beslenme bilgisi ile ilgili aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- a. Bilgi testinden elde edilen puanlar cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- b. Bilgi testinden elde edilen puanlar SED değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- c. Bilgi testinden elde edilen puanlar sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- d. Bilgi testinden elde edilen puanlar yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Adolesanların sosyo ekonomik düzeylerine, sınıf yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre ortalama beslenme bilgi puanları izelge 4.6'da olduğu gibidir.

Çizelge 4.6 Adolesanların ortalama beslenme bilgi puanları

Beslenme Bilgisi	\bar{x}	S	t	p	Grupların karşılaştırılması
Cinsiyet					
Kız	29.82	8.68	- 0.090	0.928	
Erkek	29.89	8.35			
SED			F	p	
Düşük (1)	30.75	7.43	7.278	0.001	1-3 2-3
Orta (2)	31.32	8.27			
Yüksek (3)	28.18	9.06			
Sınıf			F	p	
6	29.23	7.61	3.062	0.010	7-9
7	27.64	8.97			7-10
8	28.02	9.28			7-11
9	31.43	6.33			8-9
10	30.24	9.02			8-11
11	31.61	8.45			
Yaş			F	p	
13	28.68	7.95	3.216	0.004	13-16
14	28.38	8.62			14-16
15	27.23	9.12			14-18
16	31.98	6.18			15-16
17	30.55	9.13			15-17
18	31.13	8.43			15-18
19	31.68	7.52			15-19
Genel	29.86	8.50			

Çizelge 4.6'da da görüldüğü gibi genel örneklemede ortalama beslenme bilgi puanı 29.86 ± 8.50 'dir. Öğrencilerin cinsiyete göre ortalama beslenme bilgi puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$). SED'e göre değerlendirildiğinde ortalama beslenme bilgi puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bu analiz sonucuna göre farklılık yüksek sosyo ekonomik düzeydeki adolesanlardan kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre de ortalama beslenme bilgi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlılık olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Yedinci sınıfla 9, 10, 11 ve 8. sınıfla 9, 11. sınıfların ortalama bilgi puanları arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir değişken olan yaşa göre yapılan istatistiksel analiz sonucunda da anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). On üç yaş ile 16 yaş arasında; 14 yaş ile 16 ve 18 yaş arasında; 15 yaş ile 16, 17, 18 ve 19 yaş arasındaki farkın önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$).

Parmenter ve Wardle'nin (1999) geliştirdikleri genel beslenme bilgisi soruları sonucunda diyetetik öğrencilerinin puanlarının, bilgisayar bilimi öğrencilerinden anlamlı derecede farklı olduğu ($p<0.001$), yaşa göre her iki grupta anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiş iken çalışmamızda yaşın anlamlı bir farklılığa sebep olduğu belirlenmiştir.

Sabbağ (2009)'ın yaptığı çalışmada, öğrencilerin eğitim öncesi dönemde 11.0 ± 3.3 olan ortalama beslenme bilgi puanı, verilen eğitimden sonra 18.6 ± 5.6 'ya yükselmiş, izleme döneminde ise 15.9 ± 4.0 'a düşmüştür. Benzer çalışmada Özçelik vd. (2008) ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin eğitim öncesinde 11.3 olan ortalama beslenme bilgi puanının verilen eğitimden sonra 11.8'e yükseldiğini, izleme testinde ise 11.4'e düştüğünü tespit etmişlerdir. Bilgilendirme yapılan gruptaki puan artışı, eğitimin önemini bir kere daha ortaya koymuştur. Soytürk (2010) öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrasındaki puanlarını incelenmiş, I. grubun ortalama beslenme bilgi puanı sırayla; 3.8 ± 1.55 , 8.9 ± 0.88 , II. grubun 4.5 ± 1.88 , 8.7 ± 1.21 , ortalama sağlıklı ve sağlıksız beslenme alışkanlıkları bilgi puanı; I. grubun 10.6 ± 2.34 , 10.7 ± 2.15 , II. grubun 14.7 ± 0.51 , 14.7 ± 0.71 , ortalama beslenme bilgisi bilinç düzeyi puanı I. grubun 3.5 ± 2.01 , 3.2 ± 2.22 , II. grubun ise 0.9 ± 0.85 , 1.3 ± 0.88 olarak bulunmuştur. Sağlıklı ve sağlıksız beslenme alışkanlıkları, beslenme bilgisi, beslenme bilgisi bilinç düzeyi puanlarına göre aradaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bildirilmiştir ($p<0.05$). Her üç çalışmada da görüldüğu gibi beslenme bilgisinin önemi göz ardı edilmemelidir.

Karasu (2006) yatılı öğrencilerin ortalama beslenme bilgi puanının 26.74 ± 6.23 , yatılı olmayan öğrencilerden 25.41 ± 6.08 daha yüksek olduğunu saptamıştır ($t=1.584$; $p<0.05$). Kızların ortalama beslenme bilgi puanı 28.18 ± 6.29 , erkeklerin ise 25.55 ± 6.01 'dir. T-testi sonucuna göre kız ve erkek lise öğrencilerinin beslenme bilgi puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=3.187$; $p<0.05$). Serter-Yiğit (2006) öğrencilerin 15 bilgi sorusundan aldıkları ortalama puanın 4.6; cinsiyete göre gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğunu belirlemiştir ($p<0.05$). Bu çalışmada ise cinsiyetler arası anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.

Yapılan başka bir çalışmada, 6. (13.68±3.70), 7. (11.80±3.24) ve 8. sınıfların (11.55±3.39) beslenme bilgileri arasında istatistikî analizler sonucunda 7. ve 8. sınıflar arasında önemli fark olmadığı belirlenmiştir. ($F_{1,339}=0.48$, $p=0.488$) (Pirouznia 2001). Bu sonuçlar bizim bulgularımızı desteklememektedir.

Adolesanların beslenme bilgi düzeyi kötü, orta, iyi ve çok iyi olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 4.7).

Adolesanların beslenme bilgi düzeyleri çizelge 4.7’de verilmiştir.

Çizelge 4.7 Öğrencilerin beslenme bilgi düzeyleri

Beslenme bilgisi düzeyi	n	%
Kötü	15	3.0
Orta	104	20.7
İyi	212	42.1
Çok iyi	172	34.2
Toplam	503	100.0

Çizelge 4.7’de de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan öğrencilerin beslenme bilgi düzeyleri incelendiğinde %3.0’ünün kötü, %20.7’sinin orta, %42.1’inin iyi ve %34.2’sinin çok iyi düzeyde beslenme bilgisine sahip olduğu saptanmıştır.

Şimşek (1991) ortaokul öğrencilerinin %48.2’sinin orta düzeyde beslenme bilgisine sahip olduğunu, beslenme dersi alanlar ile ders almayanlar arasında beslenme bilgi ve alışkanlıkları yönünden az da olsa bir farklılık bulunduğunu belirlemiştir. Diğer bir çalışmada kızların; %8.9’unun çok iyi, %40.0’inin iyi, %30.0’unun orta ve %21.1’inin kötü erkeklerin; %1.7’sinin çok iyi, %23.3’ünün iyi, %41.7’sinin orta ve %33.3’ünün ise kötü beslenme bilgi düzeyine sahip oldukları saptanmıştır (Sormaz 2006).

Yücesan-Aktaş (2001) yaptığı çalışmada, öğrencilerin %38.5’inin kötü, %41.7’sinin orta, %20.2’sinin iyi beslenme alışkanlıklarına sahip olduklarını tespit etmiştir. Şanlıer ve Arkan (2002) ilköğretim okulu öğrencilerinin beslenme bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu bildirmişlerdir. Şanlıer ve Güler (2005) beslenme eğitimi almayan öğrencilerin, verilen eğitim öncesi ve sonrasında beslenme bilgi düzeylerinde anlamlı

bir farklılığın olduğunu tespit etmişlerdir ($p<0.05$). İlköğretim çağındaki öğrencilere verilen beslenme eğitiminin öğrencilerin beslenme bilgi düzeyinde olumlu değişiklikler yaptığı bildirilmiştir.

Başka bir çalışmada, kızların (%40.7) beslenme bilgi düzeylerinin, erkeklerden (%36.6) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$) (Beech vd. 1999). Sormaz (2006)'ın yaptığı benzer bir çalışmada, erkek ve kız öğrenciler arasında beslenme bilgi düzeylerinin dağılımları açısından farklılıkların istatistiksel olarak önemli olduğu bulunmuştur ($p<0.01$).

4.4 Yeme Davranışı Ölçeğinin Geçerlik Düzeyi

Bu bölümde yeme davranışı ölçeğinin geçerliliğini belirlemeye yönelik yapılan işlemler verilmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesi, temellendirilmesi ve belirlenen amaçlara ulaşılabilmesi için konuyla ilgili İngilizce ve Türkçe literatürler (tez, makale, bildiri, kitap, bilimsel araştırma vb.) incelenmiştir. Adolesan çağıdaki öğrenciler tarafından anlaşılabilir olmasına da dikkat edilerek veri toplama aracının kavramsal yapısı ve ana çerçevesi belirlenmiş, yeme davranışı ölçeğinin ifadeleri oluşturulmuştur. Yazılan maddelerin dil ve içerik açısından uygun olup olmadığı, 12 uzmana sorulmuştur (Ek 5). Uzman görüşlerine göre maddelerde düzenlemeler yapılmış ve uygun olmadığı düşünülen bazı maddeler çıkartılmıştır. Seksenbeş ifadeden oluşan taslak ölçek uzman görüşleri doğrultusunda 79 ifadeye indirilmiştir. Bu işlemler sonucunda yeme davranışı ölçeğinin uzman kanısına dayalı geçerliğe sahip olduğu kabul edilmiştir. Maddelerin anlaşılabilirliğini denemek için 40 kişilik küçük gruba uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonuçlarına göre anlamlandırılmayan ifade olup olmadığına ve toplam cevaplama süresinin ne olacağına bakılmıştır. Buna göre yeme davranışı ölçeğinde yer alan 79 ifadenin cevaplanması için 35 dakikanın yeterli olduğuna karar verilmiştir.

Yeme davranışı ölçeğinin yapı geçerliğini belirleyebilmek için uzman kanısına dayalı olarak 79 maddeye indirilen ölçek, araştırmanın ikinci örnekleme uygun koşullarda uygulanmıştır.

Uygulanan yeme davranış ölçeği için 10 cm'lik bir eksen üzerinde, davranış dereceleri olumlu maddeler için soldan, olumsuz maddeler için ise sağdan başlangıç noktası alınmak suretiyle cetvel yardımıyla ölçülerek 0 ve 10 arasındaki değerler belirlenmiş ve puanlanmıştır. Öğrencilerin cevaplarından elde edilen verilere açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizine ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Uygulama verilerine faktör analizi yapılabilirliğini gösteren analiz sonuçları çizelge 4.8'de gösterilmiştir.

Çizelge 4.8 Kaiser Meyer Olkin ve Bartlett Sphericity Testi

Faktör analizi için		
Kaiser-Meyer-Olkin		0.797
Bartlett Testi	Ki-kare	10247.972
	sd	3081
	Önemlilik	0.000

Çizelge 4.8 incelendiğinde de görülebileceği gibi KMO değeri 0.797 bulunmuştur. Barlett Testi sonucu 0.001 düzeyinde önemlidir. Bu iki sonuç uygulama verilerinin faktör analizi yapılabilmesi için yeterli olduğunu göstermektedir. Likert tipi yeme davranış ölçeği ile ölçülen özelliğin kaç boyutlu olduğunu belirlemek için faktör analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

Faktör analizi sonucu her bir maddenin çeşitli boyutlardaki yük değerleri çizelge 4.9'da verilmiştir.

Çizelge 4.9 İlk analize göre ölçek maddeleri ve faktör yükleri

Madde No	I.faktör	II.faktör	III.faktör	IV.faktör
18. madde	0.653			
59. madde	0.651			
20. madde	0.578			
15. madde	0.558			
42. madde	0.551			
11. madde	0.543			
32. madde	0.542			
35. madde	0.540			
57. madde	0.538			
22. madde	0.520			
26. madde	0.518			
36. madde	0.506			
21. madde	0.494			
17. madde	0.492			
25. madde	0.484			
62. madde	0.466			
01. madde	0.463			
34. madde	0.453			
16. madde	0.446			
74. madde	0.434			
14. madde	0.431			
47. madde	0.423			
68. madde	0.421			
13. madde	0.417			
67. madde	0.340			
52. madde	0.331			
28. madde		0.567		
76. madde		0.487		
54. madde		0.473		
50. madde		0.472		
05. madde		0.467		
79. madde		0.431		
61. madde		0.424		
45. madde		0.418		
55. madde		0.395		
08. madde		0.386		
39. madde		0.376		
24. madde		0.361		
27. madde		0.358		
09. madde		0.356		
72. madde		0.353		
07. madde		0.329		
77. madde		0.324		
53. madde		0.304		
44. madde		0.254		

Çizelge 4.9 İlk analize göre ölçek maddeleri ve faktör yükleri (devam)

Madde No	I.faktör	II.faktör	III.faktör	IV.faktör
49. madde		0.386	0.574	
71. madde		0.189	0.536	
60. madde		0.341	0.473	
19. madde		0.372	0.459	
40. madde		0.346		
33. madde			0.431	
69. madde		0.356	0.425	
73. madde		0.209	0.420	
30. madde			0.409	
41. madde		0.337		
46. madde				0.277
31. madde				0.438
70. madde		0.215		
43. madde				0.378
65. madde				0.354
48. madde	0.322			
03. madde				
78. madde	0.201			
23. madde		0.229		
66. madde		0.165		
56. madde	0.180			
64. madde		0.303		
75. madde	0.311			
37. madde		0.206		
04. madde			0.285	
29. madde		0.341		
12. madde		0.159		
38. madde		0.276		
58. madde	0.372			
51. madde				0.269
02. madde	0.213			
06. madde		0.295		
63. madde		0.220		
10. madde			0.184	

Çizelge 4.9'dan görüldüğü gibi başlangıçta 79 madde olarak hazırlanan ölçme aracının, ilk analiz sonucunda maddelerinin faktör yüklerinin 0.159 ile 0.653 arasında değiştiği saptanmıştır. Bu çalışmada faktör analizi sonucu öz değeri 1'in üzerinde olan 4 faktör bulunmuştur. Madde sayısı az olduğu için ilk iki boyuta giren maddeler alınmıştır. İlk iki boyutta yüksek maddelerin olduğu görülmektedir. Faktör yükleri I. boyutta 0.180 ile 0.653, II. boyutta 0.159 ile 0.567, III. boyutta 0.184 ile 0.574, IV. ve son boyutta ise

0.269 ile 0.438 arasında değişmektedir. Bu nedenle faktör yükü 0.276'nın altında bulunan 21 madde çıkarılmış madde sayısı 58'e indirilmiştir. Alınan maddeler koyu olarak işaretlenmiştir. Faktör analizi ile 58'e indirilen madde sayısının ve bu maddelerin içeriğinin "yeme davranışını" ölçmek için yeterli olup olmayacağını belirlemek için test, beslenme alanında uzman 5 kişi tarafından tekrar incelenmiştir. Uzman görüşlerine göre 58 maddelik ölçeğin de uzman kanısına dayalı geçerliğe sahip olduğu kabul edilmiştir (Ek 10). İki boyuta ayrılan ölçekte I. boyut sağlıklı yeme davranışları, II. boyut ise sağlıksız yeme davranışları şeklinde adlandırılmıştır.

Geçerlik çalışması için yapılan bütün sonuçlar yeme davranışı ölçeğinin yeterince kapsamlı ve istenilen yapıyı ölçtüğü sonucuna götürmüştür. Bundan sonraki aşamada yeme davranışı ölçeğinin güvenilirliğine ilişkin bulgular yer almaktadır.

4.5 Yeme Davranışı Ölçeğinin Güvenirlik Düzeyi

Yeme davranışı ölçeğinin güvenilirliğini belirlemeye yönelik yapılan işlemler sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Tutumlar davranışların tayin edicileri olduğundan, tutumların ölçülmesinde de davranışlardan hareket edilmektedir (Yıldız 1998). Yeme davranışı ölçeğinin güvenilirliğini belirlemeden önce faktör analizi ile 58 maddeye düşen ölçekteki ifadelerin analizleri yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için iki ayrı yöntem kullanılmıştır. Bunlardan ilki test tekrar test yöntemi; diğeri iç tutarlık için Cronbach Alpha yöntemidir. Ölçeğin uygulanması sonucunda elde edilen verilerin faktör analizine tabi tutulması sonucunda Cronbach Alpha 0.84 olarak bulunmuştur.

Test-tekrar test için 79 maddelik test örneklemdaki 98 öğrenciye 15 gün ara ile iki kez uygulanmıştır. Bu iki uygulamada son testte seçilen 58 madde üzerinden alınan puanlar arasındaki korelasyon hesaplanmıştır.

Öğrencilerin yeme davranışları ölçeğindeki iki boyuta ait güvenilirlik ve tanımlayıcı istatistikler çizelge 4.10'da verilmiştir.

Çizelge 4.10 Yeme davranışları ölçeğindeki iki boyuta ait güvenilirlik ve tanımlayıcı istatistikler

Güvenirlik analizi	Sağlıklı yeme davranışları		Sağlıksız yeme davranışları	
Korelasyon	0.89		0.72	
	Öntest Puanları		Sontest Puanları	
	Sağlıklı yeme davranışları	Sağlıksız yeme davranışları	Sağlıklı yeme davranışları	Sağlıksız yeme davranışları
Ortalama	172.8	126.5	170.8	134.8
Standart Sapma	46.8	33.1	44.9	35.4

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda test-tekrar test yöntemine göre sağlıklı yeme davranışlarının öntest puanı 172.8 ± 46.8 , sontest puanı 170.8 ± 44.9 bulunmuştur. Bir diğer boyut olan sağlıksız yeme davranışlarında öntest puanı 126.5 ± 33.1 , sontest puanı ise 134.8 ± 35.4 olarak saptanmıştır. Bu doğrultuda faktör analizini gerçekleştirebilmek için üzerinde çalışılan örneklem büyüklüğünün yeterli ve verilerin analize uygun olduğu kabul edilmiştir. Sağlıklı yeme davranışı boyutu güvenilirlik katsayısı $\alpha=0.89$ olarak bulunurken, sağlıksız yeme davranışı boyutu ise $\alpha=0.72$ 'dir.

Yapılan bir çalışmada, Wardle vd. (2001) 8 boyuttan oluşan yeme davranışları ölçeği geliştirmişlerdir. 35 sorudan oluşan bu ölçeğin geçerli ve güvenilirliğinin (test tekrar testinin) 0.52 ve 0.64 arasında değiştiği ve bu sonucun yeterli olduğu bildirilmiştir. Johnson vd. (2002) İngiltere'nin kuzey batısındaki adolesanların sağlıklı yeme davranışlarını ölçmek için geliştirdikleri çalışmada, ölçümler arasındaki korelasyonu iyi bir düzeyde birleşme-aynılık geçerliği (convergent validity) sağladığı, aynı zamanda yüksek bir iç tutarlık (Cronbach's $\alpha=0.82$) ve test tekrar test güvenilirliği ($r=0.90$ $p<0.001$) gösterdiği ifade edilmektedir. Yapılan başka bir çalışmada, Minnesota yeme davranışları ölçeğinin faktör analizinin her yaş grubunda birbirine yakın sonuçlar verdiği, iç tutarlık güvenilirliği ve kriter geçerliği sağladığı ve bu sebeplerden dolayı geniş bir yaş grubuna uygulanabileceği bildirilmiştir (Von-Ranson vd. 2005).

İkinci analiz sonucuna göre ölçek maddeleri ve faktör yükleri çizelge 4.11'de verilmiştir.

Çizelge 4.11 İkinci analiz sonucuna göre faktör yükleri

Sağlıklı yeme davranışları			Sağlıksız yeme davranışları		
Madde No	Yeni Madde No	Faktör Yüğü	Madde No	Yeni Madde No	Faktör Yüğü
05. madde	02. madde	0.467	01. madde	01. madde	0.463
06. madde	03. madde	0.295	11. madde	7. madde	0.543
07. madde	04. madde	0.329	13. madde	8. madde	0.417
08. madde	05. madde	0.386	14. madde	9. madde	0.431
09. madde	06. madde	0.356	15. madde	10. madde	0.558
19. madde	14. madde	0.372	16. madde	11. madde	0.446
24. madde	18. madde	0.361	17. madde	12. madde	0.492
27. madde	21. madde	0.358	18. madde	13. madde	0.653
28. madde	22. madde	0.567	20. madde	15. madde	0.578
29. madde	23. madde	0.341	21. madde	16. madde	0.494
38. madde	28. madde	0.276	22. madde	17. madde	0.520
39. madde	29. madde	0.376	25. madde	19. madde	0.484
40. madde	30. madde	0.346	26. madde	20. madde	0.518
41. madde	31. madde	0.337	32. madde	24. madde	0.542
44. madde	33. madde	0.254	34. madde	25. madde	0.453
45. madde	34. madde	0.418	35. madde	26. madde	0.540
49. madde	37. madde	0.386	36. madde	27. madde	0.506
50. madde	38. madde	0.472	42. madde	32. madde	0.551
53. madde	40. madde	0.304	47. madde	35. madde	0.423
54. madde	41. madde	0.473	48. madde	36. madde	0.322
55. madde	42. madde	0.395	52. madde	39. madde	0.331
60. madde	46. madde	0.341	57. madde	43. madde	0.538
61. madde	47. madde	0.424	58. madde	44. madde	0.372
64. madde	49. madde	0.303	59. madde	45. madde	0.651
69. madde	52. madde	0.356	62. madde	48. madde	0.466
72. madde	53. madde	0.353	67. madde	50. madde	0.340
76. madde	56. madde	0.487	68. madde	51. madde	0.421
77. madde	57. madde	0.324	74. madde	54. madde	0.434
79. madde	58. madde	0.431	75. madde	55. madde	0.311

Çizelge 4.11’de de görülebileceği gibi I. boyut 29 maddeden oluşmakta ve maddelerin α değerleri 0.254 ile 0.567 arasında değişmektedir. Bu maddeler incelendiğinde sağlıklı yeme davranışlarını kapsayan maddelerin bir araya geldiği ve bu özelliği ölçebileceği belirlenmiştir. II. boyut incelendiği zaman buradaki maddelerin α değerlerinin 0.311, 0.651 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta da 29 madde olduğu belirlenmiştir. II. boyut sağlıksız yeme davranışları maddelerinden oluştuğu için bu şekilde adlandırılmıştır.

4.6 Yeme Davranışı Ölçeğinden Elde Edilen Puanların Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumu

Bu çalışmada yeme davranışı ölçeği ile ilgili aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Yeme davranışı ölçeğinden elde edilen puanlar cinsiyet değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- Yeme davranışı ölçeğinden elde edilen puanlar SED değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- Yeme davranışı ölçeğinden elde edilen puanlar sınıf değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
- Yeme davranışı ölçeğinden elde edilen puanlar yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

Sosyo ekonomik düzey, sınıf, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre adolesanların ortalama yeme davranışı puanları çizelge 4.12’de olduğu gibidir.

Çizelge 4.12’den de görülebileceği gibi ortalama yeme davranış puanı 313.24 ± 60.79 ’dur. Adolesanların yeme davranış puanlarının cinsiyete göre değişmediği saptanmıştır ($p > 0.05$). SED’e göre değerlendirildiğinde ortalama yeme davranış puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak önemli olduğu ($p < 0.05$), bu farklılığın düşük sosyo ekonomik düzeydeki adolesanlardan kaynaklandığı belirlenmiştir. Ortalama yeme davranış puanları bakımından öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar arasındaki farkların da istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Altıncı sınıfla 8, 9, 10, 11 ve 7. sınıfla 9, 10, 11. sınıfların arasında ortalama yeme davranış puanları bakımından farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Diğer bir değişken olan yaşa göre yapılan istatistiksel analiz sonucunda da anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. 13 yaş 17, 18, 19 ile, 14 yaş 17, 18 ile ve 15 yaş 17-18 yaşlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$).

Çizelge 4.12 Adolesanların ortalama yeme davranışı puanları

Yeme Davranışları	\bar{x}	S	t	p	Grupların karşılaştırılması
Cinsiyet					
Kız	310.56	54.47	-1.006	0.315	
Erkek	315.98	66.62			
SED					
Düşük (1)	325.51	55.83	3.786	0.023	1-2 1-3
Orta (2)	307.15	62.03			
Yüksek (3)	310.19	61.97			
Sınıf					
6	335.67	51.68	5.108	0.000	6-8, 6-9 6-10 6-11 7-9 7-10 7-11
7	328.87	59.64			
8	316.58	58.11			
9	307.65	62.30			
10	299.81	62.62			
11	302.49	60.57			
Yaş					
13	335.23	53.17	4.642	0.000	13-17 13-18 13-19 14-17 14-18 15-17 15-18
14	326.48	59.66			
15	325.04	53.84			
16	310.56	64.25			
17	297.48	59.86			
18	302.69	61.55			
19	296.28	71.42			
Genel	313.24	60.79			

Johnson vd. (2002) yaptıkları çalışmada, kızların erkeklere göre daha sağlıklı yeme alışkanlıklarına sahip olduklarını ($F(1,1821)=92.3$, $p<0.001$), diyetdeki yağ ($F(1,1812)=164.6$, $p<0.001$) ve posa ($F(1,1811)=49.0$, $p<0.001$) düzeylerinin daha düşük olduğunu, daha fazla sebze ve meyve tükettiklerini ($F(1,1818)=10.1$, $p<0.01$) ve diyetdeki sınırlandırmanın daha yüksek olduğunu ($F(1,1812)=218.8$, $p<0.001$) bildirmişlerdir. Baş ve Bardak (2008) duygusal yeme davranışının; dondurma çikolata ve kek gibi tatlı ($p=0.000$), cips gibi tuzlu ($p=0.000$), hamburger gibi fast food ($p=0.000$) ve kızarmış tavuk gibi yağlı yüksek enerjili besinlerin ($p=0.000$) tüketim sıklığı ile ilişkili olduğunu bildirmişlerdir. Sınırlanmış yeme davranışı olan adolesanlarda; tuzlu ($p=0.000$), yağlı ($p=0.044$) ve tatlı yüksek enerjili besinlerin ($p=0.025$) tüketim sıklığının düşük olduğuna işaret ettiği belirlenmiştir.

Pirouznia (2001)'nin 6. (19.49 ± 2.79), 7. (29.85 ± 6.39) ve 8. sınıfların (26.84 ± 6.25) yeme davranış puanları arasında yaptığı istatistiksel analizlerde 7. ve 8. sınıflar arasında

önemli fark bulunmuştur ($F_{1,339}=19.03$, $p=0.0001$). Çalışma sonuçlarında da sınıflar arasında anlamlı farklılıklar olmasına rağmen 7. ve 8. sınıflar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Adolesanların yeme davranışı düzeyi kötü, orta, iyi ve çok iyi olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 4.13).

Adolesanların yeme davranışı düzeyleri çizelge 4.13’de verilmiştir.

Çizelge 4.13 Öğrencilerin yeme davranışı düzeyleri

Yeme davranışı düzeyi	n	%
Kötü	3	0.6
Orta	168	33.0
İyi	323	63.5
Çok iyi	15	2.9
Toplam	509	100.0

Çizelge 4.13’de de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yeme davranışı düzeyleri incelendiğinde %0.6’sının kötü, %33.0’ünün orta, %63.5’inin iyi ve %2.9’unun çok iyi olduğu saptanmıştır.

Okul çağı çocukların ara öğünlerdeki besin tercihleri incelendiğinde genellikle meşrubat, bisküvi, çikolata, gofret ve şekerlemeler gibi enerji yoğunluğu yüksek ancak besin değeri düşük yiyeceklerin üst sınırlarda yer aldığı görülmektedir (Dikmen 2006). Sabbağ (2009) yaptığı çalışmada, beslenme eğitiminin beslenme tutum ve davranışlarında olumlu etki yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Sormaz (2006) çalışmasında, öğrencilerin üzüntülü, sıkıntılı, heyecanlı ($p<0.01$) ve yorgunluk ($p<0.05$) durumlarının, beslenme davranışları üzerindeki dağılımı arasındaki farklılıkların anlamlı, sevinçli olma durumları arasında ise anlamsız olduğunu bildirmiştir ($p>0.05$).

Akkoç vd. (2012) zayıf, normal, yüksek tartılı, obez çocukların beslenme davranışlarını değerlendirdikleri çalışmada; bütün gruplarda beslenme davranışı büyük oranda iyi ve çok iyi olarak bulunmuş bütün grupta kötü olarak sınıflanan sadece bir kişi olmuştur. Zayıf, normal, yüksek tartılı ve obez gruplarının beslenme davranışları arasında

istatistikî fark olmadığı belirlenmiştir.

Yurt (2008)'un adolesanların beslenme tutum ve davranışları ile sağlıklı beslenme, egzersiz ve kilo verme niyetlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; algılanan davranış kontrolünün, sağlıklı beslenme niyetini ($\beta=0.54$, $p=0.002$) egzersiz tutumunun, egzersiz yapma niyetini ($\beta=0.69$, $p=0.0003$), algılanan davranış kontrolünün kilo verme niyetini en yüksek derecede açıkladığı ($\beta=0.60$, $p=0.0002$) saptanmıştır.

Sierra-Baigrie vd. (2009)'nin İspanya'da yaptıkları aşırı yeme ile ailenin öğün düzeni arasında istatistiksel olarak anlamsız, davranışlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bir çalışmada bireysel olumsuz duygular ve yeme endişeleri ile yüksek kalorili aperatif yiyeceklerin alım sıklığı arasında olumlu ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.21$, $p<0.05$; $r=0.33$, $p<0.01$). Başkaları adına yeme ile sebze tüketiminin olumsuz bir şekilde ilişkili olduğu ($r= -.20$; $p<0.05$), zevk adına yeme ile diyetin bir ilişkisi olmadığı saptanmıştır (McClain vd. 2011). Yeme davranışı ile ilgili çalışmaları daha sağlıklı değerlendirebilmek için, geçerli ve güvenilir ölçeklerin farklı yaş gruplarına göre geliştirilmesi ve uygulanması ile kıyaslamaların daha doğru yapılacağı düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeterli ve dengeli beslenmenin öneminin bilinmesi kadar bu bilgilerin ölçülmesi de gerekmektedir. Adolesan dönemdeki bireylerin beslenme bilgilerini ve yeme davranışlarını ölçebilecek test/ölçek'lere gereksinim duyulmaktadır.

Bu araştırmada, adolesanların yeme davranışları ve beslenme bilgilerini belirlemek amacıyla geçerli ve güvenilir ölçme aracı hazırlanması amaçlanmıştır. Soru havuzundan 75 soru olarak oluşturulan beslenme bilgi ölçeği, uzman görüşleri doğrultusunda 5 soru çıkartılarak 70'e azaltılmış, 503 öğrenciye uygulanmasından sonra yapılan analizler sonucunda 25 soru daha çıkartılarak, son ölçekte 45 çoktan seçmeli test sorusu kalmıştır. Aynı şekilde başlangıçta 85 madde olarak oluşturulan yeme davranışları ölçeği, uzman görüşleri doğrultusunda 6 madde çıkartılarak 79'a azaltılmış, 509 öğrenciye uygulanmasından sonra yapılan analizler sonucunda 21 madde daha çıkartılarak, son ölçekte 58 yeme davranışı maddesi kalmıştır.

Çalışmada beslenme bilgi testi için hesaplanan güvenilirlik katsayısı $\alpha=0.89$ olarak bulunmuştur. Genel örnekleme ortalama beslenme bilgi puanı 29.86 ± 8.50 'dir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin beslenme bilgi düzeylerinin %3.0'ünün kötü, %20.7'sinin orta, %42.1'inin iyi ve %34.2'sinin çok iyi düzeyde beslenme bilgisine sahip oldukları saptanmıştır. Sosyo ekonomik düzeye, öğrenim gördükleri sınıfa ve yaşa göre ortalama beslenme bilgi puanları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlılık olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Cinsiyete göre ise ortalama beslenme bilgi puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$).

Yeme davranışı ölçeği iki boyuttan oluşmuştur. Güvenirlik katsayısı, sağlıklı yeme davranışı boyutu için $\alpha=0.89$, sağlıksız yeme davranışı boyutu için ise $\alpha=0.72$ 'dir. Genel örnekleme ortalama yeme davranış puanı 313.24 ± 60.79 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin %0.6'sının yeme davranışı düzeyinin kötü, %33.0'ünün orta, %63.5'inin iyi ve %2.9'unun çok iyi olduğu saptanmıştır. Sosyo ekonomik düzeye göre değerlendirildiğinde ortalama yeme davranışı puanları arasındaki farkların önemli olduğu ($p<0.05$), bu farklılığın düşük sosyo ekonomik düzeydeki adolesanlardan

kaynaklandığı belirlenmiştir. Ortalama yeme davranışı puanları bakımından öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflar arasındaki farkların da istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Altıncı sınıfla 8, 9, 10, 11 ve 7. sınıfla 9, 10, 11. sınıfların ortalama yeme davranışı puanları arasında farklılıklar olduğu bulunmuştur. Diğer bir değişken olan yaşa göre yapılan istatistiksel analiz sonucunda da anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Adölesanların yeme davranış puanlarının da cinsiyete göre değişmediği tespit edilmiştir ($p > 0.05$).

Bu soruların ve ifadelerin ölçeğin hazırlanmasında dikkate alınan amaçları yansıttığı görölmüştür. Bu haliyle adölesanların beslenme bilgisi testi ve yeme davranışı ölçeğinin yapılan geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonucunda, adölesanların bilgi ve davranışlarını ölçebilen geçerli ve güvenilir ölçme aracı olduğu kabul edilmiştir.

Geçerlik ve güvenilirliği yapılan beslenme bilgisi testi ve yeme davranışı ölçeğinin bu alanda araştırma yapacak olan araştırmacılara katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu alanda çalışanlara, farklı yaş grupları için de beslenme bilgisi ve yeme davranışlarını saptamak amacı ile yeni ölçekler geliştirmeleri önerilebilir. Her yaş grubunun bilgi ve davranışlarının farklı olabileceği göz önünde bulundurularak soru/madde havuzları oluşturulmalıdır.

Bireylere beslenme ile ilgili bilgiler vermek veya sahip oldukları yanlış beslenme alışkanlıklarını değiştirmek ve onların yerine doğru davranışlar kazandırılabilme amacıyla, verilen beslenme eğitiminin toplumda daha çok yaygınlaştırılması gerekmektedir. Yapılacak beslenme bilgi düzeyi araştırmalarının sonuçları incelenmeli, yetersiz olunan konularda beslenme eğitimi toplumdaki bireylere toplu iletişim araçları ile, düzenlenen eğitim seminerleri ve örgün öğretime devam eden öğrencilere eğitim müfredatlarına beslenme ile ilgili dersler konularak toplumdaki beslenme eğitiminin artırılması gerekmektedir.

Ölçek geliştirecek olanların ölçme ve değerlendirme alanında uzmanlaşmış kişilerden yardım almaları ve çalışmaların disiplinlerarası yapılması ile değerli sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akgül, A. ve Çevik, O. 2005. İstatistiksel analiz teknikleri, SPSS'de işletme yönetimi uygulamaları. İkinci Baskı, 456 s., Ankara.
- Akkoç, O., Altıncı, E.E. ve Yücesir, İ. 2012. Zayıf, normal, yüksek tartılı, obez çocukların beslenme davranışları. VIII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı, (4-8 Nisan, Antalya), s. 383, Antalya.
- Alphan, M.E., Keskin, Y. ve Tatlı, F. 2002. Özel okul ve devlet okulunda öğrenim gören adölesan dönemindeki çocukların beslenme alışkanlıklarının karşılaştırılması. Beslenme ve Diyet Dergisi, Cilt:31(1), s. 9-17.
- Anderson, A.S., Bell, A., Adamson, A. and Moynihan, P. 2002. Questionnaire assessment of nutrition knowledge-validity and reliability issues. Public Health Nutrition, Vol. 5(3), pp. 497-503.
- Andesen, A.E. and Yager, J. 2005. Eating disorders. Comprehensive textbook of psychiatry. 8th edition, Volume 1., Sadock, B. Sadock, V. (eds), Lippincott Williams and Wilkins, pp. 2005-2021, Philadelphia.
- Anonymous. 2005. Nutrition in adolescence-issues and challenges for the health sector, issues in adolescent health and devolopment. Web sitesi. http://whqlibdoc.who.int/publications/2005/9241593660_eng.pdf. Erişim Tarihi: 12.12.2012.
- Anonymous. 2012. Behaviour change conference - 10 key facts. Web sitesi. <http://www.nutrition.org.uk/nutritionscience/behaviour/behaviour-10-key-facts>. Erişim Tarihi: 11.11.2012.
- Arlı, M., Şanlıer, N., Küçükkömürler, S. ve Yaman, M. 2012. Anne ve çocuk beslenmesi. Beşinci Baskı, Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti., Ayrıntı Matbaası, 249 s., Ankara.
- Aslan, D., Gürtan, E., Hacım, A., Karaca, N., Şenol, E. ve Yıldırım, E. 2003. Ankara'da Eryaman Sağlık Ocağı Bölgesi'nde bir lisenin ikinci sınıfında okuyan kız öğrencilerin beslenme durumlarının ve bazı antropometrik ölçümlerinin değerlendirmeleri. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Cilt:25(2), s. 55-62.
- Avan, M. 2006. Mardin İli Kızıltepe İlçesindeki merkez ilköğretim okullarında okuyan 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Selçuk Üniversitesi, 107 s., Konya.
- Bailly, N., Maitre, I., Amanda, M., Hervé, C. and Alaphilippe, D. 2012. The Dutch Eating Behaviour Questionnaire (DEBQ). Assessment of eating behaviour in an aging French population. Appetite, Vol. 59(3), pp. 853-858.
- Balmaker, E. and Cohen, J.D. 1985. The advisability of the prudent diet in adolescence. Journal of Adolescent Health Care, Cilt:6, s. 224-232.

- Baltacı, G., Ersoy, G., Karaağaoğlu, N., Derman, O. ve Kanbur, N. 2008. Ergenlerde sağlıklı beslenme, hareketli yaşam. Birinci Baskı, Klasmat Matbaacılık, 38 s., Ankara.
- Baños, R.M., Cebolla, A., Etchemendy, E., Felipe, S., Rasal, P. and Botella, C. 2011. Validation of the Dutch Eating Behavior Questionnaire for children (DEBQ-C) for use with Spanish children. *Nutrición Hospitalaria*, Cilt:26(4), s. 890-898.
- Baş, M. ve Bardak, N. 2008. Kız ergenlerde duygusal ve kısıtlayıcı yeme davranışı ile besin seçimi arasındaki ilişkiler. VI. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi (2-6 Nisan, Antalya), Kongre Kitabı, Bayt Yayın Hizmetleri, s. 268, Ankara.
- Baş, M. ve Kızıltan, G. 2006. Adölesanlarda beslenme bilgi puanı ile sebze ve meyve tüketimi arasındaki ilişki. V. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı, (12-15 Nisan, Ankara), Bayt Yayın Hizmetleri, s. 317, Ankara.
- Başoğlu, S. ve Baysal, A. 1987. Beslenme eğitiminin öğrencilerin bilgi ve davranışlarına etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, Cilt:16(1), s. 35-38.
- Baykul, Y. 1999. İstatistik metodlar ve uygulamalar. Üçüncü Baskı, Anı Yayıncılık, s.442. Ankara.
- Baykul, Y. 2010. Eğitimde ve psikolojide ölçme: klâsik test teorisi ve uygulaması. Cantekin Matbaası, 2. Baskı, 489 s., Ankara.
- Baysal, A. 2012. Beslenme. Ondördüncü Baskı, Hatipoğlu Yayınları, 560 s., Ankara.
- Beech, B.M. Rice, R. Myers, L. Johnson, C. and Nicklas, T.A. 1999. Knowledge, attitudes, and practices related to fruit and vegetable consumption of high school students. *Journal of Adolescent Health*, Cilt:24, s. 244-250.
- Bekar, G. 2006. Yatılı gündüzlü ilköğretim okulunda öğrenim gören kız adölesanların antropometrik ölçümleri, beslenme durumları, beslenme alışkanlıkları ve diyet örüntülerinin tespiti. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 188 s., Ankara.
- Benjelloun, S. 2000. Nutrition transition in Morocco. *Public Health Nutrition*, Vol. 5(1A), pp. 135-140.
- Berg, M.C., Jonsson, I., Conner, M.T. and Lissner L. 2002. Relation between food choices and knowledge of dietary fat and fiber among Swedish school children, *Journal of Adolescent Health*, Vol. 31(2), pp. 199-207.
- Bozan, N., Bas, M. and Asci, F.H. 2011. Psychometric properties of Turkish version of Dutch Eating Behaviour Questionnaire (DEBQ). A preliminary results. *Appetite*, Vol. 56(3), pp. 564-566.
- Bull, N.L. 1992. Dietary habits, food consumption and nutrient intake during adolescence. *Journal of Adolescent Health*, Vol. 13, pp. 384-388.
- Burton, P., Smit, H.J. and Lightowler, H.J. 2007. The influence of external eating behavior on overeating. Mediation by food cravings. *Appetite*, Vol. 49, pp. 191-197.
- Büyüköztürk, Ş. 2002. Faktör analizi: temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Cilt:32, s. 470-483.

- Büyüköztürk, Ş. 2011. Sosyal Bilimler için veri analizi el kitabı. Onüçüncü Basım, Pegem A Yayıncılık, 201 s., Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. 2012. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Onbirinci Baskı, Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti., Cantekin Matbaası, 329 s., Ankara.
- Claude, M., Nadine, M., Jean, P.N. and Luc, M. 1991. Effects of breakfast-size on short-term memory, concentration, mood and blood glucose. *Journal of Adolescent Health Care*, Vol. 12(1), pp. 53-57.
- Croll, J.K., Neumark-Sztainer, D. and Story, M. 2001. Healthy eating: what does it mean to adolescents? *Journal of Nutrition and Education*, Vol. 33(4), pp. 193-198
- Daşbaşı, M. 2003. İlköğretim öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları, beslenme eğitimine ihtiyaç duyma durumları ve beslenme eğitiminden beklentileri. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 103 s., Ankara.
- DeCicco, C.M. and Bergman, E.A. 1997. Nutrition knowledge and attitudes of elementary school teachers in Washington state. *Journal of American Dietetic Association*, Vol. 92(9), p. A-38.
- Demir, B.D. 2006. Liseye devam eden kız öğrencilerin beslenme alışkanlıkları ve beden algısını etkileyen etmenler. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 85 s., Ankara.
- Demirel, O. 2007. Öğretimde planlama ve değerlendirme, öğretme sanatı. Pegem Yayıncılık, 365 s., Ankara.
- Demirezen, E. ve Coşansu G. 2005. Adolesan çağı öğrencilerde beslenme alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Sted*, Cilt:14(8), s. 174-178.
- Dereköy, S. 2006. Ankara İli Polatlı ilçesinde ilköğretim 7.sınıf öğrencilerinin fiziki büyüme durumları ve beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 81 s., Ankara.
- Dikmen, D. 2006. İlköğretim öğrencilerinin beslenme davranışları ve televizyon reklamları (Üç ilköğretim okulu örneği-Keçiören). Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 139 s., Ankara.
- Driskell, J.A. 2000. *Sports nutrition*. CRC Press, London.
- Duman, D. 2007. Ankara'da bir yetiştirme yurdunda kalan erkek adolesanların beslenme durumları ve etkileyen etmenler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 111 s., Ankara.
- Ekmen, Z. 2008. Kız meslek lisesi öğrencilerinin tükettikleri atıştırma besinlerinin besin ögesi katkıları. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 136 s., Ankara.
- Elmacıoğlu, F. 1995. Klinik öncesi tıp öğrencilerinin beslenme ve yemek alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, Cilt:24, s. 263-271.
- Erkuş, A. 2005. Bilimsel araştırma sarmalı. Seçkin Yayınları, 199 s., Ankara.

- Eser, K.Ş., Şahin, T.K. ve Demireli, O. 2000. Konya’da iki yetiştirme yurdunda barınan adölesanların beslenme durumları. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, Cilt:29(2), s. 25-33.
- Flament, M.F., Hill, E.M., Buchholz, A., Henderson, K., Tasca, G.A. and Goldfield, G. 2012. Internalization of the thin and muscular body ideal and disordered eating in adolescence. The mediation effects of body esteem. *Body Image*, Vol. 9(1), pp. 68-75.
- Fraenkel, J.R. and Wallen, N.E. 2006. How to design and evaluate research in education. Sixth edition, McGraw-Hill Companies, Boston.
- Frobisher, C., Jepson, M. and Maxwell, S.M. 2005. The attitudes and nutritional knowledge of 11-to-12-year-olds in Merseyside and Northern Ireland. *International Journal of Consumer Studies*, Vol. 29(3), pp. 200-207.
- Geçkil, E.A. 2002. Malatya ilindeki adölesanların sağlık davranışlarının ve sorunlarının tanımlanması, beslenme ve stresle baş etme eğitiminin sağlığı geliştirmeye etkisi. Doktora tezi (basılmamış), İstanbul Üniversitesi, 71 s., İstanbul.
- Gillen, M.M., Markey, C.N. and Markey, P.M. 2012. An examination of dieting behaviors among adults. Links with depression. *Eating Behaviors*, Vol. 13, pp. 88-93.
- Glanz, K., Basil, M., Maibach, E., Goldberg, J. and Snyder, D. 1998. Why Americans eat what they do: taste, nutrition, cost, convenience, and weight control concerns as influences on food consumption. *Journal of The American Dietetic Association*, Vol. 98(10), pp. 1118-1126.
- Goossens, L., Braet, C., Van Vlierberghe, L. and Mels, S. 2009. Loss of control over eating in overweight youngsters. The role of anxiety, depression and emotional eating. *European Eating Disorders Review*, Vol. 17(1), pp. 68-78.
- Gökalp, B., Çelik, F. Şanlı, M., Gülçin, B., Gökmen-Özel, H. ve Köksal G. 2012. Beslenme eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin beslenmeye ilişkin tutumları üzerindeki etkisi. VIII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı, (4-8 Nisan, Antalya), s. 375, Antalya.
- Güçüz-Doğan, B., Subaşı, N., Attila, S., Aslan, D., Abdurrahman, M., Koç, M.N., Akalın, İ., Şimşek, O. ve Aydın, M. 2003. Ankara ilinde bir lisenin 1. ve 2. sınıf öğrencilerinde şişmanlık ve zayıflık sıklığı. IV. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı, s. 282, Antalya.
- Güler, A. 2003. İlköğretim ikinci kademesinde eğitim gören öğrencilere verilen beslenme eğitiminin öğrencilerin beslenme durumu, bilgi ve alışkanlıklarına etkisi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 78 s., Ankara.
- Hockenberry, M.J. and Wilson D. 2010. Wong’s nursing care of infants and children. Mosby Co, 9th edition, 1888 p., Canada.
- Hodul, P.Ö. 2001. Adana il merkezi lise öğrencilerinde beslenme durumu ve beden ağırlığını değiştirme plan ve girişimleri. Tıpta Uzmanlık Tezi (basılmamış). Çukurova Üniversitesi, 99 s., Adana.

- Höglund, D., Samuelson, G. and Mark, A. 1998. Food habits in Swedish adolescents in relation socioeconomic conditions. *European Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 52, pp. 784-789.
- Jackson, D.B. and Saunders, R.B. 1993. *Child health nursing a comprehensive approach to the care of children and their families*. JB. Lippincott Co., pp. 361-388, Philedelphia.
- Johnson, F., Wardle, J. and Griffith, J. 2002. The Adolescent food habits checklist: reliability and validity of a measure of healthy eating behaviour in adolescents. *European Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 56(7), pp. 644-649.
- Jonides, L., Bushbacher, M.S. and Barlow, S.E. 2002. Management of child and adolescent obesity: pyschological, emotional and behavioral assesment. *Pediatrics*, Vol. 110(1), pp. 215-221.
- Karaağaoğlu, N. 1999. Çocukların beslenme durumları: Ankara'da okul çağı çocuklarda ve adölesanlarda beslenme durumu. *Ankara İli Beslenme Alışkanlıkları ve Mutfak Kültürü Sempozyum Bildirileri*, Vekam Yayın No:1, s. 111-127, Ankara.
- Karasar, N. 2012. *Bilimsel araştırma yöntemi*. Yirmiüçüncü Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, 310 s., Ankara.
- Karasu, Ö. 2006. Yatılı olan ve yatılı olmayan lise öğrencilerinin beslenme bilgisi ve durumlarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış), Gazi Üniversitesi, 150 s., Ankara.
- Kavas, A. ve Kavas, A. 1985. Üniversite öğrencilerinin beslenme bilgi düzeyi beslenmeye karşı tutumları ve beslenme durumları üzerine bir araştırma. *Beslenme ve Diyet dergisi*, Cilt:14(1), s. 63-73.
- Keskin, M. 2009. Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrencilere verilen beslenme eğitiminin besin tüketimlerine etkisinin araştırılması. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 93 s., Ankara.
- Kınık, E. 1996. Adölesansta beslenme gereksinimleri ve alışkanlıkları. *Katkı Pediatri Dergisi*, Cilt:17(1), s. 146-161.
- Kırkincioğlu, M. 2003. *Çocuk beslenmesi*. Ya-Pa Yayınları, Turan Ofset, 208 s., İstanbul.
- Kızıltan, G. 2000. Başkent Üniversitesi yiyecek içecek işletmeciliği programına kayıtlı öğrencilerin beslenme bilgi düzeyi ve beslenme durumuna beslenme eğitiminin etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, Cilt:29(2), s. 34-41.
- Köksal, E. 2006. Türkiye'de okul çağı çocuklarda beslenme, sağlık durumu ve uygulamalar. V. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı, (12-15 Nisan, Ankara), Bayt Yayın Hizmetleri, s.43, Ankara.
- Kutluay-Merdol, T. 2008. Hastaların beslenme düzenleri konusunda eğitimi, *Diyet El Kitabı*. Beşinci Baskı, Hatiboğlu Yayınları:116, s. 513-524, Ankara.

- Makowske, M. and Feinman, R.D. 2005. Nutrition education: a questionnaire for assessment and teaching. *Nutrition journal*, Vol. 4(2), pp. 1-17.
- Martin, H.D. and Driskell, J.A. 2001. The teaching of food guide pyramid concepts by Nebraska elementary school educators. *Journal of Family and Consumer Sciences*, Vol. 93(1), pp. 65-72.
- McClain, A.D., Pentz, M.A., Nguyen-Rodriguez, S.T., Shin, H.S., Riggs, N.R. and Spruijt-Metz, D. 2011. Measuring the meanings of eating in minority youth. *Eating Behaviors*, Vol. 12, pp. 277-283.
- McDougall, P. 1998. Teenagers and nutrition: assessing levels of knowledge. *Health Visitor*, Vol. 71, pp. 62-64.
- Nagata, K., Okubo, H., Moji, K. and Takemoto, T. 1993. Difference of the 28-item general health questionnaire scores between Japanese high school and university students. *The Japanese Journal of Psychiatry and Neurology*, Vol. 47(3), pp. 575-583.
- Nakip, M. 2006. Pazarlama araştırmaları teknikler ve (SPSS destekli) uygulamalar. İkinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, 592 s., Ankara.
- Nartgün, Z. 2002. Aynı tutumu ölçmeye yönelik likert tipi ölçek ile metrik ölçeğin madde ve ölçek özelliklerinin klasik test kuramı ve örtük özellikler kuramına göre incelenmesi. Doktora Tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 113 s., Ankara.
- Neumark-Sztainer, D., Story, M., Perry, C. and Casey, M.A. 1999. Factors influencing food choices of adolescents: findings from focus-group discussions with adolescents. *Journal of The American Dietetic Association*, Vol. 99(8), pp. 929-937.
- Neumark-Sztainer, D., Wall, M., Larson, N.I., Eisenberg, M.E. and Loth, K. 2011. Dieting and disordered eating behaviors from adolescence to young adulthood. findings from a 10-year longitudinal study. *Journal of the American Dietetic Association*, Vol. 111, pp. 1004-1011.
- Neumark-Sztainer, D., Wall, M., Story, M. and Standish, A.R. 2012. Dieting and unhealthy weight control behaviors during adolescence: associations with 10-year changes in body mass index. *Journal of Adolescent Health*, Vol. 50, pp. 80-86.
- Noor, M.I. 2000. The nutrition and health transition in Malaysia. *Public Health Nutrition*, Vol. 5(1A), pp. 191-195.
- Oktar, İ. ve Şanlıer, N. 1999. İlköğretim okullarında uygulanan beslenme programları ve öğrencilerin beslenme davranışları ile ilgili öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Mesleki Eğitim Dergisi*, Cilt:1(2), s. 55-63.
- Osberg, T.M., Poland, D., Aguayo, G. and MacDougall, S. 2008. The irrational food beliefs scale: development and validation. *Eating Behaviors*, Vol. 9(1), pp. 25-40.
- Önder, O.F., Kurdoğlu, M. ve Oğuz, G. 2000. Gülveren Lisesi son sınıf öğrencilerinin bazı beslenme alışkanlıklarının saptanması ve bunun malnütrasyon prevalansı ile olan ilişkisi. *Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni*, Cilt:20(1).

- Özçelik, A.Ö., Sürücüoğlu, M.S. and Akan, L.S. 2007. Importance of nutrition education. 9th International Conference on Education, Athens, Greece.
- Özçelik, A.Ö., Yardımcı, H. and Uçar, A. 2008. The impact of nutrition education provided for elementary school 5th grade students on nutritional knowledge. Change and Challenge in Education (Edited by L.S. Woodcock). Athens Institute for education and Research Theata co. Hardback, pp.165-176, Athens, Greece.
- Özçelik, D.A. 2010. Ölçme ve değerlendirme. 3 baskı, Cantekin Matbaası, 309 s., Ankara.
- Özdamar, K. 2011. Paket programlar ile istatistiksel veri analizi 1. Sekizinci Baskı, Kaan Kitabevi, 650 s., Eskişehir.
- Özdoğan, Y. 2006. Konya il merkezinde farklı sosyo ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarına devam eden çocukların kahvaltı yapma alışkanlıklarının saptanması. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Selçuk Üniversitesi, 136 s., Konya.
- Özdoğan, Y., Sürücüoğlu, M.S., Özçelik, A.Ö., Çakıroğlu, F.P. ve Aktaş, N. 2008. 15-17 yaşındaki adolesanların yeme davranışlarının değerlendirilmesi. VI. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi (2-6 Nisan, Antalya), Kongre Kitabı, Bayt Yayın Hizmetleri, s. 262-263, Ankara.
- Özgüven, İ.E. 2007. Psikolojik testler. PDREM Yayınları, 430 s., Ankara.
- Özkaya, Ö.Ş. ve Özel, G.H. 2011. Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin beslenme durumlarının ve antropometrik ölçümlerinin karşılaştırılması. Beslenme ve Diyet Dergisi, Cilt:39(1-2), s. 9-19.
- Özmen, D., Çetinkaya, A., Ergin, D., Şen, N. ve Erbay, D.P. 2007. Lise öğrencilerinin yeme alışkanlıkları ve beden ağırlığını denetleme davranışları. Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni, Cilt:6(2), s. 98-105.
- Parmenter, K. and Wardle, J. 1999. Development of a general nutrition knowledge questionnaire for adults. European Journal of Clinical Nutrition, Vol 53, pp. 298-308.
- Pekcan, G. 2008. Beslenme durumunun saptanması. T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Beslenme ve Fiziksel Aktiviteler Daire Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı Yayın No:732, Klasmat Matbaacılık, s. 50, Ankara.
- Pirouznia, M. 2001. The influence of nutrition knowledge on eating behavior-the role of grade level. Nutrition and Food Science, Vol. 31(2), pp. 62-66.
- Polat, S.A., Doğan, H., Şekerci, K., Karaca, A. ve Gürbüz, Ş. 2003. Elazığ'daki iki ilköğretim okulunun 6.7.8. sınıflarında öğrenim gören öğrencilerin beslenme alışkanlıklarının ve durumlarının araştırılması. IV. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı, s. 288, Antalya.
- Porter, K.N. and Johnson, M.A. 2011. Obesity is more strongly associated with inappropriate eating behaviors than with mental health in older adults receiving congregate meals. Journal of Nutrition in Gerontology and Geriatrics, Vol. 30(4), pp. 403-415.

- Post-Skagegard, M., Samuelson, G., Karlstrom, B., Mohsen, R., Berglund, L. and Bratteby, L.E. 2002. Changes in food habits in healthy Swedish adolescents during the transition from adolescence to adulthood. *European Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 56, pp. 532-538.
- Powers, A.R., Struempfer, B.J., Guarino, A. and Parmer, S.M. 2005. Effects of a nutrition education program on the dietary behavior and nutrition knowledge of second-grade and third grade students. *Journal of School Health*, Vol. 75(4), pp. 129-133.
- Quesenberry, J.R., Caan, B. and Jacobson, A. 1998. Obesity. Health services use and healthy care costs among members of a health maintenance organization. *Archives of Internal Medicine*, Vol. 158(5), pp. 466-472.
- Raghunatha-Rao, D., Vijayapushpam, T., Subba Rao, G.M., Antony, G.M. and Sarma, K.V.R. 2007. Dietary habits and effect of two different educational tools in nutrition knowledge of school going adolescent girls in Hyderabad, India. *European Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 61, pp. 1081.
- Rasor-Greenhalgh, S., Taylor, E. and Roberts, S. 1995. computer and nutrition education training in school nutrition service. *Journal of the American Dietetic Association*, Vol. 95(9), p. A71.
- Roininen, K., Lahteenmaki, L. and Tuorila, H. 1999. Quantification of consumer attitudes to health and hedonic characteristics of foods. *Appetite*, Vol. 33(1), pp. 71-88.
- Romieu, I., Hernandez-Avila, M., Rivera, J.A., Ruel, M.T. and Parra, S. 1997, Dietary studies in countries experiencing a health transition, Mexico and central America. *American Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 65(4 Suppl), pp. 1159-1165.
- Sabbağ, Ç. 2009. İlköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerine verilen beslenme eğitiminin beslenme bilgi, tutum ve davranışlarına etkisinin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 97 s., Ankara.
- Saviage, G.S., Ball, K., Worsley, A. and Crawford, D. 2007. Food intake patterns among Australian adolescents. *Asia Pasific Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 16(4), pp. 738-747.
- Schembre, S., Greene, G. and Melanson, K. 2009. Development and validation of a weight-related eating questionnaire. *Eating Behaviors*, Vol. 10, pp. 119-124.
- Schlundt, D.G., Hargreaves, M.K. and Buchowski, M.S. 2003. The eating behavior patterns questionnaire predicts dietary fat intake in African American women. *Journal of the American Dietetic Association*, Vol. 103(3), pp. 338-45.
- Serter-Yiğit, Y. 2006 Düzce ili İsmet Paşa ilköğretim okulu 6, 7, 8. sınıflara devam eden öğrencilerin beslenme bilgi düzeyleri, alışkanlıkları ve obezite durumları üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 130 s., Ankara.

- Shi, Z., Lien, N., Kumar, B.N. and Holmboe-Ottesen, G. 2005. Socio-demographic differences in food habits and preferences of school adolescents In Jiangsu Province, China. *European Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 59(12), pp. 1439-1448.
- Sierra-Baigrie, S., Giráldez, S.L. and Pedrero, E.F. 2009. Binge eating in adolescents: Its relation to behavioural problems and family-meal patterns. *Eating Behaviors*, Vol. 10, pp. 22-28.
- Sjöberg, A., Hallberg, L., Höglund, D. and Hulthen, L. 2003. Meal pattern, food choice, nutrient intake and lifestyle factors in the Göteborg adolescence study. *European Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 57, pp. 1569-1578.
- Sormaz, Ü. 2006. İzmit'te lise öğrencilerinin besin tercihleri ve beslenme bilgi düzeyleri üzerinde bir araştırma. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 148 s., Ankara.
- Soytürk, A. 2010. Beslenme eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin okul kantinlerinde beslenmeye yönelik tutum ve davranışları üzerine etkisi (Ankara İli Şereflikoçhisar İlçesi Örneği). Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 225 s., Ankara.
- Speck, B., Bradley, C., Harrell, J. and Belyea, M. 2001. A food frequency questionnaire for youth: psychometric analysis and summary of eating habits in adolescents. *Journal of Adolescent Health*, Vol. 28, pp. 16-25.
- Steaflou, A., Staveren, V.W.A., Graaf, C.D., Burema, J. and Hautvast, J.G.A.J. 1996. Nutrition knowledge and attitudes towards high-fat foods and low-fat alternatives in the generations of women. *European Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 50(1), pp. 33-41.
- Şanlıer, N. ve Arıkan, B. 2002. Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim okullarının 5. sınıfında okuyan öğrencilerin beslenme alışkanlıkları beslenme saati uygulamaları ve beslenme bilgi düzeylerinin saptanması. *Mesleki Eğitim Dergisi*, Cilt:4(8), s. 49-62.
- Şanlıer, N. ve Ersoy, Y. 2004. Çocuk ve beslenme. Morpa Kültür Yayınları, Yaylacık Matbaası, 2. Baskı, 235 s., İstanbul.
- Şanlıer, N. ve Ersoy, Y. 2005. Anne ve çocuk için beslenme prensipleri. Birinci Baskı, Morpa Kültür Yayınları, Yaylacık Matbaası, 216 s., İstanbul.
- Şanlıer, N. ve Güler, A. 2005. İlköğretimin ikinci kademesinde eğitim gören öğrencilere verilen beslenme eğitiminin öğrencilerin beslenme bilgi düzeyi ve alışkanlıklarına etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, Vol. 32(2), pp. 31-38.
- Şimşek, H. 1991. Ortaokul öğrencilerinin beslenme bilgi ve alışkanlıkları üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 83 s., Ankara.
- Tavşancıl, E. 2010. Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. 4. Baskı, Nobel Yayın No:399, 224 s., Ankara
- Tekgül-Şanlıer, N., Konaklıoğlu, E. ve Güçer, E. 2008. Gençlerin beden kütle indekslerine göre beslenme davranışlarının tespiti. VI. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı (2-6 Nisan Antalya), Bayt Yayın Hizmetleri, s. 269, Ankara.

- Tekin, H. 2012. Eğitimde ölçme ve değerlendirme. 21. baskı, Yargı Yayınevi, 312 s., Ankara.
- Tezbaşaran, A.A. 2008. Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu. Üçüncü sürüm ,e-Kitap, 58 s., Mersin.
- Tezcan, S., Aslan, D., Esin, A., Mutlu, M.Z., Nalbantoğlu, B., Şenoğuz, M., Şentürk, Ç. ve Zümrütbaş, A.E. 2002. Ankara'da bir ilköğretim okulunda 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının ve durumunun saptanması araştırması. 8. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi, Kongre Kitabı 2, s. 733-735, Diyarbakır.
- Thakur, N. and D'Amico, F. 1999. Relationship of nutrition knowledge and obesity in adolescence. Family Medicine, Vol. 31, pp. 122-127.
- Turconi, G., Celsa, M., Rezzani, C., Biino, G., Sartirana, M.A. and Roggi, C. 2003. Reliability of a dietary questionnaire on food habits, eating behaviour and nutritional knowledge of adolescents. European Journal Clinical Nutrition, Vol. 57(6), pp. 753-763.
- Turgut, M.F. ve Baykul, Y. 1992. Ölçekleme Teknikleri. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Turgut, M.F. ve Baykul, Y. 2010. Eğitimde ölçme ve değerlendirme. 2. Baskı, Cantekin Matbaası, 424 s., Ankara.
- Türk, M., Gürsoy, Ş.T. ve Ergin, I. 2007. Kentsel bölgede lise birinci sınıf öğrencilerin beslenme alışkanlıkları. Genel Tıp Dergisi, Cilt:17(2), s. 81-87.
- Türkmenoğlu, G. 2007. 9-12 yaş grubu öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 121 s., Ankara.
- Uncu-Soykan, A. 2007. Beslenme sıklığı anketlerinin geçerliliği ve güvenilirliği. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Çukurova Üniversitesi, 91 s., Adana.
- Unutmaz-Duman, E., Koç-Özerson, Z., Beyhan, Y. ve Garipağaoğlu, M. 2012. 10-18 yaş grubu yüzücülerde beslenme bilgi düzeyleri ile bazı parametrelerin ilişkisinin saptanması. VIII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı, (4-8 Nisan Antalya), s.334, Antalya.
- Utter, J., Scragg, R., Schaaf, D. and Mhurchu, C.N. 2008. Relationships between frequency of family meals, bmi and nutritional aspects of the home food environment among New Zealand adolescents. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, Vol. 5(50), pp. 1-7.
- Ünsal, B. 2007. İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yeme davranışlarını etkileyen bazı faktörlerin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 218 s., Ankara.
- Von-Ranson, K.M., Klump, K.L., Iacono, W.G. and McGue, M. 2005. The Minnesota Eating Behavior Survey: a brief measure of disordered eating attitudes and behaviors. Eating Behaviors, Vol. 6(4), pp. 373-392.

- Waldron, D. and Lilburne, A.M. 1992. Nutrition of primary school children. Proceedings of the Nutrition Society of Australia, Vol. 17, pp. 46.
- Wardle, J. 2007. Eating behaviour and obesity. Obesity reviews, Vol. 8(Suppl.1), pp. 73-75.
- Wardle, J., Guthrie, C.A., Sanderson, S. and Rapoport, L. 2001. Development of the children's eating behaviour questionnaire. Journal of Child Psychology and Psychiatry, Vol. 42(7), pp. 963-970.
- Wardle, J., Marsland, L., Sheikh, Y., Quinn, M., Fedoroff, I. and Ogden, J. 1992. Eating style and eating behaviour in adolescents, Appetite, Vol. 18(3), pp. 167-83.
- Yaman, M., Yalçınkaya, H. ve Korkmaz, M. 2006. Afyon ili Salim Pancar İlköğretim Okulu I. ve II. kademe öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının karşılaştırılması. Milli Eğitim Dergisi, Cilt:171, s. 257-275.
- Yaşar, A., Ilıca, B. ve Rakıcıoğlu, N. 1999. Ankara'da devlete ait ve özel ilköğretim okullarında eğitim gören çocukların beslenme durumlarına ilişkin bir araştırma. Beslenme ve Diyet Dergisi, Cilt:28(1), s. 21-28.
- Yıldız, Y. 1998. Aynı tutumu ölçmeye yönelik likert tipi ölçek ile metrik ölçeğin psikometrik özelliklerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 66 s., Ankara.
- Yılmaz, N.S. 2002. İstanbul ilinde iki farklı ilköğretim okuluna devam eden 10-12 yaş grubu öğrenciler ve öğretmenlerinin beslenme konusundaki bilgi ve alışkanlıklarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi (basılmamış). Marmara Üniversitesi, 112 s., İstanbul.
- Yurt, S. 2008. Fazla kilolu adölesanlara uygulanan motivasyon görüşmelerinin beslenme tutumu, davranışları ve kilo üzerine etkisi. Doktora Tezi (basılmamış). Marmara Üniversitesi, 229 s., İstanbul.
- Yücecan, S. 1999. Besin tüketimindeki değişimler ve yeni eğilimler. Türk Mutfak Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı, Yayın No:23, s.235-244, Ankara.
- Yücesan-Aktaş, N. 2001. Konya il merkezinde farklı sosyo-ekonomik düzeydeki 9-11 yaş grubu öğrencilerin obezite prevalansı ve bunu etkileyen etmenler. Doktora Tezi (basılmamış), Ankara Üniversitesi, 137 s., Ankara.

EKLER

EK 1 İzin Formu

EK 2 İzin Formu

EK 3 Ölçek Formu (İlk Uygulama)

EK 4 Ölçek Formu (İlk Uygulama)

EK5 Ölçeklerin Dil ve Kapsam Geçerliliği İçin Görüşleri Alınan Uzmanlar

EK 6 Uzman Görüşü Yönergesi

EK 7 Uzman Görüşü Yönergesi

EK 8 Ölçek Formu (İkinci Uygulama)

EK 9 Ölçek Formu (İkinci Uygulama)

EK 10 Ölçeklerin Dil ve Kapsam Geçerliliği için Görüşleri Alınan Uzmanlar

EK 1 İzin Formu

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : İstatistik Bölümü
SAYI : B B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/ 30471
KONU : Araştırma İzni
Yahya ÖZDOĞAN

15/10/2009

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a) M.E.B. Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulunun 16/07/2009 tarih ve 1079 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Doktora öğrencisi Yahya ÖZDOĞAN' ın, "Adolesanların yeme davranışı ve beslenme bilgilerini saptamaya yönelik ölçek geliştirme çalışması" konulu tez ile ilgili uygulama yapma isteği ilgi (a) yönerge doğrultusunda Müdürlüğümüz Değerlendirme Komisyonu tarafından incelenmiş olup, (10 sayfadan oluşan) anketlerin ek listedeki ilimiz okullarında, gönüllülük esasına göre uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde OLUR' larınıza arz ederim.

Kâmil ÖZDOĞAN
Milli Eğitim Müdürü

OLUR
14.10.2009
Mustafa TAPSIZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER:

- 1- Anket (10 sayfa)
- 2- Okul listesi (1 sayfa)

Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü/ Beşevler
İstatistik Bölümü
Faks : 223 75 22

Tel : (312) 212 66 40-124
: 413 36 91

EK 2 İzin Formu

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

BÖLÜM : İstatistik Bölümü
SAYI : B.B.08.4.MEM.4.06.00.04-312/3152
KONU : Araştırma İzni
Yahya ÖZDOĞAN

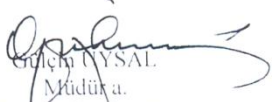
19/10/2009

ANKARA ÜNİVERSİTESİNE
(Ev Ekonomisi Yüksek Okulu)

İlgi : a) Üniversiteniz Ev Ekonomisi Yüksek Okulunun 16/07/2009 tarih ve 1079 sayılı yazısı.
b) 15.10.2009 tarih ve 90471 sayılı Valilik Oluru.

Üniversiteniz Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Doktora Öğrencisi Yahya ÖZDOĞAN' ın "Adolesanların yeme davranışı ve beslenme bilgilerini saptamaya yönelik ölçek geliştirme çalışması" konulu tez ile ilgili çalışma yapma isteği ilgi (b) Valilik Oluru ile uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Mühürlü anketler (10 sayfadan oluşan) ekte gönderilmiş olup, uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD/disket) Müdürlüğümüz İstatistik Bölümüne gönderilmesini rica ederim.

Gülçin NYSAL
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER :
Valilik Oluru (1 sayfa)
Anket (10 sayfa)

İzine
17.11.2009

T.C. ANKARA VALİLİĞİ Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Müdürüğü	
Sayı Tarih	16.11.2009
Kayıt No	902

Milli Eğitim Müdürlüğü-Beşevler
Strateji Geliştirme Bölümü
Bilgi İçin: Kamile OŞGÜN

Tel: 215 15 43- 413 36 66- 212 66 40 110
Fax: 215 15 43
strateji06@meb.gov.tr

EK 3 Ölçek Formu (İlk Uygulama)

ADOLESANLARIN BESLENME BİLGİLERİNİ SAPTAMAYA YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Bu form sizlerin beslenme bilgilerinizi belirlemek için hazırlanmıştır. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve bu formdan elde edilen bilgiler toplu olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle cevaplarınız gizli kalacaktır. Sizden beklenen aşağıda yer alan maddeleri okuduktan sonra işaretlemeler yapmanızdır.

Katıldığımız için teşekkürler... 😊

Arş. Gör. Yahya ÖZDOĞAN

ÖLÇEK FORMU

Ölçek No:

Tarih:

Araştırmaya gönüllü olarak katılıyorum

Evet ()

Hayır ()

I. GENEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz?: E () K ()

2. Doğum tarihiniz?.....

3. Okul adı?.....

4. Sınıf?.....

5. Okul no?.....

II. BESLENME BİLGİSİ

Değerli öğrenciler,

Bu ölçek sizin beslenme bilgilerinizi belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Lütfen her soru için doğru seçeneği yuvarlak içine alarak işaretleyiniz.

1. Beslenmenin tanımını en doğru olarak veren ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Günlük yeme alışkanlıklarına göre besinleri tüketmektir.
- B) Tüm besin öğelerini vücuda almaktır.
- C) Açlık duygusunu gidermek için yemek yemektir.
- D) Besinleri tür ve miktar olarak yeterli ve dengeli tüketmektir.

2. Dört temel besin grubu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Et-yumurta-kurubaklagil/ süt ve süt ürünleri/ sebze ve meyveler/ şeker ve tatlılar
- B) Süt ve süt ürünleri/ tahıllar-ekmek/ sebze ve meyveler/ yağlar
- C) Et-yumurta-kurubaklagil/ süt ve süt ürünleri/ sebze ve meyveler/ tahıllar-ekmek
- D) Et-yumurta-kurubaklagil/ süt ve süt ürünleri/ tahıllar-ekmek/ şekerler

3. Yeterli ve dengeli beslenme nasıl sağlanır?

- A) Değişik türde besinleri yiyerek
- B) Besinlerin miktarına dikkat ederek
- C) Besinlerin türüne ve miktarına dikkat ederek
- D) Düzenli aralıklarla yemek yiyerek

4. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin tüketiminin artırılması doğrudur?

- A) Kurubaklagiller
- B) Tereyağı
- C) Beyaz ekmek
- D) Çay şekeri

5. Bireylerin enerji ihtiyacı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) 50 yaşındaki bir kişinin enerji ihtiyacı 15 yaşındakinden azdır.
- B) Bireylerin vücut ağırlığı enerji ihtiyacını etkiler.
- C) Kadın ve erkeklerin enerji ihtiyacı aynıdır.
- D) Çalışma şekli ve süresi bireylerin enerji ihtiyacını etkiler.

6. Yemekler ne zaman yenmelidir?

- A) Acıkıldığı zaman
- B) Sabah, öğle, akşam şeklinde en az üç öğün olarak
- C) Sevilen yiyecekler olduğu zaman
- D) Ne zaman vakit bulunursa

7. Hangi besin diğerlerine göre fazla tüketilirse şişmanlatır?

- A) Yoğurt
- B) Gözleme
- C) Et
- D) Taze fasulye

8. Okul başarısını etkileyen en önemli öğün hangisidir?

- A) Akşam öğünü
- B) İkinci öğünü
- C) Öğle öğünü
- D) Sabah kahvaltısı

9. En doğru nasıl beslenilir?

- A) Çok fazla yiyerek
- B) Her besin grubundan yeterince yiyerek
- C) Sevilen şeyleri yiyerek
- D) Gece süt içerek

10. I. Fiziksel aktiviteyi artırmak
II. Bol bol greyfurt suyu içmek.
III. Öğün atlamak.
IV. Yiyecek alımını azaltmak.

Yukarıdaki davranışlardan hangileri kilo vermede etkilidir?

- A) I-III
- B) II-IV
- C) I-IV
- D) II-III

11. Et ve süt grubu besinlerde hangi besin öğeleri daha çok bulunur?

- A) C vitamini-protein
- B) Protein-kalsiyum
- C) Protein-demir
- D) C vitamini-kalsiyum

12. Aşağıdakilerden hangisi besin öğesi değildir?

- A) Proteinler
- B) Karbonhidratlar
- C) Vitaminler
- D) Tahıllar

13. I. Vitaminler
II. Yağlar
III. Karbonhidratlar
IV. Mineraller
V. Proteinler

Vücutta asıl görevi enerji vermek olan besin öğesi çifti yukarıdakilerden hangileridir?

- A) I- II
- B) II-III
- C) II-IV
- D) III-IV

14. Vücutta esas görevi büyütücü-onarıcı olan besin öğesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Protein
- B) Mineraller
- C) Yağlar
- D) Karbonhidratlar

15. Yeterli ve dengeli bir beslenme için hangi mönü daha uygundur?

- A) Pirinç çorbası-salata-meyve
- B) Sebzeli tavuk-bulgur pilavı-yoğurt
- C) Mercimek çorbası-makarna-irmik helvası
- D) Peynirli makarna-yoğurt-sütlaç

16. Aşağıdaki besin öğelerinden hangisi vücuda enerji vermez?

- A) Proteinler
- B) Mineraller
- C) Yağlar
- D) Karbonhidratlar

17. Aşağıdaki grupların hangisinde besin öğelerinin tamamı yer alır?

- A) Yağ, protein, karbonhidrat, vitaminler, mineraller, su
- B) Protein, karbonhidrat, yağ, vitaminler, mineraller, şekerler
- C) Su, yağ, protein, karbonhidrat, vitaminler
- D) Karbonhidrat, yağ, vitaminler, mineraller

18. Bir öğrencinin öğün aralarında aşağıdakilerden hangisini tüketmesi en uygundur?

- A) Bisküvi-kola
- B) Elma-çikolata
- C) Peynirli sandviç-taze meyve suyu
- D) Patates kızartması-ayran

19. Aşağıdaki kahvaltı örneklerinden hangisi bir öğrenci için en uygundur?

- A) Ekmek-krem çikolata-çay
- B) Zeytin-peynir-ekmek-çay
- C) Reçel-margarin-ekmek-süt
- D) Yumurta-domates-ekmek-süt

20. Amino asitler aşağıdaki besin öğelerinin hangisinin yapısında bulunur?

- A) Karbonhidratlar
- B) Proteinler
- C) Yağlar
- D) Vitaminler

21. Aşağıdaki besinlerden hangisi sağlıklı değildir?

- A) Havuç
- B) Yoğurt
- C) Cips
- D) Bulgur

22. Sağlıklı olabilmek için aşağıdaki yağlardan hangisi tercih edilmelidir?

- A) Tereyağı
- B) Zeytinyağı
- C) Margarin
- D) Kuyruk yağı

23. Aşağıdaki içeceklerden hangisi sağlıklı beslenme açısından en değerlidir?

- A) Gazlı içecekler
- B) Süt
- C) Çay
- D) Hazır meyve suyu

24. Aşağıdakilerden hangisi vücutta demirin emilimini azaltır?

- A) Et
- B) Çay
- C) Portakal
- D) Maydanoz

25. Kaliteli protein yönünden zengin yiyecekler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Taze fasulye-patlıcan
- B) Yumurta-et
- C) Bulgur-pirinç
- D) Nohut-mercimek

26. Aşağıdakilerden hangisinin besin değeri daha yüksektir?

- A) Reçel-marmelat
- B) Bal-reçel
- C) Tahin-pekmez
- D) Pekmez-reçel

27. Nohut, mercimek, kuru fasulye aşağıdaki gruplardan hangisinin içinde yer alır?

- A) Tahıllar
- B) Sebzeler
- C) Kurubaklagiller
- D) Yağlar

28. Glikoz aşağıdaki besin öğelerinin hangisinin yapısında bulunur?

- A) Vitaminler
- B) Proteinler
- C) Karbonhidratlar
- D) Yağlar

29. Vücuda fazla miktarda yağ alındığında hangi hastalık görülür?

- A) Kalp damar hastalığı
- B) Kemik erimesi
- C) Kansızlık
- D) Guatr

30. Aşağıdaki yağlardan hangisi doymamış yağ olarak bilinir?

- A) Kuyruk yağı
- B) Ayçiçeği yağı
- C) Margarin
- D) Tereyağı

31. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin protein içeriği en fazladır?

- A) Elma-patlıcan B) Et-yumurta C) Süt-yoğurt D) Ekmek-makarna

32. Aşağıdaki besinlerden hangisi "örnek protein" kaynağıdır?

- A) İnek sütü B) Et C) Yumurta D) Ekmek

33. Süt ve süt ürünlerinin tüketim sıklığı ile ilgili hangisi doğrudur?

- A) Hergün tüketilmeli
B) Onbeş günde 1 tüketilmeli
C) Haftada 1-2 tüketilmeli
D) Ayda 1 tüketilmeli

34. Aşağıdaki besin öğelerinden hangisi vücuda daha çok enerji verir?

- A) Karbonhidrat B) Protein C) Yağ D) Vitaminler

35. Aynı miktarlarda tüketildiğinde aşağıdaki besinlerden hangisi kalsiyum bakımından en zengindir?

- A) Yoğurt B) Ayçiçeği yağı C) Patates D) Bal

36. Kan yapımı için gerekli olan besin ögesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kalsiyum B) Demir C) D vitamini D) İyot

37. Karaciğer, kemik iliği, kandaki kırmızı hücrelerde önemli bir kısmı bulunan mineral aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İyot B) Demir C) Çinko D) Florür

38. Vücuda yeteri kadar demir minerali alınmadığında hangi hastalık görülür?

- A) Kansızlık B) Guatr C) Beriberi D) Skorbüt

39. Kansızlıkta verilebilecek en uygun yiyecekler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yağ-reçel B) Süt-yoğurt C) Karaciğer-et D) Ekmek-makarna

40. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin diş çürütücü etkisi en fazladır?

- A) Yer fıstığı B) Çikolata C) Kereviz D) Süt

41. Süt tüketemediğiniz zaman eşdeğer olarak hangisini tüketebilirsiniz?

- A) Yumurta B) Yoğurt C) Balık D) Ekmek

42. Et tüketemediğiniz zaman eşdeğer olarak hangisini tüketebilirsiniz?

- A) Yumurta B) Bal C) Pekmez D) Tereyağı

43. Aynı miktarlarda tüketildiğinde hangisinin karbonhidrat içeriği en fazladır?

- A) Et B) Pekmez C) Süt D) Portakal

44. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin posa içeriği en fazladır?

- A) Kuru fasulye B) Portakal suyu C) Elma D) Et

- 45. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinde kolesterol bulunur?**
A) Et B) Meyve C) Zeytinyağı D) Bulgur
- 46. İnsan vücudunun mutlaka alması gereken yağ aşağıdakilerden hangisidir?**
A) Margarin B) Tereyağı C) Kuyruk yağı D) Bitkisel sıvı yağ
- 47. Aynı miktarlarda tüketildiğinde hangisinin yağ içeriği en fazladır?**
A) Süt B) Reçel C) Mayonez D) Yoğurt
- 48. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin iyot içeriği en fazladır?**
A) Balık B) Dana eti C) Süt D) Elma
- 49. Vücuda yeteri kadar iyot alınmadığı zaman aşağıdaki hastalıklardan hangisi görülür?**
A) Kansızlık B) Guatr C) Raşitizm D) Hipertansiyon
- 50. Vitaminlerle ilgili olarak doğru olan ifade aşağıdakilerden hangisidir?**
A) Vücudun dirençli olmasına yardım ederler.
B) Her yiyecek maddesinde bol miktarda bulunurlar.
C) Vücuda enerji verirler.
D) Yiyeceklerle alınmaları gerekli değildir.
- 51. D vitamininin en iyi besinsel kaynağı hangisidir?**
A) Kırmızı et B) Süt C) Peynir D) Balık yağı
- 52. Minerallerin (madensel maddelerin) vücuttaki görevleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**
A) Kemiklerin normal oluşmasını sağlarlar.
B) Birçok enzimin yapısını oluştururlar.
C) Vücuda enerji verirler.
D) Hücre içi ve hücre dışı sıvıların dengede olmasını sağlarlar.
- 53. Hangi vitamin ve mineral yetersizliğinde kemik sağlığı bozular?**
A) E vitamini- Çinko B) D vitamini-Kalsiyum
C) K vitamini-Bakır D) C vitamini-Demir
- 54. Kanın pıhtılaşmasında görev alan vitamin aşağıdakilerden hangisidir?**
A) D vitamini B) A vitamini C) B₁ vitamini D) K vitamini
- 55. Aşağıdaki vitaminlerden hangisinin gözün sağlıklı olmasında görevi vardır?**
A) D vitamini B) A vitamini C) K vitamini D) E vitamini
- 56. Aynı miktarlarda tüketildiğinde hangisinin C vitamini içeriği en fazladır?**
A) Elma B) Pekmez C) Reçel D) Maydanoz
- 57. Aşağıdakilerden hangisi suda eriyen vitamindir?**
A) D vitamini B) A vitamini C) E vitamini D) C vitamini

58. Aynı miktarlarda tüketildiğinde hangisinin A vitamini içeriği en fazladır?
A) Karaciğer B) Süt C) Patates D) Elma

59. A vitaminini eksikliğinde oluşan hastalık hangisidir?
A) Gece körlüğü B) Kemik erimesi C) Guatr D) Raşitizm

60. Güneş ışınları aşağıdaki vitaminlerden hangisinin sentezinde rol oynar?
A) C vitamini B) A vitamini C) D vitamini D) E vitamini

61. Güneş ışığından yararlanmak hangi vücut sisteminin sağlıklı olmasını sağlar?
A) Dolaşım sistemi B) İskelet sistemi C) Solunum sistemi D) Sindirim sistemi

62. Aynı miktarlarda tüketildiğinde hangisinin demir içeriği en fazladır?
A) Bulgur B) Süt C) Karaciğer D) Taze fasulye

63. Aşağıdakilerden hangisinde vitaminler en iyi korunur?
A) Pişmiş yiyeceklerde
B) Taze yiyeceklerde
C) Dondurulmuş yiyeceklerde
D) Konserve yiyeceklerde

64. Osteoporoz aşağıda verilenlerden hangisi ile ilgili bir hastalıktır?
A) Kan B) Kalp C) Kemik D) Bağırsak

65. Yemeklerin hazırlanması ve pişirilmesi ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?
A) Besinlerin bol suda haşlanıp, suyunun dökülmesi.
B) Yemeklerin kısa sürede pişirilmesi.
C) Sebzelerin yıkandıktan doğranması.
D) Salataların yeneceği zaman hazırlanması.

66. Aşağıdaki besinlerden hangisi probiyotik içerir?
A) Soğan B) Enginar C) Yer elması D) Yoğurt

67. Yeni pişirilmiş yemekler hemen tüketilmeyecekse nasıl saklanmalıdır?
A) Yemekler sıcakken buzdolabına konulmalıdır.
B) Yemekler soğuduktan sonra buzdolabına konmalıdır.
C) Hızlıca soğutulduktan sonra buzdolabına konmalıdır.
D) Yemekler tüketilene kadar, oda sıcaklığında bekletilmelidir.

68. Bakteri üreme riski en yüksek besinler hangileridir?
A) Sebze ve meyveler B) Et-yumurta C) Bulgur-pirinç D) Büsküvi-kraker

69. Dondurulmuş besinler nasıl çözdürülmesi en uygundur?
A) Oda sıcaklığında kendi kendine
B) Radyatör üzerinde
C) Buzdolabının iç raflarında
D) Sıcak suyun içine atılarak

70.Aşağıdaki saklama, depolama koşullarından hangisi yanlıştır?

- A) Patates soğan gibi yiyecekler karanlık ve serin yerlerde saklanmalıdır.
- B) Baklagiller nemli ve ışık alan yerde depolanmalıdır.
- C) Yumurtalar yıkanmadan buzdolabında saklanmalıdır.
- D) Pastörize süt açıldıktan sonra buzdolabında 1-2 günden fazla bekletilmemelidir.

EK 4 Ölçek Formu (İlk Uygulama)

ADOLESANLARIN YEME DAVRANIŞLARINI SAPTAMAYA YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Bu form sizlerin yeme davranışlarınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve bu formdan elde edilen bilgiler toplu olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle cevaplarınız gizli kalacaktır. Sizden beklenen aşağıda yer alan maddeleri okuduktan sonra yönergelerde belirtildiği gibi işaretlemeler yapmanızdır.

Katıldığınız için teşekkürler... 😊

Arş. Gör. Yahya ÖZDOĞAN

ÖLÇEK FORMU

Ölçek No:

Tarih:

Araştırmaya gönüllü olarak katılıyorum

Evet ()

Hayır ()

I. GENEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz?: E () K ()

2. Doğum tarihiniz?.....

3. Okul adı?.....

4. Sınıf?.....

5. Okul no?.....

II. YEME DAVRANIŞLARI

Değerli öğrenciler,

Bu ölçek sizin yeme davranışlarınızı belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Eğer sizin davranışınız hiçbir zaman (0) ile daima (10) arasında bir noktada yer alıyorsa (X) işareti ile, aşağıdaki örnekteki gibi işaretleyerek tüm ifadeleri cevaplandırınız.

	İFADELER	HİÇ BİR ZAMAN (0)	DAİMA (10)
1.	Yemek tabağıma çok yemek alırım.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I

Katıldığınız için teşekkürler... 😊

	İFADELER	HİÇ BİR ZAMAN (0)	DAİMA (10)
1.	Yemek tabağıma çok yemek alırım.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
2.	Kahvaltıyı okula giderken yolda bir şeyler atıştırarak yaparım.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
3.	Kahvaltıda çay içerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
4.	Sabah kahvaltısı yapmam.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
5.	Öğün aralarında süt ve ayran içerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
6.	Günde en az 10 bardak su içerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
7.	Yağ miktarı düşük yiyecekler tüketirim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
8.	Yiyeceklerimin porsiyon büyüklüğüne dikkat ederim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
9.	Öğünlerimde ne yiyeceğimi önceden planlarım.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
10.	Sağlıklı olduğunu düşündüğüm için et eklenmemiş yemekler yerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
11.	Televizyon seyrederken bir şeyler yerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
12.	Dana, koyun eti gibi kırmızı etler yerine tavuk, balık eti yerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
13.	Cips gibi atıştırmalık yiyecekleri paketi bitinceye kadar yerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
14.	Öğün aralarında atıştırmalık olarak tatlı yerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
15.	Yemeği beğenmediğim zaman hamburger pizza vb. fast food türü yiyecekler yerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
16.	Yemek yemek beni rahatlatır.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
17.	Üzgün olduğumda her zaman yediğimden daha çok yerim.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I
18.	Akşam yemeğinden sonra sürekli atıştırırım.I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I.....I	I

EK 5 Ölçeklerin Dil ve Kapsam Geçerliliği İçin Görüşleri Alınan Uzmanlar

Prof. Dr. Ayşe Özfer ÖZÇELİK	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Funda Pınar ÇAKIROĞLU	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Selahattin GELBAL	Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Metin Saip SÜRÜCÜOĞLU	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Nevin ŞANLIER	Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Gülden PEKCAN	Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Nilgün KARAAĞAOĞLU	Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Murat BAŞ	Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Muhittin TAYFUR	Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Emine AKSOYDAN	Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Nazan AKTAŞ	Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Aile Ekonomisi Beslenme Öğretmenliği Bölümü Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Eda KÖKSAL	Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi

EK 6 Uzman Görüşü Yönergesi

Öğretim Üyesi,

Bu sorular, adolesanların beslenme bilgilerini değerlendirmek amacı ile hazırlanmıştır. Sonuçlar bu konudaki bilgileri belirlemek için kullanılacaktır. Bu formda 75 adet çoktan seçmeli soru bulunmaktadır. Soruların konunun amacına uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediği ve benimsenen sorun ile ilgili olup olmadığını belirlemek amacıyla aşağıdaki **değerlendirme formu** hazırlanmıştır. Lütfen soruları; içerik, amaca uygunluk, anlaşılabilirlik, uygulanabilirlik ve dil bilgisi açısından değerlendirerek uygun gördüğünüz soruların karşısına ✓ işareti koyunuz. Uygun görmediğiniz sorularla ilgili düşünce ve önerilerinizi soruların karşısında yer alan AÇIKLAMALAR /ÖNERİLER kısmına lütfen kısaca belirtiniz. Herhangi bir soru ile ilgili düzeltme yapmak istiyorsanız soruların üzerinde yapabilir ya da sorunun düzeltilmiş şeklini yazabilirsiniz.

NOT: Eğer geribildirim bilgisayar ortamında yapılacaksa, düzeltmelerin siyah renkten **farklı bir renkle** yapılmasının her bir düzeltmenin gözden kaçmaması açısından yararı olacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim

Yahya ÖZDOĞAN

EK 7 Uzman Görüşü Yönergesi

Öğretim Üyesi :

Bu ölçek, adolesanların yeme davranışlarını ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları bu konudaki davranışları belirlemek için kullanılacaktır. Bu ölçekte 85 adet ifade bulunmaktadır. İfadelerin konunun amacına uygun olup olmadığı, ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediği ve benimsenen sorun ile ilgili olup olmadığını belirlemek amacıyla aşağıdaki **ölçek değerlendirme formu** hazırlanmıştır. Lütfen ölçek ifadelerini; içerik, amaca uygunluk, anlaşılabilirlik, uygulanabilirlik ve dil bilgisi açısından değerlendirerek uygun gördüğünüz ifadelerin karşısına ✓ işareti koyunuz. Uygun görmediğiniz ifadelerle ilgili düşünce ve önerilerinizi ifadelerin karşısında yer alan AÇIKLAMALAR /ÖNERİLER kısmına lütfen kısaca belirtiniz. Herhangi bir ifade ile ilgili düzeltme yapmak istiyorsanız ifadelerin üzerinde yapabilir ya da ifadenin düzeltilmiş şeklini yazabilirsiniz. Ölçek 10 cm'lik metrik ölçek şeklinde değerlendirilecektir. Değerlendirme; *Daima 10 noktasını ve hiçbir zaman 0 noktasını gösterir* şekilde olacaktır.

NOT: Bazı ifadelerin anlamları birbirine yakın ya da aynı anlamdadır. Bunların bazıları kontrol ifadeleri, bazıları ise en uygun ifadeye uzmanlar karar vermesi açısından yazılmıştır. Eğer geribildirim bilgisayar ortamında yapılacaksa, düzeltmelerin siyah renkten **farklı bir renkle** yapılmasının her bir düzeltmenin gözden kaçmaması açısından yararı olacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim

Yahya ÖZDOĞAN

EK 8 Ölçek Formu (İkinci Uygulama)

ADOLESANLARIN BESLENME BİLGİLERİNİ SAPTAMAYA YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Bu form sizlerin beslenme bilgilerinizi belirlemek için hazırlanmıştır. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve bu formdan elde edilen bilgiler toplu olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle cevaplarınız gizli kalacaktır. Sizden beklenen aşağıda yer alan maddeleri okuduktan sonra işaretlemeler yapmanızdır.

Katıldığınız için teşekkürler... 😊

Arş. Gör. Yahya ÖZDOĞAN

ÖLÇEK FORMU

Ölçek No:

Tarih:

Araştırmaya gönüllü olarak katılıyorum

Evet ()

Hayır ()

I. GENEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz?: E () K ()

2. Doğum tarihiniz?.....

3. Okul adı?.....

4. Sınıf?.....

5. Okul no?.....

II. BESLENME BİLGİSİ

Değerli öğrenciler,

Bu ölçek sizin beslenme bilgilerinizi belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Lütfen her soru için doğru seçeneği yuvarlak içine alarak işaretleyiniz.

1. Beslenmenin tanımını en doğru olarak veren ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Günlük yeme alışkanlıklarına göre besinleri tüketmektir.
- B) Tüm besin öğelerini vücuda almaktır.
- C) Açlık duygusunu gidermek için yemek yemektir.
- D) Besinleri tür ve miktar olarak yeterli ve dengeli tüketmektir.

2. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin tüketiminin artırılması doğrudur?

- A) Kurubaklagiller
- B) Tereyağı
- C) Beyaz ekmek
- D) Çay şekeri

3. Bireylerin enerji ihtiyacı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) 50 yaşındaki bir kişinin enerji ihtiyacı 15 yaşındakinden azdır.
- B) Bireylerin vücut ağırlığı enerji ihtiyacını etkiler.
- C) Kadın ve erkeklerin enerji ihtiyacı aynıdır.
- D) Çalışma şekli ve süresi bireylerin enerji ihtiyacını etkiler.

4. En doğru nasıl beslenilir?

- A) Çok fazla yiyerek
- B) Her besin grubundan yeterince yiyerek
- C) Sevilen şeyleri yiyerek
- D) Gece süt içerek

- 5. I. Fiziksel aktiviteyi artırmak
- II. Bol bol greyfurt suyu içmek.
- III. Öğün atlamak.
- IV. Yiyecek alımını azaltmak.

Yukarıdaki davranışlardan hangileri kilo vermede etkilidir?

- B) I-III
- B) II-IV
- C) I-IV
- D) II-III

6. Et ve süt grubu besinlerde hangi besin öğeleri daha çok bulunur?

- A) C vitamini-protein
- B) Protein-kalsiyum
- C) Protein-demir
- D) C vitamini-kalsiyum

- 7. I. Vitaminler
- II. Yağlar
- III. Karbonhidratlar
- IV. Mineraller
- V. Proteinler

Vücutta asıl görevi enerji vermek olan besin öğesi çifti yukarıdakilerden hangileridir?

- A) I- II
- B) II-III
- C) II-IV
- D) III-IV

8.Vücutta esas görevi büyütücü-onarıcı olan besin ögesi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Protein B) Mineraller C) Yağlar D) Karbonhidratlar

9.Aşağıdaki besin öğelerinden hangisi vücuda enerji vermez?
A) Proteinler B) Mineraller C) Yağlar D) Karbonhidratlar

10.Aşağıdaki grupların hangisinde besin öğelerinin tamamı yer alır?
A) Yağ, protein, karbonhidrat, vitaminler, mineraller, su
B) Protein, karbonhidrat, yağ, vitaminler, mineraller, şekerler
C) Su, yağ, protein, karbonhidrat, vitaminler
D) Karbonhidrat, yağ, vitaminler, mineraller

11.Bir öğrencinin öğün aralarında aşağıdakilerden hangisini tüketmesi en uygundur?

- A) Bisküvi-kola
B) Elma-çikolata
C) Peynirli sandviç-taze meyve suyu
D) Patates kızartması-ayran

12.Amino asitler aşağıdaki besin öğelerinin hangisinin yapısında bulunur?

- A) Karbonhidratlar B) Proteinler C) Yağlar D) Vitaminler

13.Sağlıklı olabilmek için aşağıdaki yağlardan hangisi tercih edilmelidir?

- A) Tereyağı B) Zeytinyağı C) Margarin D) Kuyruk yağı

14.Aşağıdakilerden hangisi vücutta demirin emilimini azaltır?

- A) Et B) Çay C) Portakal D) Maydanoz

15.Kaliteli protein yönünden zengin yiyecekler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Taze fasulye-patlıcan B) Yumurta-et C) Bulgur-pirinç D) Nohut-mercimek

16.Nohut, mercimek, kuru fasulye aşağıdaki gruplardan hangisinin içinde yer alır?

- A) Tahıllar B) Sebzeler C) Kurubaklagiller D) Yağlar

17.Glikoz aşağıdaki besin öğelerinin hangisinin yapısında bulunur?

- A) Vitaminler B) Proteinler C) Karbonhidratlar D) Yağlar

18.Vücutta fazla miktarda yağ alındığında hangi hastalık görülür?

- A) Kalp damar hastalığı B) Kemik erimesi C) Kansızlık D) Guatr

19.Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin protein içeriği en fazladır?

- A) Elma-patlıcan B) Et-yumurta C) Süt-yoğurt D) Ekmek-makarna

20.Süt ve süt ürünlerinin tüketim sıklığı ile ilgili hangisi doğrudur?

- A) Hergün tüketilmeli
B) Onbeş günde 1 tüketilmeli
C) Haftada 1-2 tüketilmeli
D) Ayda 1 tüketilmeli

21. Aynı miktarlarda tüketildiğinde aşağıdaki besinlerden hangisi kalsiyum bakımından en zengindir?

- A) Yoğurt B) Ayçiçeği yağı C) Patates D) Bal

22. Kan yapımı için gerekli olan besin ögesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kalsiyum B) Demir C) D vitamini D) İyot

23. Karaciğer, kemik iliği, kandaki kırmızı hücrelerde önemli bir kısmı bulunan mineral aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İyot B) Demir C) Çinko D) Florür

24. Vücuda yeteri kadar demir minerali alınmadığında hangi hastalık görülür?

- A) Kansızlık B) Guatr C) Beriberi D) Skorbüt

25. Kansızlıkta verilebilecek en uygun yiyecekler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yağ-reçel B) Süt-yoğurt C) Karaciğer-et D) Ekmek-makarna

26. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin dış çürütücü etkisi en fazladır?

- A) Yer fıstığı B) Çikolata C) Kereviz D) Süt

27. Süt tüketemediğiniz zaman eşdeğer olarak hangisini tüketebilirsiniz?

- A) Yumurta B) Yoğurt C) Balık D) Ekmek

28. Et tüketemediğiniz zaman eşdeğer olarak hangisini tüketebilirsiniz?

- A) Yumurta B) Bal C) Pekmez D) Tereyağı

29. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinde kolesterol bulunur?

- A) Et B) Meyve C) Zeytinyağı D) Bulgur

30. İnsan vücudunun mutlaka alması gereken yağ aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Margarin B) Tereyağı C) Kuyruk yağı D) Bitkisel sıvı yağ

31. Aynı miktarlarda tüketildiğinde hangisinin yağ içeriği en fazladır?

- A) Süt B) Reçel C) Mayonez D) Yoğurt

32. Aşağıdaki yiyeceklerden hangisinin iyot içeriği en fazladır?

- A) Balık B) Dana eti C) Süt D) Elma

33. Vücuda yeteri kadar iyot alınmadığı zaman aşağıdaki hastalıklardan hangisi görülür?

- A) Kansızlık B) Guatr C) Raşitizm D) Hipertansiyon

34. Vitaminlerle ilgili olarak doğru olan ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vücudun dirençli olmasına yardım ederler.
B) Her yiyecek maddesinde bol miktarda bulunurlar.
C) Vücuda enerji verirler.
D) Yiyeceklerle alınmaları gerekli değildir.

35. Minerallerin (madensel maddelerin) vücuttaki görevleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kemiklerin normal oluşmasını sağlarlar.
- B) Birçok enzimin yapısını oluştururlar.
- C) Vücuda enerji verirler.
- D) Hücre içi ve hücre dışı sıvıların dengede olmasını sağlarlar.

36. Hangi vitamin ve mineral yetersizliğinde kemik sağlığı bozulur?

- A) E vitamini- Çinko
- B) D vitamini-Kalsiyum
- C) K vitamini-Bakır
- D) C vitamini-Demir

37. Kanın pıhtılaşmasında görev alan vitamin aşağıdakilerden hangisidir?

- A) D vitamini
- B) A vitamini
- C) B₁ vitamini
- D) K vitamini

38. Aşağıdakilerden hangisi suda eriyen vitamindir?

- A) D vitamini
- B) A vitamini
- C) E vitamini
- D) C vitamini

39. A vitaminini eksikliğinde oluşan hastalık hangisidir?

- A) Gece körlüğü
- B) Kemik erimesi
- C) Guatr
- D) Raşitizm

40. Güneş ışınları aşağıdaki vitaminlerden hangisinin sentezinde rol oynar?

- A) C vitamini
- B) A vitamini
- C) D vitamini
- D) E vitamini

41. Güneş ışığından yararlanmak hangi vücut sisteminin sağlıklı olmasını sağlar?

- A) Dolaşım sistemi
- B) İskelet sistemi
- C) Solunum sistemi
- D) Sindirim sistemi

42. Aynı miktarlarda tüketildiğinde hangisinin demir içeriği en fazladır?

- A) Bulgur
- B) Süt
- C) Karaciğer
- D) Taze fasulye

43. Aşağıdakilerden hangisinde vitaminler en iyi korunur?

- A) Pişmiş yiyeceklerde
- B) Taze yiyeceklerde
- C) Dondurulmuş yiyeceklerde
- D) Konserve yiyeceklerde

44. Osteoporoz aşağıda verilenlerden hangisi ile ilgili bir hastalıktır?

- A) Kan
- B) Kalp
- C) Kemik
- D) Bağırsak

45. Aşağıdaki besinlerden hangisi probiyotik içerir?

- A) Soğan
- B) Enginar
- C) Yer elması
- D) Yoğurt

EK 9 Ölçek Formu (İkinci Uygulama)

ADOLESANLARIN YEME DAVRANIŞLARINI SAPTAMAYA YÖNELİK ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Bu form sizlerin yeme davranışlarınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Verdiğiniz cevaplar sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve bu formdan elde edilen bilgiler toplu olarak değerlendirilecektir. Bu nedenle cevaplarınız gizli kalacaktır. Sizden beklenen aşağıda yer alan maddeleri okuduktan sonra yönergelerde belirtildiği gibi işaretlemeler yapmanızdır.

Katıldığınız için teşekkürler... 😊

Arş. Gör. Yahya ÖZDOĞAN

ÖLÇEK FORMU

Ölçek No:

Tarih:

Araştırmaya gönüllü olarak katılıyorum

Evet ()

Hayır ()

I. GENEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz?: E () K ()

2. Doğum tarihiniz?.....

3. Okul adı?.....

4. Sınıf?.....

5. Okul no?.....

II. YEME DAVRANIŞLARI

Değerli öğrenciler,

Bu ölçek sizin yeme davranışlarınızı belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Eğer sizin davranışınız hiçbir zaman (0) ile daima (10) arasında bir noktada yer alıyorsa (X) işareti ile, aşağıdaki örnekteki gibi işaretleyerek tüm ifadeleri cevaplandırınız.

	İFADELER	HİÇ BİR ZAMAN (0)	DAIMA (10)
1.	Yemek tabağıma çok yemek alırım.

Katıldığınız için teşekkürler... 🙏

	İFADELER	HİÇ BİR ZAMAN (0)	DAIMA (10)
1.	Yemek tabağıma çok yemek alırım.
2.	Öğün aralarında süt ve ayran içerim.
3.	Günde en az 10 bardak su içerim.
4.	Yağ miktarı düşük yiyecekler tüketirim.
5.	Yiyeceklerimin porsiyon büyüklüğüne dikkat ederim.
6.	Öğünlerimde ne yiyeceğimi önceden planlarım.
7.	Televizyon seyredirken bir şeyler yerim.
8.	Cips gibi atıştırmalık yiyecekleri paketi bitinceye kadar yerim.
9.	Öğün aralarında atıştırmalık olarak tatlı yerim.
10.	Yemeği beğenmediğim zaman hamburger pizza vb. fast food türü yiyecekler yerim.
11.	Yemek yemek beni rahatlatır.
12.	Üzgün olduğumda her zaman yediğimden daha çok yerim.
13.	Akşam yemeğinden sonra sürekli atıştırırım.
14.	Okulda olduğum zamanlarda bile öğle öğününü atlamam.
15.	Sıkıldığımda daha çok atıştırırım.
16.	Ruh halim kötü olduğunda canım ne istiyorsa yerim.
17.	Sevinçli olduğumda çok yerim.
18.	Hergün sebze yemeği yerim.
19.	Günde en az bir kez fast food yerim.
20.	Öğün aralarında meşrubat ve gazoz içerim.
21.	Yağda kızarmış yumurta yerine haşlanmış yumurta tüketirim.

EK 10 Ölçeklerin Dil ve Kapsam Geçerliliği için Görüşleri Alınan Uzmanlar

Prof. Dr. Metin Saip SÜRÜCÜOĞLU	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Nevin ŞANLIER	Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Muhittin TAYFUR	Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Eda KÖKSAL	Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi
Yrd. Doç. Dr. Aslı UÇAR	Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Yahya ÖZDOĞAN

Doğum Yeri : Kütahya

Doğum Tarihi : 09.06.1977

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu :

Lise : Fethiye Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi, 1995

Lisans : Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, 2002

Yüksek Lisans : Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı, (Beslenme Eğitimi Bilim Dalı), 2006

Yayımları:

SCI, SCI-Expanded SSCI ve AHCI Kapsamında Yer Alan Dergilerdeki Makaleler

Ozdoğan, Y. and Ozcelik, A.O. 2011. Evaluation of the nutrition knowledge of sports department students of universities. Journal of the International Society of Sports Nutrition, 8(11), 1-7.

Uçar, A., **Özdoğan, Y.** and Özçelik, A.Ö. 2012. Consumer attitudes toward food consumption and purchase in Turkey. Ecology of Food and Nutrition, 51(6), 492-504.

Ucar, A., **Ozdoğan, Y.** and Ozcelik, A.O. 2012. Does nutrition knowledge change nutrition behavior? Journal of Society for development in new net environment in B&H, 6(6), 2023-2029.

Özdoğan, Y., Uçar, A., Akan, L.S., Yılmaz, M.V., Sürücüoğlu, M.S., Çakıroğlu, F.P. and Özçelik, A.Ö. 2012. Nutritional knowledge of mothers with children aged between 0-24 months. Journal of Food, Agriculture and Environment, 10(1), 173-175.

SCI, SCI-Expanded, SSCI ve AHCI Dışındaki Uluslararası İndekslerde Yer Alan Dergilerdeki Makaleler

Özdoğan, Y. and Özçelik, A.Ö. 2010. Nutrition habits of students who attend sports academies. *E-Journal of New World Sciences Academy Social Sciences*, 5(3), 247-258.

Özdoğan, Y., Özçelik, A.Ö. and Sürücüoğlu, M.S. 2010. The breakfast habits of female university students. *Pakistan Journal of Nutrition*, 9(9), 882-886.

Yardimci, H., **Özdoğan, Y.**, Özçelik, A.Ö. and Sürücüoğlu, M.S. 2012. Fast-food consumption habits of university students: the sample of Ankara. *Pakistan Journal of Nutrition*, 11(3), 265-269.

Uluslararası Kongrelerde Sunulan Tam Metni Yayınlanan Bildiriler

Özçelik, A.Ö., Sürücüoğlu, M.S. and **Özdoğan, Y.** 2007. Hygienic rules to be observed at the food and beverages departments of accommodation enterprises. 3rd International Conference On Tourism (July 5-8, 2007), Athens Institute For Education and Research. Athens, Greece.

Özdoğan, Y. ve Işık, N. 2008. Geleneksel Türk mutfağında şerbet. 38. İcanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Maddi Kültür (10-15. 09.2007), 3, 1059-1077, Ankara, Türkiye.

Özçelik, A.Ö. ve **Özdoğan, Y.** 2008. Tarhananın Türk beslenme kültüründeki yeri ve önemi. 38. İcanas Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Maddi Kültür (10-15. 09.2007), 3, 1025-1040, Ankara, Türkiye.

Özdoğan, Y. and Özçelik, A.Ö. 2009. Nutrition habits of the children working on the streets. *Rural Environment Education Personality (REEP)*, Proceedings of the 4th International Scientific Conference, 4, Jelvaga, Latvia.

Sürücüoğlu, M.S., Özçelik, A.Ö., Çakiroğlu, F.P., Uçar, A., Akan, L. and **Özdoğan, Y.** 2009. Child nutrition knowledge of women who have children aged 0-5. *Rural Environment Education. Personality (REEP)*, Proceedings of the 4th International Scientific Conference, 4, Jelvaga, Latvia.

- Özdoğan, Y.,** Sürücüoğlu, M.S. ve Özçelik, A.Ö. 2010. The socio-cultural factors affecting turkish cuisine. II. Uluslararası Türkiye-Ukrayna İlişkileri ve Türk Sanatı Sempozyumu (26-31 Temmuz, Kiev, Ukrayna), Lazer Yayınları, Ankara.
- Özdoğan, Y.** and Özçelik, A.Ö. 2011. Development of a nutrition knowledge scale for adolescents (Validity and Reliability Study) 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications (27-29 April, Antalya), Siyasal Kitabevi, s. 1861-1867, Ankara, Turkey.
- Özdoğan, Y.,** Avan, M. ve Işık N. 2011. Türk mutfağında baharatlar. II. Uluslararası Ahmet Yesevi'den Günümüze İnsanlığa Yön Veren Türk Büyükleri Sempozyumu (06-08 Eylül, Köstence, Romanya), Lazer Yayınları, s. 300-309, Ankara.
- Özdoğan, Y.,** Sürücüoğlu, M.S. ve Özçelik, A.Ö. 2011. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde adı geçen yiyecek ve içecekler. II. Uluslararası Ahmet Yesevi'den Günümüze İnsanlığa Yön Veren Türk Büyükleri Sempozyumu (06-08 Eylül, Köstence, Romanya), Lazer Yayınları, s. 293-299, Ankara.
- Özdoğan, Y.,** Yılmaz, M.V. ve Energin, E. 2011. Adana mutfak kültüründe sokak yiyecekleri, II. Uluslararası Ahmet Yesevi'den Günümüze İnsanlığa Yön Veren Türk Büyükleri Sempozyumu (06-08 Eylül, Köstence, Romanya), Lazer Yayınları, s. 310-320, Ankara.

Uluslararası Kongrelerde Sunulan Özetli Yayınlanan Bildiriler

- Özdoğan, Y.,** Sürücüoğlu, M.S., Özçelik, A.Ö., Çakıroğlu, F.P. ve Aktaş, N. 2008. 15-17 yaşındaki adolesanların yeme davranışlarının değerlendirilmesi. VI. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı, (2-6 Nisan, Antalya), Bayt Yayın Hizmetleri, Ankara.
- Özdoğan, Y.** ve Özçelik, A.Ö. 2010. Yetişkin tüketicilerin besin güvenliği konusundaki tutumları. VII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı (14-18 Nisan, İstanbul), Bayt Yayın Hizmetleri, Ankara.
- Özdoğan, Y.,** Uçar, A., Akan, L.S., Yılmaz, M.V., Sürücüoğlu, M.S., Çakıroğlu, F.P. ve Özçelik, A.Ö. 2010. 0-24 aylık çocuğu olan annelerin çocuk beslenmesi konusundaki bilgileri. VII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı (14-18 Nisan, İstanbul), Bayt Yayın Hizmetleri, Ankara.

- Haklı, G., Energin, E., Yılmaz, M.V., **Özdoğan, Y.**, Uçar, A., Akan, L.S., Özçelik, A.Ö. Sürücüoğlu, M.S. ve Çakıroğlu, F.P. 2010. Yetişkinlerin beslenme bilgi ve davranışlarının incelenmesi. VII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı (14-18 Nisan, İstanbul), Bayt Yayın Hizmetleri, Ankara.
- Akan, L.S., Energin, E., Haklı, G., Yılmaz, M.V., **Özdoğan, Y.**, Uçar, A., Çakıroğlu, F.P. Özçelik, A.Ö. ve Sürücüoğlu, M.S. 2010. Yaşlıların kardiyovasküler risk faktörlerinin değerlendirilmesi. VII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi Kongre Kitabı (14-18 Nisan, İstanbul), Bayt Yayın Hizmetleri, Ankara.
- Uçar, A., **Özdoğan, Y.** and Özçelik, A.Ö. 2011. Adults food safety awareness and behavior. 11th European Nutrition Conference (FENS) (October 26-29), Madrid, Spain.

Uluslararası Kongrelerde Poster Olarak Sunulan Özeti Yayınlanan Bildiriler

- Aktaş, N., Önay, D., **Özdoğan, Y.** ve Bayrak, E. 2006. Üniversite öğrencilerinin beslenme durumu ve alışkanlıklarının saptanması. V. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı (12-15 Nisan, Ankara), Ankara.
- Sürücüoğlu, M.S., Özçelik, A.Ö., Çakıroğlu, F.P., **Özdoğan, Y.**, Uçar, A. ve Akan, L.S. 2008. Ankara İli Gölbaşı İlçesinde yaşayan ailelerin besin tercihleri, VI. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı (2-6 Nisan, Antalya), Ankara.
- Özdoğan, Y.** ve Altuhul, S. 2008. Konya İl merkezinde farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarına devam eden çocukların kahvaltı yapma alışkanlıklarının saptanması. VI. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi, Kongre Kitabı (2-6 Nisan, Antalya), Ankara.
- Özdoğan, Y.**, Çakıroğlu, F.P., Özçelik, A.Ö., Sürücüoğlu, M.S. 2012. Yetişkinlerin vücut ağırlıklarını etkileyen faktörler. VIII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi (4-8 Nisan, Antalya), Antalya.
- Özdoğan, Y.**, Sürücüoğlu, M S. 2012. Kırıkkale mutfağında yemek hazırlama, pişirme ve sofrası servisi ile ilgili bazı uygulamalar. VIII. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi (4-8 Nisan, Antalya), Antalya.

Yilmaz, M.V., Ucar, A., **Özdoğan, Y.**, Energin, E., Akan, L.S., Ozcelik, A.O., Cakiroglu, F.P. and Surucuoglu, M.S. 2012. Infant feeding practices of mothers. the case of Ankara. The 2nd Global Congress for Consensus in Pediatrics and Child Health, pp. 59, Moscow, Russia.

Ulusal Hakemli Dergilerdeki Yayınlar

Özdoğan, Y., Yardımcı, H., Özçelik, A.Ö. ve Sürücüoğlu, M.S. 2012. Üniversite öğrencilerinin öğün düzenleri. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, 66-74.

Özdoğan, Y. ve Altuhul, S. 2012. İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kahvaltı Alışkanlıkları, Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1), 141-156.

Özdoğan, Y., Yardımcı, H. ve Özçelik, A.Ö. 2012. Yurttan Kalan Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları. Karadeniz, 4(15), 139-149.

Ulusal Kitaplar

Özdoğan, Y. ve Altuhul, S. 2008. Konya İl merkezinde farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarına devam eden çocukların kahvaltı yapma alışkanlıklarının saptanması. Ankara Üniversitesi Basımevi, s., 105. Ankara.

Ulusal Kongrelerde Sunulan Tam Metni Yayınlanan Bildiriler

Işık, N., Barı, N. ve **Özdoğan, Y.** 2005. Bursa Mutfak Kültürü. II. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu Bildiri Kitabı (20-22 Ekim), Cilt:III, Bursa.

Ozcelik, A.Ö., Yardımcı, H. ve **Özdoğan, Y.** 2007. 60-69 yaş arasındaki bireylerin süt grubu besinleri tüketim alışkanlıkları. IV. Ulusal Yaşlılık Kongresi (22-23 Kasım) Ankara, Türkiye.

Ulusal Kongrelerde Sunulan Özeti Yayınlanan Bildiriler

Aktaş, N. ve **Özdoğan Y.** 2006. Toplu beslenme hizmeti veren bazı kurumların TS 8985'e göre değerlendirilmesi: Konya İli Örneği. Kent ve Sağlık Sempozyumu, Bildiri Özetleri kitabı (7-9 Haziran), Bursa.